

UCHWAŁA NR 1925/2025
ZARZĄDU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

z dnia 5 czerwca 2025 r.

w sprawie przyjęcia Wielkopolskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2021-2025

Na podstawie art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 581), art. 6 ust. 6 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1673) oraz art. 19 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2025 r. poz. 198) Zarząd Województwa Wielkopolskiego uchwala, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się Wielkopolski Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2021-2025, który stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Traci moc uchwała Nr 4472/2021 Zarządu Województwa Wielkopolskiego z dnia 23 grudnia 2021 roku w sprawie przyjęcia Wielkopolskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025.

§ 3.

Wykonanie uchwały powierza się Dyrektorowi Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu.

§ 4.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Uzasadnienie do uchwały Nr 1925/2025
Zarządu Województwa Wielkopolskiego
z dnia 5 czerwca 2025 r.

Zarząd Województwa Wielkopolskiego uchwałą Nr 4472/2021 z dnia 23 grudnia 2021 roku przyjął Wielkopolski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025.

Na podstawie ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 535) nastąpiła zmiana tytułu ustawy. Obecnie zamiast ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mamy do czynienia z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Legalna definicja „przemocy w rodzinie” zastąpiona została „przemocą domową”, którą Konwencja stambulska definiuje jako wszelkie akty fizycznej, seksualnej, psychologicznej lub ekonomicznej przemocy występujące w rodzinie lub gospodarstwie domowym lub pomiędzy byłymi lub obecnymi małżonkami lub partnerami, niezależnie od tego, czy sprawca i ofiara dzielą miejsce zamieszkania, czy też nie.

W związku ze zmianą nazewnictwa, a także zaleceniami pokontrolnymi Najwyższej Izby Kontroli Samorząd Województwa Wielkopolskiego jest zobowiązany do dostosowania zapisów Wielkopolskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2021–2025 do aktualnych przepisów prawa oraz obowiązującego nazewnictwa.

Przyjęty niniejszą uchwałą Wielkopolski Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2021-2025 określa zaplanowane działania, których celem jest zmniejszenie zjawiska przemocy domowej oraz stworzenie jednolitego i profesjonalnego systemu pomocy osobom zagrożonym i uwięzonym w zjawisko przemocy domowej. Program jest również wykładnią najważniejszych wytycznych w zakresie wdrażania wielkopolskiej polityki społecznej dbającej o bezpieczeństwo osób doświadczających przemocy, przeciwdziałanie przemocy domowej, działania wyprzedzające i profilaktyczne.

Dokument ten jest spójny z dokumentami na poziomie regionalnym, w tym przede wszystkim z założeniami Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku oraz Strategii Polityki Społecznej Województwa Wielkopolskiego do roku 2030. Ponadto Program odnosi się w swych założeniach do Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030 i jest z nim zgodny.

Projekt Wielkopolskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2021-2025, zgodnie z art. 19a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2025 r. poz. 198) został poddany konsultacjom z jednostkami samorządu terytorialnego, partnerami społecznymi i gospodarczymi oraz Komisją Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego.

W związku z powyższym przyjęcie uchwały przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego jest zasadne.

WIELKOPOLSKI PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ
NA LATA 2021–2025

WIELKOPOLSKI PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY DOMOWEJ
NA LATA 2021–2025

Regionalny Ośrodek
Polityki Społecznej w Poznaniu

SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO

Załącznik do Uchwały Nr 1925/2025
Zarządu Województwa Wielkopolskiego
z dnia 5 czerwca 2025 r.

Koordinacja prac nad Programem:

Grzegorz Grygiel
Monika Zembrzycka

Zespół redakcyjny:

Anita Oblizajek
Zofia Rutkowska
Sylwia Szpyrka
Barbara Wojtaszek

Zespół wspierający:

Marta Chmielewska
Radosław Dukat
Barbara Hałaburdzin
Monika Kiełtyka-Szczepańska
Marta Mazurek
Olimpia Piłat-Pawlak
Adrianna Szyszka

Ekspert zewnętrzny:

Renata Durda

Współpraca i konsultacje

Przedstawiciele Samorządu Województwa Wielkopolskiego
Przedstawiciele wielkopolskich publicznych i społecznych instytucji realizujących zadania w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej

SPIS TREŚCI

WYKAZ UŻYWANYCH SKRÓTÓW	3
PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA WIELKOPOLSKIEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ NA LATA 2021-2025.....	4
SYSTEM WSPARCIA W OBSZARZE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ	4
UWARUNKOWANIA POLITYKI WSPARCIA W OBSZARZE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ	6
ISTOTNE TRENDY W OBSZARZE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ.....	11
DIAGNOZA W OBSZARZE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ	18
DANE STATYSTYCZNE	18
ZASOBY	26
POTRZEBY	30
ANALIZA SWOT	41
WIZJA I MISJA PROGRAMU	43
WIZJA PROGRAMU.....	43
MISJA PROGRAMU	45
LOGIKA PROGRAMU.....	46
PRIORYTETY PROGRAMU	52
PRIORYTET I. POPRAWA SYTUACJI OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ	52
PRIORYTET II. INTENSYFIKACJA ODDZIAŁYWAŃ SKIEROWANYCH DO OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC DOMOWĄ	58
PRIORYTET III. WZMOCNIENIE KADR WIELKOPOLSKICH INSTYTUCJI W REALIZACJI ZADAŃ ZWIĄZANYCH Z PRZECIWDZIAŁANIEM PRZEMOCY DOMOWEJ	62
PRIORYTET IV. ZWIĘKSZENIE ŚWIADOMOŚCI WIELKOPOLAN W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ	65
PRZEDSIĘWZIĘCIA STRATEGICZNE	70
SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU.....	76
MIEJSCE PROGRAMU W SYSTEMIE ZARZĄDZANIA ROZWOJEM WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO	76
SPOSÓB WDRAŻANIA PROGRAMU	78
SYSTEM FINANSOWANIA PROGRAMU	80
SYSTEM MONITOROWANIA PROGRAMU	88
ANEKS	91
WYBRANE ASPEKTY DIAGNOZY W UJĘCIU REGIONALNYM	91
ELEMENTY SYSTEMU WSPARCIA RODZIN DOTKNIĘTYCH PROBLEMEM PRZEMOCY DOMOWEJ	101
SŁOWNICZEK.....	124

WYKAZ UŻYWANYCH SKRÓTÓW

CUS	Centrum Usług Społecznych
FEW 2021+	Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027
GDP	Grupa Diagnostyczno-Pomocowa
GKRPA	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IPP	Indywidualny Plan Pomocy
JOPS	Jednostka Organizacyjna Pomocy Społecznej
JST	Jednostki Samorządu Terytorialnego
KCPU	Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom
MPiPS	Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
MRPiPS	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
NGO	Organizacja Pozarządowa (ang. Non-Governmental Organization)
NIK	Najwyższa Izba Kontroli
Procedura NK	Procedura „Niebieskie Karty”
OIK/MCIK	Ośrodek Interwencji Kryzysowej/Miejskie Centrum Interwencji Kryzysowej
OKO	Otwarty Konkurs Ofert
OPS, MOPS, GOPS, M-GOPS	Ośrodek Pomocy Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny i Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
OSL	Organizowanie społeczności lokalnej
PCPR/MOPR	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie/Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
PES	Podmiot Ekonomii Społecznej

PIK	Punkt Informacyjno-Konsultacyjny
PS	Przedsiębiorstwo Społeczne
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
RPPPD	Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030
SOW	Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej
Strategia	Strategia Polityki Społecznej Województwa Wielkopolskiego do roku 2030
SWW	Samorząd Województwa Wielkopolskiego
TBS	Towarzystwo Budownictwa Społecznego
UE	Unia Europejska
UMWW	Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego
ZI	Zespół Interdyscyplinarny

PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA WIELKOPOLSKIEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ NA LATA 2021-2025

SYSTEM WSPARCIA W OBSZARZE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ

Samorząd Województwa Wielkopolskiego ma ustawowy obowiązek przygotowania i realizacji wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy domowej. Obowiązek ten wynika z zapisów art. 6 ust. 6 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Przywołana ustawa reguluje kwestię przeciwdziałania przemocy domowej. Określa ona zadania poszczególnych instytucji i podmiotów w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy domowej oraz zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc domową.

Wielkopolski Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2021-2025 pozostaje spójny z najważniejszymi polskimi i międzynarodowymi dokumentami regulującymi problematykę przeciwdziałania przemocy domowej.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. nr 78 poz. 483, z późn. zm.) stanowi w art. 18, że rodzina znajduje się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej, zaś w art. 71 ust. 1 nakłada na Państwo obowiązek uwzględniania jej dobra w swojej polityce społecznej i gospodarczej oraz statuuje prawo rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych. Zgodnie z art. 72 ust. 1 Konstytucji, Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka i każdy ma prawo żądać od władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem,

wyzyskiem i demoralizacją. Stąd też zadaniem Państwa jest ochrona rodziny przed zagrożeniami, w tym przed przemocą ze strony osób najbliższych.

Ponadto problematyka przeciwdziałania przemocy domowej jest uregulowana w następujących aktach prawnych:

- 🌸 Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (Dz. U. z 2015 r. poz. 961);
- 🌸 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1385 z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (Dz.U.UE.L.2024.1385);
- 🌸 ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901);
- 🌸 ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151);
- 🌸 ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177).

Wielkopolski Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2021–2025, w swoich założeniach, pozostaje kompatybilny ze Strategią Polityki Społecznej Województwa Wielkopolskiego do roku 2030, a także wpisuje się w Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na Lata 2024–2030.

W Programie zaprezentowano działania, które mogą być podejmowane przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego, samorządy lokalne oraz inne instytucje publiczne i niepubliczne po to, by zmniejszyć występowanie zjawiska przemocy domowej, w tym przede wszystkim skierowane do:

- 🌸 osób doznających przemocy domowej, czyli osób znajdujących się w sytuacji kryzysu spowodowanej krzywdzeniem (fizycznym, psychicznym,

emocjonalnym, ekonomicznym) i/lub zaniedbaniem ze strony osoby dopuszczającej się przemocy;

- ❖ osób stosujących przemoc domową, czyli osób intencjonalnie krzywdzących (fizycznie, psychicznie, emocjonalnie, ekonomicznie) osobę doznającą przemocy i/lub ją zaniedbujących;
- ❖ kadr instytucji i podmiotów realizujących zadania w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej, w tym przede wszystkim pracowników realizujących zadania związane z procedurą „Niebieskie Karty” oraz pracowników Policji, wymiaru sprawiedliwości, systemu oświaty i ochrony zdrowia;
- ❖ wszystkich Wielkopolan jako potencjalnych świadków przemocy.

UWARUNKOWANIA POLITYKI WSPARCIA W OBSZARZE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ

System wsparcia osób/rodzin uwięzionych w przemoc jest rozbudowany, zakłada pomoc i wsparcie świadczone w różnych formach przez wiele instytucji i podmiotów. Do najważniejszych instytucji wspierających możemy zaliczyć:

- ❖ **Instytucje publiczne**, które kształtują politykę w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej oraz świadczą wsparcie. Do tych instytucji zaliczamy przede wszystkim Prezesa Rady Ministrów, Ministra do spraw Równości, Zespół Monitorujący do spraw Przeciwdziałania Przemocy Domowej jako organ opiniodawczo-doradczy, Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Dziecka, Prokuratora Generalnego, Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Edukacji Narodowej oraz Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Najwyższą Izbę Kontroli, Komendę Główną Policji, Komendę Główną Żandarmerii Wojskowej. Realizację zadań w systemie administracji centralnej na poziomie wojewódzkim realizuje Wojewoda, m.in. przez: koordynowanie na

terenie województwa wielkopolskiego działań wynikających z Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej.

- 🌸 **Jednostki samorządu terytorialnego** – samorząd województwa i samorządy powiatowe oraz gminne, które odpowiadają za planowanie, organizację, realizację i koordynację usług wsparcia w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej;
- 🌸 **Organizacje pozarządowe**, które realizują usługi wsparcia dla osób/rodzin zagrożonych zjawiskiem przemocy domowej, osób/rodzin, w których ta przemoc już wystąpiła, a także dla osób stosujących przemoc w stosunku do swoich najbliższych.

Jednym z istotnych ogniw systemu wsparcia w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej jest Samorząd Województwa Wielkopolskiego, w którego imieniu zadania wykonuje Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu.

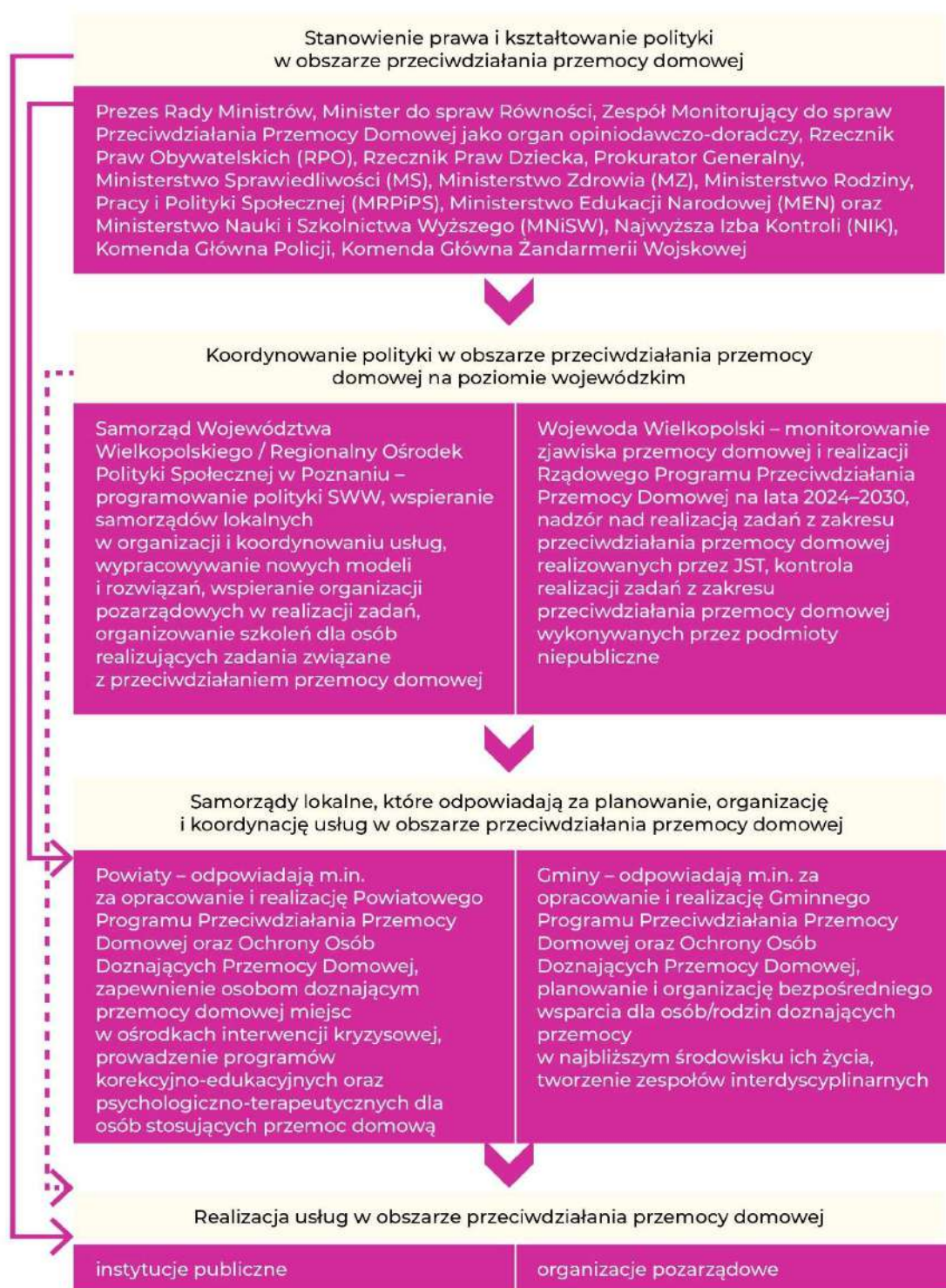
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu jest odpowiedzialny za planowanie i realizację szeregu działań, które służą poprawie jakości życia mieszkańców Województwa Wielkopolskiego (zostaną one szerzej opisane w dalszej części dokumentu, w rozdziale dotyczącym koordynacji wdrażania Programu). Do głównych zadań ROPS w Poznaniu należą:

- 🌸 Programowanie polityki Samorządu Województwa Wielkopolskiego w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej, m.in. poprzez opracowanie, wdrażanie i koordynowanie wielkopolskiego programu przeciwdziałania przemocy domowej, udział w programowaniu środków będących w dyspozycji Samorządu Województwa Wielkopolskiego (w tym europejskich) we współpracy z innymi Departamentami UMWW i jednostkami organizacyjnymi SWW, realizację badań i analiz związanych z tematyką przeciwdziałania przemocy domowej;

- ✚ Inicjowanie, promowanie i rekomendowanie innowacyjnych rozwiązań w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej, m.in. poprzez współtworzenie, testowanie, upowszechnianie i promowanie innowacji społecznych, modelowych rozwiązań, dobrych praktyk;
- ✚ Wspieranie samorządów lokalnych w realizacji zadań na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej, m.in. poprzez wspieranie we wdrażaniu nowych usług, modeli pracy, innowacji;
- ✚ Wspieranie (finansowe i pozafinansowe) organizacji pozarządowych działających w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej, m.in. poprzez udzielanie dotacji, tworzenie przestrzeni do wymiany doświadczeń;
- ✚ Wspieranie współpracy pomiędzy instytucjami działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej, m.in. poprzez sieciowanie, budowanie partnerstw;
- ✚ Wspieranie dostępu do informacji w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej, m.in. poprzez bazy danych, informatory, spotkania;
- ✚ Realizowanie działań związanych z podnoszeniem świadomości i budowaniem pozytywnych postaw Wielkopolan w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej, m.in. poprzez kampanie społeczne;
- ✚ Realizowanie zadań Samorządu Województwa Wielkopolskiego wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, m.in. poprzez:
 - organizowanie szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej,
 - opracowywanie ramowych programów ochrony osób doznających przemocy domowej oraz ramowych programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową, a także ramowych programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową.

Poniższy rysunek przedstawia wielopoziomowy i wieloinstytucjonalny system wsparcia w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej. Definicje poszczególnych – najbardziej kluczowych – instytucji znajdują się w aneksie.

Rysunek 1. System wsparcia w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej

ISTOTNE TRENDY W OBSZARZE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ

Regionalna polityka wsparcia osoby/rodziny doznającej przemocy domowej zależy od szerszego kontekstu polityki krajowej czy europejskiej. W projektowaniu działań w ramach niniejszego Programu uwzględniono najważniejsze trendy, krótko opisane poniżej.

W ostatnich latach nastąpiły znaczące zmiany w podejściu do wsparcia osób/rodzin doznających przemocy. Od kilkunastu lat procedowane są zmiany dotyczące zwiększenia efektywności działań w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.

Rzeczpospolita Polska, mając na uwadze doświadczenia międzynarodowe, także podjęła działania legislacyjne w celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej, czego wyrazem było uchwalenie w dniu 29 lipca 2005 r. ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Ustawa ta nałożyła na wszystkie szczeble administracji rządowej i samorządowej obowiązek realizacji zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Określiła również zasady udzielania pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie, jak i prowadzenia oddziaływań skierowanych do osób stosujących przemoc rodzinie.

Pierwsze badania przeprowadzone na zlecenie MPiPS w 2007 r. dotyczące diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie w Polsce wskazywały, że przemocy w rodzinie doświadczył więcej niż co trzeci Polak (36%).

1 sierpnia 2010 r. weszła w życie ustawa z dnia 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 125 poz. 842). W preambule ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w nowym brzmieniu nadanym przedmiotową nowelizacją, podkreślono, że przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, a władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności.

Nowelizacja położyła nacisk na rozwój profilaktyki, rozszerzyła formy pomocy udzielanej bezpłatnie osobom doznającym przemocy w rodzinie m.in. poradnictwa medycznego, prawnego, socjalnego, zawodowego, rodzinnego, psychologicznego oraz badania lekarskiego dla ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała będących następstwem użycia przemocy w rodzinie wraz z wydaniem zaświadczenia lekarskiego. Nałożyła także na gminy i powiaty nowe obowiązki, w tym m.in. opracowania i realizacji odpowiednio gminnych i powiatowych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, a także tworzenia w gminach zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie złożonych z przedstawicieli służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy. Zwiększył się katalog zadań wykonywanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Nowe zadania w tej materii nałożone zostały na wszystkie jednostki samorządu terytorialnego.

Kolejne ważne akty prawne to: Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” oraz Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie. Kluczowym elementem była zmiana sposobu postępowania służb w sytuacji przemocy w rodzinie – nawiązanie współpracy i działanie interdyscyplinarne – w myśl założenia, że przemoc w rodzinie nie jest wyłącznie zagadnieniem prawnokarnym, ale również socjalnym, psychologicznym i zdrowotnym.

Kamieniem milowym w realizacji działań w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej była Ustawa z dnia 30 kwietnia 2020 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw. Nowelizowała ona w szczególności ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2019 r. poz. 1460, z późn. zm.), ustawę z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.

U z 2020 r. poz. 360) oraz ustawę z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 518 i 730). **Weszła ona w życie 30 listopada 2020 r. Ustawa wprowadziła do obowiązującego w Polsce systemu prawnego możliwość natychmiastowego czasowego izolowania osób stosujących przemoc w rodzinie od osób jej doznających.** Nowe narzędzia w postaci nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i zakazu zbliżania się do niego i jego bezpośredniego otoczenia otrzymały Policja i Żandarmeria Wojskowa. Co ważne, nakaz i zakaz mogą być wydane, nawet jeśli wyłącznym właścicielem mieszkania będzie osoba stosująca przemoc domową.

Istotne zmiany w prawie przeciwdziałania przemocy zostały wprowadzone w 2023 r. Na mocy Ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw zmieniono nazwę ustawy – „przemoc w rodzinie” została zastąpiona przez „przemoc domową” – oraz uchylono preambułę. Ponadto, dokonano zmiany definicji przemocy domowej – wprowadzono zastrzeżenie, że aby stwierdzić przemoc domową u jednej ze stron musi wystąpić przewaga fizyczna, psychiczna lub ekonomiczna. Do wymienionych w definicji przykładów przemocy dodano również dwa inne tj. działanie ograniczające lub pozbawiające osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej oraz działanie istotnie naruszające prywatność osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej. Przykłady te wprowadzają zatem do zakresu pojęcia przemocy domowej kwestie przemocy ekonomicznej oraz cyberprzemocy. Na uwagę zasługuje również doprecyzowanie w ustawie pojęcia „osoby doznającej przemocy domowej” i „osoby stosującej przemoc domową”. Zgodnie z tą zmianą, wskazanych definicji używa się również w przypadku, w którym istnieje podejrzenie, ale nie jest pewne, czy przemoc miała miejsce. Ponadto, wprowadzono zasadę, zgodnie z którą za osobę doznającą przemocy domowej uznaje się małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej. W nazewnictwie przemocy domowej nie stosuje się już określenia „członek

rodziny”. Na mocy ustawy, w miejsce grup roboczych wprowadzono grupy diagnostyczno-pomocowe, zmieniając również zakres zadań oraz zasady dotyczące składu grup.

Poszerzono uprawnienia w zakresie działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc domową m.in. o zakaz zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą domową, zakaz kontaktowania się z nią, zakaz wstępu na teren określonej placówki (np. szkoły czy miejsca pracy osoby doznającej przemocy domowej).

Do aktów wykonawczych do ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej należy zaliczyć Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową. Rozporządzenie to określa standard prowadzenia programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową oraz wymagania kwalifikacyjne wobec osób prowadzących programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc domową.

Jeden z kolejnych aktów wykonawczych to Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 22 czerwca 2023 r. w sprawie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wymagań kwalifikacyjnych wobec osób prowadzących te programy. Rozporządzenie określiło standard prowadzenia programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową, który obejmuje m.in. wzbudzanie motywacji wewnętrznej do zmiany zachowania, zdobycie lub poszerzenie wiedzy i umiejętności powstrzymywania się od zachowań przemocowych, nabycie umiejętności służących rozwiązywaniu problemów i konfliktów bez użycia przemocy czy nabycie i doskonalenie umiejętności wychowawczych i rodzinnych opartych na wychowaniu bez przemocy.

Rok 2023 przyniósł również istotne zmiany w procedurze „Niebieskie Karty” za sprawą Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”. Przepisy

w tym zakresie dostosowano do zmian w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy domowej m.in. w zakresie samej definicji przemocy. Rozporządzenie określa tryb postępowania w sprawie kierowania osób stosujących przemoc do programów korekcyjno-edukacyjnych lub programów psychologiczno-terapeutycznych.

Do najistotniejszych zmian w przepisach należy poszerzenie katalogu osób, które są uprawnione do wszczęcia procedury „Niebieskie Karty” o m. in. asystentów rodziny, nauczycieli wychowawców będących wychowawcami klasy lub nauczycieli znających sytuację domową małoletniego czy pedagogów, psychologów lub terapeutów, będących przedstawicielami JOPS, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia lub organizacji pozarządowych.

Inne akty wykonawcze do ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, które wprowadzono w 2023 r. to:

- Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób doznających przemocy domowej oraz wymagań kwalifikacyjnych wobec osób zatrudnionych w tych ośrodkach;
- Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy Domowej;
- Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie wzoru zaświadczenia o zgłoszeniu się do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wzoru zaświadczenia o ukończeniu tych programów, a także wzorów pouczeń w związku z uczestnictwem osób stosujących przemoc domową w tych programach;

- Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej;
- Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 21 czerwca 2023 r. w sprawie wzoru pouczenia rodziców, opiekunów prawnych lub faktycznych dziecka, któremu pracownik socjalny zapewnił ochronę w sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą domową;
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 sierpnia 2023 r. w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy domowej;
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 4 września 2023 r. w sprawie procedury postępowania Policji przy wykonywaniu przez pracownika socjalnego zapewnienia ochrony dziecku w razie zagrożenia jego życia lub zdrowia w związku z przemocą domową oraz podejmowaniu decyzji o zapewnieniu tej ochrony.

Niewątpliwie jednym z najważniejszych aspektów jest praca nad stereotypowym postrzeganiem zjawiska przemocy, nad przekonaniami związanymi z cechami socjodemograficznymi osób stosujących przemoc oraz nad stereotypowym postrzeganiem osoby doznającej przemocy domowej.

W tym kontekście warto podkreślić, jak istotnym elementem jest kładzenie coraz większego nacisku na pracę z osobą stosującą przemoc domową. Główną przeszkodą w nawiązaniu kontaktu z osobą stosującą przemoc jest brak chęci współpracy, przekonania społeczne, brak przyznania się do stosowania przemocy i co za tym idzie, brak motywacji do zmiany. Model komunikacyjny z osobą dopuszczającą się przemocy opiera się o jej motywowanie i działania edukacyjno-korekcyjne, psychologiczno-terapeutyczne oraz wspierające. Dlatego bardzo ważne jest ciągłe pogłębianie wiedzy i umiejętności w zakresie pracy z rodzinami zagrożonymi lub uwikłanymi w przemoc domową, w ujęciu systemowym.

Kolejnym aspektem jest koncentracja nad zjawiskiem przemocy pomiędzy dorosłymi, a niedostateczne zauważanie przemocy wobec dziecka i jego sytuacji w rodzinie.

W kontekście pracy w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej nieustannie priorytetem pozostaje zintensyfikowanie działań profilaktycznych, zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób doznających przemoc domowej, zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową oraz zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Warto podkreślić, iż uzupełnieniem powyższych działań są realizowane na poziomie krajowym i regionalnym projekty współfinansowane ze środków zewnętrznych, w tym europejskich. Umożliwiają one tworzenie, testowanie i upowszechnianie dobrych praktyk, nowych rozwiązań i usług w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej, m.in. realizację projektów z Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Jakość życia osób/rodzin uwikłanych w przemoc domową, potrzebujących specjalistycznego wsparcia, zależy od szybkości podejmowania działań i wydolności systemu. Jeśli wsparcie udzielane jest, kiedy problem występuje w mniejszej skali, można uniknąć jego eskalacji. Możliwość długofalowego planowania i zapewnienia stabilnej, ciągłej oferty pomocy, jest kluczowa dla skuteczności i trwałości działań podejmowanych w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.

W tym zakresie można analizować wsparcie udzielane w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej w ramach 3 perspektyw:

- 🌸 **Profilaktyki** – jako ogółu działań zmierzających do zmniejszenia prawdopodobieństwa pojawienia się niepożądanych zachowań. Składają się na nią następujące działania: upowszechnianie wiedzy na temat zjawiska przemocy (przejawów, przebiegu, kierunków udzielania wsparcia), upowszechnianie wiedzy na temat zjawisk pokrewnych i wywołujących

zjawisko przemocy domowej, promowanie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci, upowszechnianie wiedzy na temat zasad udzielania wsparcia w środowisku osób doświadczających przemocy.

- 📌 **Interwencji** – polegającej na dostarczaniu wsparcia w rozwiązywaniu poważnych kryzysów stwarzających zagrożenie dla codziennego funkcjonowania osób/rodzin, zapobieganie nawrotom kryzysów u osób, którym udzielano wsparcia, ujawnianie i eliminowanie możliwie jak najszybciej wszelkiego rodzaju zachowań przemocowych, umożliwienie wycofania się z nieprawidłowych zachowań, poprzez m.in. działania prowadzone przez zespoły interdyscyplinarne, Policję, pracowników socjalnych, sądy, ośrodki interwencji kryzysowej, specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób doświadczających przemocy domowej;
- 📌 **Reintegracji** – polegającej na dostarczeniu wsparcia w odbudowaniu poczucia bezpieczeństwa, poczucia własnej wartości oraz wzmacnianiu podjętych prób reorganizacji życia przez osoby/rodziny po doświadczeniu przemocy, poprzez m.in. wsparcie organizacji pozarządowych, usługi asystenckie, mieszkania ze wsparciem, monitoring sytuacji rodziny po zamknięciu NK.

DIAGNOZA W OBSZARZE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ

DANE STATYSTYCZNE

- 📌 Według raportu o równouprawnieniu płci sporządzonego przez Komisję Europejską w 2021 r.¹, nastąpił wzrost skali przemocy w państwach członkowskich – w czasie pandemii to kobiety częściej doświadczwały przemocy, a wprowadzany przez większość krajów lockdown doprowadził do tego, że osoby doświadczające przemocy zamknięte zostały w czterech ścianach z osobą

¹ Raport KE o równouprawnieniu płci, https://ec.europa.eu/info/files/2021-report-on-gender-equality-in-the-eu_pl (dostęp: 26.07.2021).

stosującą przemoc i nierzadko zostały pozbawione możliwości skontaktowania się np. z policją czy innymi służbami². Z danych UE wynika, że 1 na 3 kobiety powyżej 15 roku życia doświadczyła przemocy fizycznej i/lub seksualnej, co druga – molestowania seksualnego, 2 na 5 – przemocy psychicznej, a 1 na 10 doznała agresji w sieci³. W czasie ogólnopolskiej kwarantanny spowodowanej pandemią koronawirusa organizacje pomocowe takie, jak np. Centrum Praw Kobiet zauważyły wzrost interwencji w sprawie przemocy wobec kobiet i dzieci. W marcu 2020 r. CPK odnotowało wzrost liczby połączeń na telefon zaufania o 50%, natomiast interwencji w ramach czatu w czasie pierwszej fali pandemii było ok. 250–300⁴.

- 👤 Z przeprowadzonego w 2019 roku sondażu CBOS⁵ wynika, że **więcej niż co piąty badany (22%) znał osobiście lub z widzenia kobiety bite przez mężów/partnerów**, z czego co czwarta respondentka twierdziła, że zna co najmniej jedną kobietę bitą przez męża. W porównaniu z wynikami z 2012 roku odnotowuje się jednak spadek w tym zakresie. Jak wynika z deklaracji respondentów, **co dziesiąty badany, który kiedykolwiek był w stałym związku, doświadczył agresji ze strony partnera** – najczęściej były to pojedyncze zdarzenia. Zauważyć można, że w przeciągu ostatnich siedemnastu lat, od kiedy przeprowadzony jest sondaż przez CBOS, odsetek deklarujących, że doświadczyli przemocy ze strony partnera, kształtował się na względnie stabilnym poziomie. W badaniu CBOS kobiety częściej deklarowały, że były bite przez partnerów niż mężczyźni przez partnerki (12% wobec 8%), częściej też przyznają, że taka sytuacja miała miejsce wielokrotnie (6% wobec 1%). Ponadto z analiz zróżnicowań społeczno-demograficznych wynika, że do bycia ofiarami przemocy częściej przyznają się badani gorzej oceniający warunki materialne swoich gospodarstw domowych, słabiej wykształceni, osoby

²<https://www.dw.com/pl/raport-komisji-europejskiej-pandemia-uderza-w-kobiety/a-56796080> (dostęp: 26.07.2021).

³ Tamże.

⁴ <https://www.tygodnikprzeglad.pl/przemocowe-pieklo-trwa/> (dostęp: 26.07.2021).

⁵ Przemoc i konflikty w domu. Komunikat z badań, CBOS Nr 48/2019 https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2019/K_048_19.PDF (dostęp: 26.07.2021).

w wieku 25–34 lat, rozwiedzione bądź w separacji oraz mieszkańcy miast liczących od 20 do 100 tys. mieszkańców. Ponad połowa badanych uderzonych przez partnera (56%) deklarowała, że również używała przemocy. Pozostałe 44% respondentów, którzy doświadczyli agresji, nigdy nie zareagowali w taki sposób. Jeśli chodzi o ogólny stosunek do przemocy, większość badanych (88%) całkowicie potępiała jej stosowanie wobec kobiet, choć 8% uważało, że stosowanie przemocy wobec nich w pewnych okolicznościach może być usprawiedliwione. Jednocześnie niemal połowa ankietowanych stwierdziła, że obecne rozwiązania prawne w niewystarczający sposób chronią kobiety przed zachowaniami przemocowymi.

- 👤 Według sondażu przeprowadzonego przez CBOS⁶ dotyczącego przemocy domowej wobec dzieci, od 2012 roku **zwiększył się odsetek osób, które uważają, że nie powinno się stosować wobec dzieci kar cielesnych** (wzrost z 51% do 61%), ale także częściej sprzeciw wywołuje dawanie zarówno „łania” (wzrost z 61% do 70%), jak i „klapsów”⁷ (wzrost z 25% do 37%). Jednak o ile większość Polaków nie aprobuje kar cielesnych, o tyle **nadal, choć rzadziej niż przed laty, przyzwala się na ogół na karcenie poprzez „klapsy” (61%)**. Ciekawe wydaje się to, że dopuszcza je również co druga osoba twierdząca, że wobec dzieci nie powinno się stosować żadnych kar cielesnych. Jedna ósma Polaków mających dzieci do 19 roku życia przyznaje się do jakiejś formy przemocy fizycznej („łanie”, szarpanie) lub werbalnej (obrażanie, wyśmiewanie) – częściej do fizycznej niż słownej. Charakterystyka ankietowanych, którzy deklarują dopuszczanie kar cielesnych wskazuje na osoby z wykształceniem podstawowym, gimnazjalnym lub zasadniczym zawodowym, źle sytuowane, najstarszych, mieszkańców wsi. W większym stopniu są to również mężczyźni niż kobiety. Natomiast najwięcej głosów krytycznych wobec fizycznego

⁶ CBOS, Przemoc domowa wobec dzieci, Nr 49/2019, str.3 https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2019/K_049_19.PDF (dostęp: 20.07.2021).

⁷ „Łanie” oraz „klapsy” to formy kar cielesnych. Stosowanie kar cielesnych wobec małoletnich jest zakazane (zgodnie z art. 96 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego). O zakazie kar cielesnych mówi również art. 40 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

karcenia dzieci obserwuje się wśród osób z wyższym statusem społeczno-ekonomicznym, mieszkających w największych miastach oraz mających od 35 do 44 lat, bezdzietnych lub posiadających małe dzieci.

- 🧡 Z badania Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę⁸, wynika, że co czwarty respondent (27,2%) w wieku 13–17 lat doświadczył w pierwszym okresie pandemii co najmniej jednej z badanych form krzywdzenia (np. przemocy fizycznej, psychicznej, wykorzystania seksualnego), częściej doświadczały jej dziewczyny i starsze nastolatki. Przemocy ze strony rówieśników doświadczyło 15% respondentów, co istotne częściej były to dziewczyny niż chłopcy (18,9% vs 11,3%). Przeważała przemoc fizyczna, ale również zwrócono uwagę, że co szesnasty respondent doświadczył przemocy psychicznej. Jeśli chodzi o kwestię wykorzystywania seksualnego, doświadczył go co dziesiąty badany (10,2%), coraz częstszym przypadkiem staje się forma bez kontaktu fizycznego, polegająca na otrzymywaniu niechcianych nagich zdjęć (5,2%), słownej przemocy seksualnej (4,6%) oraz werbowania w Internecie do celów seksualnych (3,4%). W badaniu podjęto również temat dobrostanu psychicznego dzieci i nastolatków w czasie pandemii, gdzie co trzecia osoba (33,4%) oceniła go negatywnie. Prawie co trzeci respondent (30,8%) uznał również, że w badanym okresie jego samopoczucie pogorszyło się, co piąty (18%) stwierdził, że poprawiło się, a prawie połowa badanych (47,6%) nie zauważyła w tym czasie zmiany. Wśród ankietowanych, nastolatkowie w wieku 16–17 lat oraz mieszkańcy wsi częściej niż mieszkańcy miast, deklarowali doświadczenie przemocy ze strony bliskich dorosłych, wykorzystywania seksualnego z kontaktem fizycznym oraz bycia świadkiem przemocy w domu.
- 🧡 Jak pokazują działania Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” w latach 2017–2020 nastąpił znaczny wzrost

⁸ Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, Negatywne doświadczenia młodzieży w trakcie pandemii. Raport z badań ilościowych, 2020, str.12,27,32. https://fdds.pl/_Resources/Persistent/5/0/0/e/500e0774b0109a6892ce777b0d8595f528adea62/Negatywne-doswiadczenia-mlodziezy-w-trakcie-pandemii.-Raport-z-badan-ilosciowych-1.pdf (dostęp: 21.07.2021).

liczby przeprowadzanych rozmów w ramach infolinii wsparcia, aż o 50,7% (w 2017 r. wykonano 15 826 telefonów, z kolei w 2020 r. rozmów było już 23 857). Wśród telefonujących zdecydowaną większość stanowiły kobiety (78%). Jeśli chodzi o dzieci, konsultanci odebrali 368 połączeń od osób niepełnoletnich: 242 od dziewcząt, 126 od chłopców – 167 rozmów dotyczyło występowania przemocy. Dyżurujący najwięcej rozmów (38%) przeprowadzili z osobami doświadczającymi przemocy, jednak 18% połączeń zidentyfikowano od świadków. Przemoc psychiczną zgłaszało w 2020 roku 7209 osób (w tym 148 dzieci), a przemoc fizyczną 4475 dzwoniących (w tym 108 dzieci). Odnotowano również niemały udział przemocy ekonomicznej oraz seksualnej. W ponad połowie przypadków osobą krzywdzącą był/a partner/ka (ponad 52,5%). Dzwoniący niejednokrotnie opisywali również sytuacje, w których osobami stosującymi przemoc byli rodzice. W 10,4% zgłaszanych przypadków osoba stosująca przemoc nadużywała alkoholu. Zróżnicowany był czas upływający od momentu doświadczenia lub zaobserwowania po raz pierwszy przemocy do chwili, gdy świadek lub osoba krzywdzona decydowała się na kontakt z infolinią wsparcia – z czego wynika, że najczęściej kontaktowały się osoby doświadczające przemocy przez okres 2–10 lat. Specjaliści Pogotowia „Niebieska Linia” w 2020 r. przeprowadzili 634 nowych interwencji, we wszystkich przypadkach miały one na celu udzielenie pomocy osobom doświadczającym przemocy poprzez kontakt z placówkami zajmującymi się przemocą w rodzinie, zwłaszcza dotyczyło to zgłoszeń zaistniałej sytuacji do OPS i policji. Większość interwencji była możliwa dzięki informacjom uzyskanym od członków rodziny, sąsiadów, znajomych (61%). W rozpatrywanych sprawach osobami doświadczającymi przemocy były przeważnie dzieci. Podstawową okolicznością, która sprawiała, że potrzebna okazywała się pomoc z zewnątrz była powtarzalność przemocy.

- 👉 Wzrasta liczba wielkopolskich rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” – w roku 2017 było to 8145 rodzin, w roku 2018 – 8394 rodziny, w roku 2019 –

8922 rodziny, a w 2020 roku – 9391 rodzin (oznacza to wzrost o 15,3% w porównaniu z 2017 rokiem). Wzrasta również liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę Niebieskie Karty w danym okresie sprawozdawczym, o ile w 2017 roku było to 5416 rodzin, w 2018 roku – 5811 rodzin, w 2019 roku – 6018 rodzin, to w roku 2020 – 6476 rodzin (oznacza to wzrost o 19,7% w porównaniu z 2017 rokiem). Według resortowego sprawozdania w skali kraju w 2019 r. sporządzono 94 716 formularzy „Niebieska Karta– A”, które zostały wypełnione przez następujące podmioty⁹: Policję – 74 313; jednostki organizacyjne pomocy społecznej – 12 083; gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych – 2813; oświatę – 4849 oraz ochronę zdrowia – 658.

- 👤 Z powyższych statystyk wynika jednoznacznie, że **zaangażowanie instytucji w działania prowadzone na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej jest nierównomierne**, przede wszystkim wskazuje się tutaj na niedostateczne zaangażowanie pracowników systemu ochrony zdrowia. Wyniki badania zrealizowanego w 2016 roku wśród pielęgniarek i położnych (Makaruk, 2016) pokazały, że nieco ponad połowa (53,6%) badanych przyznała, że w pracy nigdy nie zetknęła się z przypadkiem krzywdzenia dzieci. W sytuacji podejrzenia lub bycia świadkiem krzywdzenia dziecka ich działania były bardzo zróżnicowane i wybiórcze. Brak interwencji w sytuacji zetknięcia się z krzywdzeniem dziecka wynikał z tego, że respondenci nie widzieli takiej konieczności (24,4%), brakowało im wiedzy jak zareagować (14,5%), brakowało im wiary w skuteczność jakichkolwiek interwencji (13%), byli przekonani o tym, że do tego powołane są inne służby (11,5%) lub brakowało im czasu i możliwości (7,6%). Grupa ta jest zainteresowana poszerzeniem swojej wiedzy na temat możliwości interwencji w przypadku krzywdzenia dzieci. Ponad połowa (59,5%) wyraziła chęć udziału w szkoleniu na ten temat. Z kolei, w badaniu zrealizowanym przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę, gdzie podjęta

⁹Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014–2020 za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2019 r., MRPIPS, s. 44.

została próba identyfikacji głównych barier związanych ze zgłaszaniem swoich podejrzeń dotyczących krzywdzenia dzieci, respondenci najczęściej wskazywali na brak pewności co do swoich podejrzeń (43,28%), obawę przed reakcją rodziców (31,82%), brak wiary w skuteczność interwencji (28,05%) oraz obawę przed dodatkowymi problemami (27,47%). Rzadziej był to brak wiedzy (24,31%), trudności organizacyjne (24,11%), czy brak czasu i możliwości (15,61%)¹⁰.

- 🔗 Zmniejszyła się liczba „Niebieskich Kart – A” sporządzanych przez pracowników socjalnych wszczynających procedurę – w Wielkopolsce w 2020 roku wyniosła ona 805 i była niższa o 71% niż w roku 2017. Z kolei członkowie zespołów interdyscyplinarnych / grup roboczych sporządzili 4254 „Niebieskie Karty – C” (wzrost o 10,4% w porównaniu z 2017 rokiem) oraz 3330 „Niebieskie Karty – D” (wzrost o 8,6% w porównaniu z 2017 rokiem).
- 🔗 Zwiększa się liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” z powodu ustania przemocy domowej i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy domowej oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy – w 2020 roku z tego tytułu zakończono 3512 procedur (wzrost o 19,0% w porównaniu do 2017 roku), a także na skutek rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań – w 2020 roku zakończono 2134 takie procedury (wzrost o 24,9% w porównaniu z 2017 rokiem).
- 🔗 Z danych wielkopolskiej Policji¹¹ wynika, że w 2020 r. liczba przypadków przemocy w rodzinie ogółem wyniosła 14 091, a najczęstszym rodzajem stosowanej przemocy była przemoc psychiczna (46,6% w porównaniu z 2017 r. – 44,6%), na drugim miejscu znajdowała się przemoc fizyczna (35,9% w

¹⁰ „Praktyka zgłaszania przez pracowników ochrony zdrowia podejrzeń krzywdzenia dzieci”, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, 2019, str. 21-25, https://fdds.pl/_Resources/Persistent/3/7/c/9/37c9243cca3e56c40f76cb901bf3a7f415de74f6/Raport-ochrona-zdrowia.pdf, (dostęp na 21.07.2021 r.)

¹¹ Dane pozyskane z Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu za lata 2017–2020.

porównaniu z 2017 r. – 36,9%). Na przestrzeni lat 2017–2020, główne rodzaje form odnotowywanej przemocy nie uległy zmianie – w tym okresie także dominowały przemoc psychiczna i fizyczna. W 2020 r. przypadki zgłoszeń przemocy seksualnej i ekonomicznej stanowiły kolejno: niecały procent (0,6%) oraz 1,1% ogółu przypadków przemocy.

- 🌸 W 2020 roku w regionie z powodu bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia zostało odebranych z rodzin 66 dzieci (spadek o 5,7% w porównaniu z 2017 rokiem). Ponad połowa dzieci z tej grupy (55,1%) została umieszczona w rodzinach zastępczych, 34,8% u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, a 10,1% w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.
- 🌸 Według szacunków samorządów lokalnych, liczba osób, u których przemoc w rodzinie ustała po opuszczeniu specjalistycznych ośrodków wsparcia dla przemocy w rodzinie, wyniosła 183, w przypadku wsparcia udzielanego przez gminy i – 169, w przypadku wsparcia udzielanego przez powiaty. W ramach monitorowania sytuacji osób dotkniętych przemocą w rodzinie, w 11 wielkopolskich gminach powstały opracowania zawierające analizę czynników sprzyjających i utrudniających skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.
- 🌸 W 2020 roku pracownicy socjalni przekazali Policji lub kuratorom sądowym 290 informacji o ponownym stosowaniu przemocy w rodzinie przez osoby uprzednio skazane za przestępstwo w związku ze stosowaniem przemocy w rodzinie (286 w gminach i 4 w powiatach), co oznacza wzrost o 132,2% w stosunku do roku 2017.
- 🌸 Od 30 listopada 2020 roku obowiązuje nowy instrument reakcji na zjawisko przemocy domowej, na podstawie których Policja otrzymała nowe uprawnienie w postaci możliwości wydania wobec osoby stosującej przemoc domową, nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się

do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia na okres 14 dni (z możliwością przedłużenia przez sąd). W Wielkopolsce od grudnia 2020 r. **wydano łącznie 69 nakazów natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia oraz zakazów zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia**¹². Najczęściej stosowano oba środki (nakaz i zakaz) – 53 przypadki, w dalszej kolejności zakaz zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia – 14 przypadków, a najrzadziej wybieraną formą reakcji był nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia – 2 przypadki.

- 📌 **W 16 wielkopolskich powiatach realizowano w 2020 roku programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie.** Ogółem przystąpiło do nich 166 osób (wzrost o 7,8% w porównaniu do roku 2017), w tym 87% mężczyzn i 12,7% kobiet. Programy te ukończyło 86 uczestników (51,8%). W analogicznym okresie czasu dla tej grupy osób zorganizowano również 6 edycji programów psychologiczno-terapeutycznych (4 w powiatach i 2 w gminach), z których skorzystało łącznie 67 osób (spadek o 43,7% w porównaniu do roku 2017), w tym 65,7% mężczyzn i 34,3% kobiet – ukończyło je 28 osób (41,8%). Według statystyk gminnych i powiatowych 11,6% osób, które ukończyło programy korekcyjno-edukacyjne oraz 25,0% kończących programy psychologiczno-terapeutyczne powróciło po ich zakończeniu do zachowań polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie.

ZASOBY¹³

- 📌 W niemal wszystkich samorządach (tj. w 221 gminach i 32 powiatach) pod koniec 2020 roku funkcjonowały lokalne programy przeciwdziałania przemocy

¹² Dane pozyskane z Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu za okres 12.2020 – 06.2021 r.

¹³ Dane pochodzą ze Sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres I-XII 2020 r.

w rodzinie (wyjątek stanowiła gmina Łobżenica oraz powiaty: gostyński, ostrowski i złotowski).

- Mała liczba lokalnych kampanii społecznych związanych z tematyką przeciwdziałania przemocy w rodzinie – w 2017 r. w wielkopolskich powiatach zrealizowano ich 11, a w 2020 r. tylko 5, natomiast w przypadku gmin w analogicznym okresie nastąpił ich spadek z 68 do 37.

- We wszystkich 226 gminach województwa wielkopolskiego funkcjonują **zespoły interdyscyplinarne**. W 2020 roku odbyły one 1232 posiedzenia, a ich działania wsparły 9047 rodzin (wzrost o 78,5% w stosunku do roku 2017). Pomoc w ramach działań zespołów interdyscyplinarnych w 2020 roku otrzymało: 569 kobiet z niepełnosprawnościami, 493 mężczyzn z niepełnosprawnościami oraz 210 dzieci z niepełnosprawnościami. Do 6788 spraw powołane zostały zespoły robocze, które podczas 17 738 posiedzeń objęły wsparciem 8491 rodzin (wzrost o 11,3% w porównaniu do 2017 roku). **W 2020 roku wsparciem objęto:**

- w gminach – 17 119 osób dotkniętych przemocą w rodzinie (wzrost o 39,4% w porównaniu do roku 2017), w tym: 7261 kobiet, 3631 mężczyzn i 6227 dzieci.
- w powiatach – 4588 osób dotkniętych przemocą w rodzinie (spadek o 30,4% w porównaniu do roku 2017), w tym: 2736 kobiet, 554 mężczyzn i 1298 dzieci.

- Wśród dostępnych form wsparcia organizowanych przez samorządy lokalne w 2020 roku najliczniejsza grupa osób skorzystała z pomocy w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego:

- w gminach 10 891 osób, wzrost o 25,3% w porównaniu do roku 2017,
- w powiatach 3 029 osób, spadek o 26,2% w porównaniu do roku 2017.

Najwięcej osób z tej grupy, zarówno w gminach jak i w powiatach (76,5% i 78,3%) zostało objętych wsparciem socjalnym.

- Oprócz usług poradnictwa osoby dotknięte przemocą w rodzinie miały dostęp do funkcjonującej na terenie województwa wielkopolskiego infrastruktury, na którą w 2020 roku składało się:
 - 15 punktów konsultacyjnych – z których wsparcia skorzystało 441 osób (w porównaniu z 2017 rokiem liczba ta spadła o 71,2%),
 - 17 ośrodków interwencji kryzysowej (posiadających 191 miejsc całodobowych), w tym 2 punkty interwencji kryzysowej – z których wsparcia skorzystały łącznie 1194 osoby (w porównaniu z 2017 rokiem liczba ta spadła 0,9%), w tym 658 osób skorzystało z miejsc całodobowych (wzrost o 168,6% w porównaniu do roku 2017). Najliczniej z tej formy wsparcia korzystały kobiety (73,3%), następnie mężczyźni (14,9%) i dzieci (11,8%).
 - 3 specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, dysponujące 60 miejscami – z których skorzystało 146 osób (w porównaniu z 2017 rokiem liczba ta spadła o 25,9%). Najliczniej z tej formy wsparcia korzystały dzieci (58,2%), w dalszej kolejności kobiety (39,7%) oraz niewielka grupa mężczyzn (2,1%).
 - 1 gminny ośrodek wsparcia z miejscami całodobowymi – z którego wsparcia skorzystało 10 osób (w porównaniu z 2017 rokiem liczba ta spadła o 9,1%),
 - 3 inne placówki świadczące specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie (posiadające 67 miejsc, w tym 41 całodobowych) – z których wsparcia skorzystało łącznie 190 osób (w porównaniu z 2017 rokiem liczba ta wzrosła o 23,4%),
 - 27 uruchomionych przez powiaty (w tym 13 całodobowych) i 35 uruchomionych przez gminy (w tym 17 całodobowych) interwencyjnych lub informacyjnych telefonów zaufania, w których łącznie

przeprowadzono 2988 rozmów, w których wyniku przeprowadzono 188 interwencji.

- 🌸 Liczba programów terapeutycznych realizowanych przez powiaty w ramach działań wspierających osoby doświadczające przemocy w rodzinie zmalała z 28 w 2017 roku do 17 w roku 2020, natomiast w przypadku tych, realizowanych przez gminy, wzrosła z 5 do 6 w analogicznym okresie czasu. Łącznie wzięły w nich udział 192 osoby, najliczniej kobiety (44,8%), a następnie mężczyźni (34,9%) i dzieci (20,3%). W ramach tego działania utworzonych zostało 6 grup terapeutycznych i 31 grup wsparcia. Oprócz tego gminy i powiaty zorganizowały łącznie 247 zajęć dla osób doświadczających przemocy w rodzinie, w których udział wzięło 699 osób.
- 🌸 Jedynie w gm. Koźminek zostały wprowadzone uregulowania prawne (przepisy prawa miejscowego, regulaminy, etc.) regulujące przyznanie pomocy osobom dotkniętym przemocą w uzyskaniu mieszkania. W 2020 roku tylko 2 takim osobom w województwie przyznane zostały mieszkania socjalne poza kolejnością (w gm. Swarzędz i Śrem).
- 🌸 W ramach działań podejmowanych w 2020 r. przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu na rzecz pracowników pierwszego kontaktu z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie zorganizowano 38 spotkań/konferencji/szkoleń, w których udział wzięło 337 osób, 34 osoby skorzystały z poradnictwa/wsparcia psychologicznego.
- 🌸 Uruchomiona została również interwencyjna infolinia o zasięgu wojewódzkim, dzięki której przeprowadzono 413 rozmów z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie.
- 🌸 Ośrodki pomocy społecznej działając na podstawie ustawy o pomocy społecznej, udzielają osobom doznającym przemocy domowej pomocy finansowej w formie zasiłków celowych, specjalnych zasiłków celowych,

okresowych, pomocy żywnościowej w ramach programu FEAD, pomocy rzeczowej oraz w formie gorących posiłków w szkole, jak również pomocy w uzyskaniu zatrudnienia. W 2020 r. ze **świadczeń pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie skorzystało 1218 rodzin** z województwa wielkopolskiego (1,7% z ogółu rodzin objętych pomocą społeczną). Ich liczba z roku na rok systematycznie maleje, w porównaniu do 2017 roku zmniejszyła się o 1359 rodzin.¹⁴ Dane te nie świadczą jednak o zmniejszaniu się skali przemocy domowej, raczej stanowią odbicie wyraźnie obserwowanej od kilku lat ogólnopolskiej tendencji spadku liczby osób i rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, bez względu na przyczynę.

POTRZEBY

- Potrzeba doszacowania skali występowania zjawiska przemocy domowej

Należy zdawać sobie sprawę, że skala występowania zjawiska przemocy domowej jest aktualnie znacznie niedoszacowana. Statystyki resortowe pokazują jedynie jej wycinek, natomiast spora część tego typu przypadków nie jest nigdzie zgłaszana. Nieznana jest także skala realnej liczby śmiertelnych przypadków przemocy domowej. Szacuje się, że jest to ok. 150-500 osób rocznie, jednak brakuje obecnie narzędzi do monitorowania tego zjawiska. Warto w związku z tym prowadzić działania zmierzające do zapewnienia osobom doznającym przemocy poczucia wsparcia, podmiotowości, a przede wszystkim bezpieczeństwa i skuteczności systemu izolującego od nich osobę stosującą przemoc.
- Potrzeba uregulowania i przestrzegania zasad uznających podmiotowość osób doznających przemocy domowej w instytucjach zapewniających im wsparcie

Należy zwrócić uwagę na występowanie tzw. „wtórnej wiktyimizacji”. N. Tkacz definiuje wiktyimizację wtórną jako zjawisko, które „nie jest bezpośrednim

¹⁴ Dane pochodzą ze sprawozdań MPiPS-03 za lata 2017–2020.

następstwem przestępstwa, a wynika z reakcji/zachowania instytucji lub indywidualnych osób względem ofiary, które przyczyniają się do jej następczego pokrzywdzenia”¹⁵. Ma to związek np. z toczącym się postępowaniem karnym i kontaktem z organami ścigania, czego przykładem może być nieuzasadniona liczba przesłuchań. Za Bieńkowską „osoby doznające przemocy i jej najbliższe środowisko społeczne czują się odrzucone i zlekceważone, co w efekcie prowadzi do spadku poziomu zaufania wobec wymiaru sprawiedliwości, czy nawet w ogóle wiary w instytucje państwowe i ochronę przez nie interesów obywateli”¹⁶. Zatem dwoma kluczowymi aspektami, które każda instytucja powinna mieć na uwadze są: pozycja osoby, wobec której stosowana jest przemoc w świetle uregulowań prawnych dotyczących przysługujących jej praw i obowiązków państwa wobec niej oraz empatyczne, profesjonalne i nieoceniające podejście do ofiar przestępstw¹⁷. Według Rzecznika Praw Obywatelskich zaniepokojenie wzbudza brak przepisu, który gwarantowałby osobom doznającym przemocy prawo do bycia przesłuchiwanym – w miarę możliwości – przez te same osoby. Należy wyrazić także wątpliwość, czy w polskim porządku prawnym jest w pełni realizowane prawo osób doznających przemocy seksualnej, przemocy na tle płci lub przemocy w bliskich związkach do przesłuchiwania przez osoby tej samej płci¹⁸. Jak podkreśla RPO, szczególnej uwagi wymaga także zapewnienie osobom doznającym przemocy, zwłaszcza pokrzywdzonym przestępstwami o charakterze seksualnym, wolności od zbędnych pytań dotyczących ich życia prywatnego, w tym zwłaszcza podczas rozprawy sądowej – obecnie przepisy

¹⁵ N. Tkacz, Zjawisko wiktylizacji wtórnej w kontekście ofiar przestępstw seksualnych ze szczególnym uwzględnieniem przestępstwa zgwałcenia, 2020, <https://www.gov.pl/attachment/2a968c84-95d1-4a05-b88f-53b50f956799> (dostęp: 27.07.2021), str. 120.

¹⁶ E. Bieńkowska, Zjawisko wiktylizacji wtórnej: pojęcie, przyczyny, przeciwdziałanie (na przykładzie niektórych polskich regulacji prawnych), Czasopismo Archiwum Kryminologii, 2008. http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.ojs-doi-10_7420_AK2007-2008E/c/236-784.pdf (dostęp: 27.07.2021), str. 67-68.

¹⁷ Tamże.

¹⁸ Wystąpienie RPO do Prezesa Rady Ministrów w sprawie nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, str. 28.

regulujące postępowanie karne nie zawierają wprost żadnych ograniczeń w tym zakresie¹⁹.

Potrzeba prowadzenia działań profilaktycznych

Szczególnie istotną grupą działań realizowanych przez wszystkie instytucje zaangażowane we współpracę na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej, mającą na celu zwiększenie świadomości społecznej na temat przemocy domowej są różnego rodzaju działania profilaktyczne, w tym edukacyjne wśród mieszkańców województwa. Stąd niezmiernie ważne jest wspieranie organizacji warsztatów, wykładów, prelekcji, pogadanek, szczególnie adresowanych do najmłodszych Wielkopolan. Należy również kontynuować pracę zespołów interdyscyplinarnych polegającą na opracowywaniu i rozpowszechnianiu materiałów informacyjno-edukacyjnych, instruktażowych dotyczących rozpoznawania, ujawniania oraz postępowania interwencyjnego w przypadku podejrzenia występowania przemocy domowej.

Najwyższa Izba Kontroli zidentyfikowała następujące bariery i potrzeby w obszarze przeciwdziałania przemocy²⁰:

Potrzeba poprawy skuteczności prowadzonych działań

W ocenie NIK interdyscyplinarne **działania służące udzielaniu pomocy osobom doznającym przemocy domowej** przyczyniają się do poprawy sytuacji większości osób doznających przemocy domowej uczestniczących w procedurze Niebieskie Karty, ale **są jeszcze zbyt mało skuteczne w doprowadzaniu do trwałego ustania przemocy**. Wynika to przede wszystkim z ograniczonych możliwości odizolowania osób stosujących przemoc od osób jej doznających, niewystarczającej pomocy specjalistycznej oraz braku skutecznych metod w zakresie nakłaniania osób dopuszczających się przemocy do udziału w procedurze. Kontrola NIK wykazała, że realizacja procedury

¹⁹ Tamże.

²⁰ Informacja o wynikach kontroli „Pomoc osobom dotkniętym przemocą domową”, NIK 2016, str. 10-26 (cyt.)

Niebieskie Karty pomaga w polepszeniu sytuacji większości osób dotkniętych przemocą przez najbliższych, choć **tylko w nielicznych przypadkach udaje się doprowadzić do całkowitego ustania przemocy**. W jednostkach objętych kontrolą NIK ponowne wszczęcie procedury nastąpiło w przypadku 13% zamkniętych wcześniej NK, jednak zdaniem NIK nie musi to wskazywać na rzeczywiste ustanie przemocy w pozostałych przypadkach. Na niższą skuteczność pomocy wskazują wypowiedzi osób doświadczających przemocy, które wzięły udział w przeprowadzonym przez NIK badaniu ankietowym. Wynika z niego, że realizacja indywidualnego planu i pomoc uzyskana w ramach procedury NK spowodowała skuteczne rozwiązanie problemu tylko dla 2,6% osób. Za pozytywne należy jednak uznać, że poprawę sytuacji odczuło ponad 61% osób, które najczęściej wskazywały, że dzięki pomocy zdobyły większą pewność siebie, czują się bezpieczniejsze i o swojej sytuacji są już w stanie mówić bez skrępowania i wstydu. Dla 1,5% osób ankietowanych nastąpiło pogorszenie sytuacji rodzinnej, co w ocenie NIK w prawidłowo funkcjonującym systemie nie powinno mieć miejsca.

- 🔗 Potrzeba nadania priorytetu politycznego problemowi przemocy domowej przez lokalnych decydentów

W ocenie NIK władze lokalne w dalszym ciągu przykładają zbyt małą wagę do problemu przemocy domowej. Problematyka ta w niewystarczającym stopniu została uwzględniona w planowaniu strategicznym w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, brakuje również rzetelnych diagnoz sytuacji w tym zakresie. **Choć wszystkie skontrolowane gminy wywiązały się formalnie z obowiązku przyjęcia programu przeciwdziałania przemocy, dokumenty te w praktyce nie mogły spełniać swojej roli, ponieważ nie zawierały kluczowych elementów.** W okresie objętym kontrolą realizacja tylko siedmiu z 24 skontrolowanych programów była monitorowana, ale jedynie trzy z nich były poddawane ocenie i ewaluacji. Skontrolowane przez NIK gminy nie

podejmowały działań na rzecz rozbudowy systemu wsparcia osób doświadczających przemocy domowej.

- 🌸 Potrzeba zabezpieczenia finansowego działalności zespołów interdyscyplinarnych

Obowiązek tworzenia gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej oraz obsługi zespołów interdyscyplinarnych został wprowadzony jako zadanie własne gmin, bez zapewnienia dodatkowych środków.

Tymczasem z samą tylko działalnością zespołów interdyscyplinarnych i grup diagnostyczno-pomocowych wiąże się znaczny nakład pracy związanej z obsługą i dokumentowaniem ich funkcjonowania. Zdaniem NIK posiadane środki finansowe nie zaspokajają w pełni związanych z tym potrzeb, o czym świadczy brak rozwoju lokalnej infrastruktury pomocowej oraz ograniczona możliwość podnoszenia kwalifikacji. **Tylko nieliczne ośrodki zapewniają osobom bezpośrednio pracującym z osobami doznającymi i stosującymi przemoc uczestnictwo w szkoleniach zapobiegających wypaleniu zawodowemu i szkoleniach superwizyjnych, które są dla tej grupy osób szczególnie potrzebne.**

- 🌸 Potrzeba uregulowań prawnych poprawiających skuteczność prac zespołów interdyscyplinarnych

W zakresie pracy zespołów interdyscyplinarnych istnieją ograniczenia i obciążenia, utrudniające wywiązywanie się z nałożonych na nie zobowiązań. Z działalnością zespołów interdyscyplinarnych i grup diagnostyczno-pomocowych wiąże się znaczny nakład pracy związanej z obsługą i dokumentowaniem ich funkcjonowania, którego wykonywanie zostało nałożone na ośrodki pomocy społecznej. Status prawny zespołów jest niedookreślony, nie posiadają one wystarczających uprawnień dla skutecznego działania. Ich członkowie wykonują zadania w ramach obowiązków służbowych lub zawodowych, przy czym zdecydowana większość z nich nie została

zwolniona przynajmniej z części dotychczasowych obowiązków w swoim miejscu pracy. Część tych osób pracuje całkowicie społecznie – jak w przypadku przedstawicieli organizacji pozarządowych. W konsekwencji problemy z uczestnictwem zarówno w pracach grup roboczych, jak i zespołów interdyscyplinarnych, występowały we wszystkich skontrolowanych przez NIK jednostkach. Ciężar prac spada najczęściej na przedstawicieli pomocy społecznej i Policji, najmniejszy udział mają przedstawiciele ochrony zdrowia i gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. **Brak zaangażowania w prace zespołów i grup diagnostyczno-pomocowych wszystkich wymienionych w ustawie grup specjalistów utrudnia realizację podstawowej zasady pracy z rodziną doznającą przemocy – zasady interdyscyplinarności.**

- 🔗 Potrzeba zapewnienia bezpiecznego schronienia osobom doznającym przemocy domowej

Wsparcie zapewniane w tym zakresie osobom doznającym przemocy jest w ocenie NIK niewystarczające. Tylko w niektórych gminach stworzone zostały warunki umożliwiające osobom (bądź rodzinom) z udokumentowaną przemocą domową w pierwszej kolejności uzyskanie trwałego schronienia, np. mieszkania komunalnego czy socjalnego, jednak czas oczekiwania na te mieszkania wynosił nawet ponad 2 lata. Problem zapewnienia bezpiecznego schronienia jest o tyle istotny, że w dalszym ciągu najczęściej to osoby krzywdzone w sytuacji kryzysowej muszą opuszczać wspólne miejsce zamieszkania.

- 🔗 Potrzeba rozwoju pomocy specjalistycznej

Pomoc specjalistyczna dla osób doznających przemocy nie jest dostępna w pełnym zakresie. We wszystkich skontrolowanych przez NIK ośrodkach zapewniano jedynie poradnictwo socjalne, natomiast w większości z nich funkcjonowało poradnictwo prawne i psychologiczne. Tylko w niektórych

ośrodkach zatrudnieni byli specjaliści w zakresie poradnictwa rodzinnego, w tym specjaliści z zakresu pracy z dziećmi. Ośrodki, które nie były w stanie samodzielnie zapewnić pełnego doradztwa specjalistycznego nawiązywały wprawdzie współpracę z innymi podmiotami z terenu gminy lub z sąsiednich miejscowości, ale dostępność pomocy specjalistycznej daleko od miejsca zamieszkania może stanowić poważne utrudnienie. Tylko w niektórych ośrodkach zorganizowane zostały grupy wsparcia i grupy terapeutyczne, a z ich pomocy skorzystał jedynie niewielki odsetek osób doznających przemocy (4,5% z grup wsparcia, a z grup terapeutycznych zaledwie 3,3%).

- 🔗 Potrzeba objęcia szerszej grupy osób stosujących przemoc programami oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych

Tylko niewielki odsetek osób stosujących przemoc uczestniczy w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych. W skontrolowanych przez NIK jednostkach było to około 2–3% osób stosujących przemoc (w skali kraju – niecałe 10%, w tym prawie połowa w czasie odbywania kary pozbawienia wolności), przy czym niespełna połowa z nich te programy ukończyła. Wynika to po części z faktu, że nie wszystkie powiaty opracowują i realizują programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych. **Powodem nieukończenia programu** zazwyczaj jest rezygnacja uczestników, wydalenie z grupy lub programu indywidualnego na skutek niedotrzymania warunków uczestnictwa, zmiana adresu zamieszkania, osadzenie w zakładzie karnym i – najważniejszy z nich – **niedostateczny poziom motywacji wewnętrznej przy braku podstawowego czynnika motywacyjnego w postaci obowiązku nałożonego przez sąd**. Sądy w niewielu przypadkach orzekają ten obowiązek probacyjny wobec osób stosujących przemoc (5% w skali kraju). W ocenie NIK priorytetem powinna być ich dostępność, co często wiąże się ze zwiększeniem finansowania, wprowadzeniem ułatwień proceduralno-formalnych ich prowadzenia. **Zdaniem NIK osoby stosujące przemoc, jeśli już zdecydują się na wzięcie**

udziału w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych powinny do nich przystąpić natychmiast, bez oczekiwania na rozpoczęcie kolejnego cyklu, grupy. Tymczasem tylko w czterech, spośród 11 kontrolowanych jednostek, takie programy były dostępne przez cały rok, w siedmiu prowadzono je cyklicznie – przez kilka miesięcy w roku. **Takie zajęcia/warsztaty powinny być zatem prowadzone w systemie ciągłym i otwartym.** Ponadto w trzech z 11 badanych ośrodków osoby prowadzące oddziaływania korekcyjno-edukacyjne nie spełniały warunków określonych w rozporządzeniu. Brak osób posiadających odpowiednie kompetencje, tym samym zawieranie umów z osobami nieposiadającymi uprawnień tłumaczono trudnościami ze znalezieniem specjalistów z zakresu pracy z osobami stosującymi przemoc, co m.in. było jednym z powodów nieorganizowania takich programów przez część powiatów. **Zdaniem NIK, MPRIPS powinno podjąć działania mające na celu zwiększenie liczby szkoleń dla osób chcących uzyskać profesjonalne przygotowanie do prowadzenia programów.** Potrzebę zorganizowania szkoleń w zakresie pracy z osobami stosującymi przemoc potwierdzają wyniki ankiety skierowanej do członków zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych, z których wynika, że aż 42% ankietowanych chciałoby wziąć udział w szkoleniu z tego zakresu. **Brak chętnych do prowadzenia programów dla osób stosujących przemoc może wynikać również ze zbyt niskiego poziomu ich finansowania.**

- Potrzeba zwiększenia skuteczności programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc

W realizowanym na zlecenie Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej²¹ badaniu skuteczności programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc, jako **skuteczną tę formę wsparcia oceniło 82,9%**

²¹ Badanie skuteczności programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Raport końcowy, MPRIPS 2020 (cyt.).

realizatorów programów, 46,9% członków zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych oraz ok. 37% członków rodziny uczestników programów:

- W 1/3 programów psychologiczno-terapeutycznych uczestniczą osoby, które wcześniej uczestniczyły w programach edukacyjno-korekcyjnych dla osób stosujących przemoc domową.
- Za główny czynnik wpływający na skuteczność programów psychologiczno-terapeutycznych w opinii osób doznających przemocy, których członkowie rodzin uczestniczyli bądź uczestniczą w programach, wskazano aktywny udział uczestnika w programie (48,8%) oraz motywację uczestnika (39%). Jednym z takich czynników jest również odsetek osób wracających do stosowania przemocy. Wśród osób odpowiedzialnych za realizację programów największa część (37,8%) stwierdziła, że do zachowań przemocowych po zakończeniu programu wraca mniej niż 10% uczestników. Nieco inny **obraz trwałości efektów programów mają osoby będące członkami zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych** – wśród tej grupy najwięcej badanych (32%) opowiadało się za tym, że **zachowania przemocowe powracają u 31-50% osób, które zakończyły udział w programie, a 6,2% jest zdania, że ich odsetek jest bardzo wysoki i wynosi ponad 70%**. Z kolei 7,3% członków rodzin, których bliscy uczestniczą w programie dostrzegło istotną zmianę w postawie członka rodziny stosującego przemoc po odbyciu programu, 29,3% respondentów dostrzegło częściową zmianę sytuacji w swoim domu, a 9,7% takiej zmiany nie dostrzega.
- Realizatorzy oraz członkowie zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych za najmocniejsze strony programów uznali kompetencje kadry prowadzącej programy (82,7%) oraz indywidualne podejście do uczestnika (82,4%). Choć należy podkreślić, że **tylko ok. 50% realizatorów, oceniła swoją wiedzę o programach jako dobrą i bardzo dobrą, z czego może wynikać konieczność wzmocnienie aspektu szkolenia i kształcenia tej**

grupy, ponieważ podejmowane przez nią działania motywacyjne mogą być ograniczone jedynie do informowania o istnieniu programu i przekazaniu podstawowych informacji o nim. Blisko połowa członków rodzin uczestników programów w największym stopniu za mocną stronę programów uznała różnorodność oferowanego wsparcia (konsultacje indywidualne i grupowe).

- W opinii członków zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych dostępność programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową jest niższa niż w opinii osób je realizujących. **Niemal 60% realizatorów programów, a tylko 38% członków zespołów interdyscyplinarnych jest zdania, że oferta i dostępność programów na terenie powiatu jest wystarczająca**, a w całej grupie badanych 1/3 uważa, że oferta w ich powiecie jest niewystarczająca. Według respondentów zajmujących się merytoryczną częścią programów jako najłabszą stronę określili brak dostępności do programu realizowanego w systemie ciągłym i otwartym oraz zbyt krótki czas jego trwania. Ponadto w badaniu wskazano, iż czas oczekiwania na wzięcie udziału w programie waha się od kilku dni do nawet 6 miesięcy (27% programów – przyjęcie niezwłoczne, 44,4% programów – czas oczekiwania wynosi od 1–6 miesięcy, 9% programów – czas oczekiwania ponad pół roku). **Zdaniem osób realizujących programy, zbyt długi czas oczekiwania negatywnie wpływa na poziom motywacji osoby stosującej przemoc domową do podjęcia pracy nad swoim zachowaniem**²². Ponadto ok. 40% badanych w tej grupie upatruje poprawy we wprowadzeniu obowiązku udziału w programie oraz wydłużenia czasu jego trwania. Ważne w tym kontekście jest również pobudzanie aktywności przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości w kierowaniu klientów do programów, na co wskazuje ponad połowa badanych (55,6%).

²² Tamże.

- W ponad 61,5% programów okres ewaluacji efektów trwa maksymalnie do roku od zakończenia programu, co powoduje, że rzeczywiste efekty nie są monitorowane, gdyż jak wskazywali sami prowadzący programy, proces zmian zachowań jest długotrwały i trudny do przeprowadzenia w krótkim czasie (programy średnio trwają 3 miesiące), zwłaszcza, gdy zachowania przemocowe stosowane były przez kilka czy kilkanaście lat.
- Potrzebę kontynuacji oddziaływań wobec uczestników programów psychologiczno-terapeutycznych wskazali praktycznie wszyscy respondenci (97,8%) z grupy osób prowadzących programy. Ponad połowa (55,6%) badanych uważa, że dobrym kierunkiem do kontynuowania wsparcia dla osób będących uczestnikami programów byłaby możliwość indywidualnego korzystania ze wsparcia psychologicznego lub psychoterapii. Natomiast 22,2% badanych opowiedziało się za kontynuacją w formie grup wsparcia dla uczestników, a 20,0% za realizacją warsztatów terapeutycznych dla par.

Mocne strony

1. System instytucji prowadzących działania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej jest rozbudowany i obejmuje swoim zasięgiem wszystkie gminy w województwie (m.in. zespoły interdyscyplinarne, które funkcjonują w każdej gminie).
2. Zapewnienie rodzinom dotkniętym problemem przemocy dostępu do specjalistycznego wsparcia i poradnictwa.
3. Funkcjonowanie na terenie województwa rozbudowanej infrastruktury pomocowej, w tym z miejscami całodobowymi (np. SOW, OIK/MCIK, ośrodki wsparcia z miejscami całodobowymi).
4. Wyspecjalizowana kadra posiadająca wiedzę z zakresu pracy z rodzinami i osobami doświadczającymi przemocy.
5. Funkcjonowanie infolinii interwencyjnych lub informacyjnych na wszystkich szczeblach samorządowych (gminy, powiaty, województwo).
6. W przeważającej większości samorządów funkcjonują lokalne programy przeciwdziałania przemocy domowej.
7. Prowadzenie działań profilaktycznych, w tym edukacyjno-informacyjnych wśród mieszkańców województwa przez różne instytucje/podmioty.
8. Rozwój i profesjonalizacja kadr w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej poprzez ofertę szkoleń, warsztatów, spotkań, konferencji, seminariów, superwizji.

Słabe strony

1. Nie wszystkie powiaty organizują programy korekcyjno-edukacyjne lub psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową.
2. Niewystarczająca oferta programów terapeutycznych i wspierających osoby doświadczające przemocy, organizowanych przez gminy i powiaty.
3. Deficyt mieszkań i rozwiązań regulujących priorytetowe przyznanie schronienia osobom doświadczającym przemocy domowej.
4. Odpływ rodzin z systemu pomocy społecznej z uwagi na poprawę sytuacji materialnej skutkuje nierozwiązaniem problemów rodzin, w których występuje przemoc.
5. Niska skuteczność działań instytucjonalnych na rzecz trwałego ustania przemocy domowej.
6. Brak zapewnienia systemowej ciągłości wsparcia dla osób doświadczających przemocy domowej i stosujących przemoc domową.
7. Nierównomierne rozłożenie obowiązków wśród członków zespołów interdyscyplinarnych.
8. Brak zaangażowania w prace zespołów interdyscyplinarnych i grup diagnostyczno-pomocowych wszystkich wymienionych w ustawie grup specjalistów, co ogranicza interdyscyplinarność wsparcia.
9. Niski priorytet problemu przemocy domowej wśród władz lokalnych.
10. Brak wystarczających środków finansowych będących w dyspozycji samorządów przeznaczanych na tworzenie lokalnych systemów przeciwdziałania przemocy domowej, wsparcie zespołów interdyscyplinarnych oraz realizację działań profilaktycznych, interwencyjnych i reintegracyjnych.
11. Nierównomierny dostęp do wysokiej jakości pomocy specjalistycznej w regionie.
12. Mała liczba aktywnie działających i wyspecjalizowanych organizacji pozarządowych w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.

Szanse

1. Wzrastająca potrzeba organizowania szkoleń, w tym interdyscyplinarnych dla służb oraz instytucji publicznych i innych podmiotów w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej (np. policji, OPS, szkół, ochrony zdrowia, kuratorów sądowych, żandarmerii wojskowej).
2. Wzrost świadomości społecznej dotyczącej problemu przemocy domowej oraz zwiększenie skali reagowania na sytuacje przemocowe (np. wzrasta liczba rozmów przeprowadzanych w ramach infolinii zaufania).
3. Pojawienie się nowych narzędzi instytucjonalnych, np. nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania przez osobę stosującą przemoc domową oraz zakazu zbliżania się do mieszkania.
4. Wsparcie organizacji pozarządowych w realizacji działań na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.
5. Dysponowanie przez SWW odrębnymi środkami, z których mogą być sfinansowane działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej, tzw. „kapsłowe”.
6. Proces deinstytucjonalizacji szansą na dostosowanie oferty w całodobowych instytucjach do indywidualnych potrzeb ich mieszkańców oraz na świadczenie kompleksowych i wysokiej jakości usług w środowisku.

Zagrożenia

1. Rozproszenie odpowiedzialności pomiędzy instytucjami z różnych resortów, co prowadzi do ich nierównomiernego zaangażowania w prowadzone przedsięwzięcia.
2. Niedoszacowanie skali występowania zjawiska przemocy domowej (spora część przypadków przemocy nie jest nigdzie zgłaszana) – brakuje narzędzi do bardziej kompleksowego monitorowania zjawiska przemocy.
3. Występowanie wtórnej wiktymizacji w systemie wsparcia jako bariera w zgłaszaniu przypadków przemocy domowej.
4. Niewystarczające zasoby samorządów lokalnych w postaci mieszkań ze wsparciem, z których mogłyby skorzystać osoby doznające przemocy domowej.
5. Niski odsetek osób uczestniczących w programach korekcyjno-edukacyjnych oraz psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową.
6. Duża skala zjawiska wypalenia zawodowego wśród osób bezpośrednio pracujących z osobami doznającymi przemocy domowej.
7. Brak rozwiązań kierowanych do wszystkich osób doznających przemocy domowej (w tym mieszkańców wsi, osób bez dostępu do internetu czy telefonu), w sytuacjach nadzwyczajnych (np. w czasie lockdownu / pandemii).

WIZJA I MISJA PROGRAMU

WIZJA PROGRAMU

Samorząd Województwa Wielkopolskiego czuje się odpowiedzialny za swoich mieszkańców i jakość ich życia. Wielkopolska powinna być spójna społecznie i zintegrowana w społecznym kapitale. Włączenie społeczne oznacza budowanie takich zasobów, w których czynniki takie jak wystąpienie przemocy domowej, ograniczona sprawność, starość, choroba, ubóstwo nie stanowią przeszkód w aktywnym życiu społecznym.

Rodziny dotknięte przemocą mają prawo do dostępnego i wysokiej jakości wsparcia w obszarach, w których go potrzebują oraz do możliwości pełnego uczestnictwa w tych obszarach życia społecznego, w których widzą taką potrzebę.

W odpowiedzi na ich potrzeby i zdiagnozowane deficyty Samorząd Województwa Wielkopolskiego planuje szereg działań opisanych w niniejszym Programie mających na celu poprawę sytuacji osób i rodzin dotkniętych przemocą domową.

Wizja Programu przedstawiona jest na poniższym schemacie.

Rysunek 2. Wizja Wielkopolskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2021–2025

MISJA PROGRAMU

Osiągnięcie celu sformułowanego w wizji wymaga nie tylko podjęcia szeregu działań opisanych w Programie, ale też ich realizacji zgodnie z określonymi zasadami.

Misją niniejszego Programu jest stworzenie warunków i dostarczenie narzędzi koniecznych do podejmowania skutecznych, skonsolidowanych, interdyscyplinarnych i przynoszących trwałe efekty działań w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej. Realizacja polityki społecznej w tym obszarze będzie oparta na regule 3 „W” – wrażliwości, wyobraźni, współuczestnictwa.

Rysunek 3. Misja Programu oparta na regule 3 „W”

WRAŻLIWOŚĆ

System wsparcia osób/rodzin dotkniętych problemem przemocy zbudowany jest z instytucji, które dysponują narzędziami i procedurami wsparcia. Zadaniem instytucji jest pomoc konkretnym ludziom doświadczającym problemów. Zobowiązaniem przyjętym w Programie jest wrażliwość na potrzeby ludzi i takie planowanie działań przez instytucje, by odpowiadały na te problemy w jak największym stopniu.

WYOBRAŹNIA

Polityka wsparcia w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej podlega zmianom. Wyzwaniem dla Programu jest uwzględnienie jak najszerszej perspektywy działań możliwych do realizacji w chwili obecnej oraz potencjalnie wykonywalnych w najbliższej przyszłości przy sprzyjających warunkach i finansowaniu.

WSPÓŁUCZESTNICTWO

Realna zmiana sytuacji osób/rodzin dotkniętych problemem przemocy możliwa jest tylko poprzez podejmowanie zintegrowanych, kompleksowych działań przez wszystkie instytucje wsparcia działające we współpracy i porozumieniu. Samorząd Województwa Wielkopolskiego postrzega swoje zadania zgodnie z zasadą subsydiarności jako wspieranie samorządów lokalnych w realizacji ich zadań na rzecz wspólnego odbiorcy – mieszkańca gminy, powiatu i Wielkopolski.

LOGIKA PROGRAMU

Wielkopolski Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2021–2025 przedstawia zarys funkcjonowania regionalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej.

Realizacja założeń Programu pozwoli skuteczniej odpowiadać na potrzeby osób i rodzin dotkniętych przemocą domową oraz wspierać ich w pokonywaniu trudności, których doświadczają. Umożliwi też tworzenie warunków do zwiększania świadomości Wielkopolan w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej, zarówno na poziomie każdego członka rodziny, jak i szerzej – w wymiarze społeczności lokalnych.

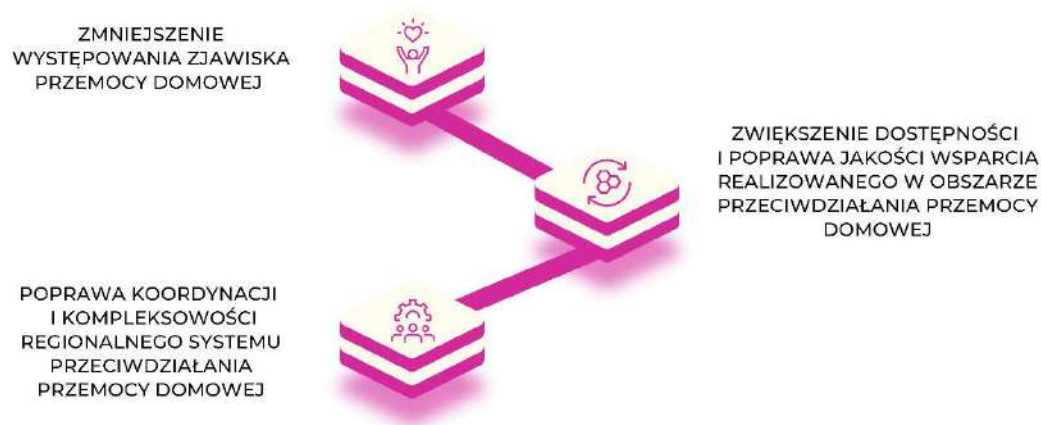
Na podstawie diagnozy, wyników badań regionalnych i ogólnopolskich, obserwacji, doświadczeń prowadzenia regionalnej polityki przeciwdziałania przemocy oraz zapisów Strategii Polityki Społecznej Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku, zostały wyznaczone kierunki dla funkcjonowania regionalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, które skupiają się na trzech głównych celach:

- 1. Zmniejszenie występowania zjawiska przemocy domowej**, zarówno w zakresie zmniejszenia liczby osób dotkniętych problemem przemocy, jak i poprawy sytuacji osób doznających przemocy, skutecznej reintegracji osób stosujących przemoc domową oraz wzrostu świadomości i kompetencji Wielkopolan w zakresie komunikacji i radzenia sobie z emocjami bez odwoływania się do przemocy.
- 2. Zwiększenie dostępności i poprawa jakości wsparcia realizowanego w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej** w zakresie wyrównywania dostępu do usług świadczonych na terytorium województwa, poprawy ich jakości i dostosowaniu do potrzeb odbiorców oraz rozwoju instytucji i kadry świadczącej wsparcie.

3. Wzmocnienie koordynacji i dążenie do kompleksowości regionalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej w zakresie budowania relacji pomiędzy instytucjami, dostrzegania komplementarności ich działań na rzecz rodzin, tworzenia lokalnych systemów koordynacji oraz zwiększania kompleksowości wsparcia realizowanego na poziomie regionalnym.

Powyższe cele stanowią ciąg przyczynowo-skutkowy. Osiągnięcie jednego celu zwiększa możliwości osiągnięcia kolejnego celu, dzięki stworzeniu odpowiednich warunków, jak np. dostarczenie wiedzy, narzędzi i środków finansowych do realizacji zaplanowanych działań. **Cel główny, czyli zmniejszenie występowania zjawiska przemocy domowej**, nie może zostać zrealizowany bez zwiększenia dostępności i poprawy jakości usług realizowanych w systemie przeciwdziałania przemocy domowej, co z kolei wymaga funkcjonowania skoordynowanego i kompleksowego regionalnego systemu wsparcia.

Rysunek 4. Struktura celów Programu

Na podstawie powyższych celów, wyodrębnione zostały 4 Priorytety Programu, określone w odniesieniu do czterech grup adresatów: osób doznających przemocy domowej, osób stosujących przemoc domową, kadr instytucji realizujących zadania w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej oraz mieszkańców Wielkopolski.

Priorytety to wyodrębnione grupy działań kierowane do poszczególnych grup adresatów, których realizacja ma doprowadzić do osiągnięcia założonych celów i tym samym realizacji założeń Programu. Do Priorytetów Programu należą:

Rysunek 5. Struktura priorytetów Programu

Powyższy podział ma za zadanie podkreślić logikę Programu, powiązaną z założeniami instytucjonalnego systemu wsparcia, w którym wskazano zadania samorządów gmin, powiatów oraz województwa, w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Działania uwzględnione do realizacji w ramach przedstawionych priorytetów zostały usystematyzowane i pogrupowane w **kierunki interwencji**. Kierunki interwencji odnoszą się do określonych obszarów polityki społecznej, zaprezentowanych poniżej:

1. **Kierunek interwencji: USŁUGI SPOŁECZNE** – w odniesieniu do wszystkich wymienionych w tej kategorii działań, zależy nam na ich rozwoju, podniesieniu jakości i dostosowaniu do potrzeb osób i rodzin dotkniętych problemem przemocy domowej, a także wspieraniu równomiernego dostępu do oferowanych usług. Powinny być one również zindywidualizowane i świadczone przede wszystkim w środowisku lokalnym.
2. **Kierunek interwencji: INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA** – w tej kategorii mieści się zarówno infrastruktura wsparcia, tzn. konkretne typy instytucji świadczących wsparcie (np. ośrodki interwencji kryzysowej) jak i przestrzeń fizyczna obejmująca konkretne budynki i ich właściwości, w tym również dostosowanie do możliwości osób ze specjalnymi potrzebami. W odniesieniu do wszystkich wymienionych działań zależy nam na rozwoju infrastruktury społecznej, jej dostosowaniu do potrzeb odbiorców.
3. **Kierunek interwencji: AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA I OBYWATELSKA** – w tej kategorii mieści się potencjał poszczególnych ludzi i grup do podejmowania oddolnych działań, zrzeszania się, realizowania różnego rodzaju aktywności. W odniesieniu do wszystkich wymienionych działań zależy nam na wspieraniu aktywności mieszkańców i organizacji w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej oraz przygotowaniu JST i NGO do partycypacyjnej realizacji zadań publicznych.
4. **Kierunek interwencji: WŁĄCZENIE SPOŁECZNE** – w tej kategorii myślimy o oddziaływaniu na sytuacje kryzysowe skutkujące wystąpieniem i pogłębianiem się zjawiska izolacji społecznej. W odniesieniu do tego obszaru zależy nam przede wszystkim na zwiększaniu roli pracy socjalnej, przeciwdziałaniu ubóstwu i wykluczeniu oraz zwiększeniu wrażliwości na problemy społeczne.
5. **Kierunek interwencji: KOORDYNACJA POLITYKI SPOŁECZNEJ** – w tej kategorii zawierają się zadania koordynacyjne Samorządu Województwa

Wielkopolskiego / Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu, których celem jest tworzenie sprzyjających warunków pozwalających instytucjom na prowadzenie działań zaspokajających zdiagnozowane potrzeby osób/rodzin dotkniętych problemem przemocy domowej oraz świadczenie im wysokiej jakości wsparcia.

Zakładamy, że działania przewidziane do realizacji w ramach kierunków interwencji 1-4 powinny być realizowane na poziomie lokalnym przez samorządy gminne i powiatowe oraz innych realizatorów usług, przy wsparciu bezpośrednim lub pośrednim SWW/ROPS. Działania przewidziane do realizacji w ramach koordynacji polityki społecznej przewidziane są do realizacji na poziomie regionalnym, bezpośrednio przez SWW/ROPS.

Struktura priorytetów i kierunków interwencji Programu przedstawia się następująco:

Rysunek 6. Struktura celów, priorytetów i kierunków strategicznych Programu

PRIORYTETY PROGRAMU

PRIORYTET I. POPRAWA SYTUACJI OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ

1. USŁUGI SPOŁECZNE w tej kategorii mieszczą się poszczególne formy wsparcia udzielanego osobom doznającym przemocy domowej przez bezpośrednich realizatorów.	2. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA w tej kategorii mieszczą się z jednej strony infrastruktura wsparcia, tzn. konkretne typy instytucji świadczących wsparcie, jak i przestrzeń fizyczna obejmująca konkretne budynki i ich właściwości.	3. AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA I OBYWATELSKA w tej kategorii mieści się potencjał poszczególnych ludzi i grup do podejmowania oddolnych działań, zrzeszania się, realizowania różnego rodzaju aktywności.	4. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE w tej kategorii myślimy o przeciwdziałaniu przemocy domowej i oddziaływaniu na główne problemy Wielkopolan, a tym samym umożliwieniu osobom doznającym przemocy domowej pełnego powrotu do życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego.
KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA
1.1. Zapewnienie dostępności usług terapeutycznych dla osób doznających przemocy (w tym m.in.: opieka nad dziećmi podczas terapii). 1.2. Rozwój usług wspierających osoby doznające przemocy domowej w procesie wychodzenia z przemocy (w tym np.: asystent/koordynator wsparcia).	2.1. Wspieranie dostępu/tworzenia miejsc świadczenia usług, w tym całodobowych, dla osób doznających przemocy domowej (m.in. ośrodków interwencji kryzysowej, SOW, punktów konsultacyjnych, ośrodków wsparcia, domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży).	3.1. Zwiększenie wiedzy i świadomości mieszkańców Wielkopolski nt. sytuacji osób doznających przemocy domowej (w tym m.in. kampanie społeczne, materiały informacyjne). 3.2. Wspieranie rozwoju NGO/PES/PS działających na rzecz osób doznających przemocy domowej (w	4.1. Wspieranie programów / inicjatyw / działań przeciwdziałających ubóstwu i zadłużeniu osób doznających przemocy domowej (w tym: edukacja finansowa, przeciwdziałanie bezdomności, treningi budżetowe). 4.2. Wspieranie programów / inicjatyw / działań zapobiegających izolacji, samotności i marginalizacji osób

1. USŁUGI SPOŁECZNE w tej kategorii mieszczą się poszczególne formy wsparcia udzielanego osobom doznającym przemocy domowej przez bezpośrednich realizatorów.	2. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA w tej kategorii mieszczą się z jednej strony infrastruktura wsparcia, tzn. konkretne typy instytucji świadczących wsparcie, jak i przestrzeń fizyczna obejmująca konkretne budynki i ich właściwości.	3. AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA I OBYWATELSKA w tej kategorii mieści się potencjał poszczególnych ludzi i grup do podejmowania oddolnych działań, zrzeszania się, realizowania różnego rodzaju aktywności.	4. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE w tej kategorii myślimy o przeciwdziałaniu przemocy domowej i oddziaływaniu na główne problemy Wielkopolan, a tym samym umożliwieniu osobom doznającym przemocy domowej pełnego powrotu do życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego.
KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA
1.3. Rozwój usług umożliwiających osobom doznającym przemocy powrót lub wejście na rynek pracy (w tym np.: doradztwo zawodowe, trening ekonomiczny, szkolenia z nowych technologii, zapewnienie dojazdu lub opieki nad dziećmi podczas szkoleń). 1.4. Zwiększenie skali działań profilaktycznych w obszarze przeciwdziałania przemocy wobec osób zależnych (dzieci, osób	2.2. Zwiększanie dostępu do punktów wsparcia organizacji pozarządowych działających na rzecz osób doznających przemocy domowej. 2.3. Rozwój systemu mieszkań ze wsparciem dostosowanych do potrzeb osób doznających przemocy i łączących usługi społeczne i zdrowotne, innowacyjne rozwiązania i działania profilaktyczne (np. chronione, wspomagane, treningowe, socjalne, komunalne, TBS).	tym m.in. spotkania, materiały informacyjne). 3.3. Wspieranie tworzenia ciał konsultacyjno-doradczych działających na rzecz osób doznających przemocy domowej. 3.4. Włączanie działań z zakresu wsparcia osób doznających przemocy domowej w tematykę otwartych konkursów ofert na poziomie JST. 3.5. Rozwój wolontariatu na rzecz osób doznających przemocy domowej z uwzględnieniem specjalistycznego	doznających przemocy domowej (w tym m.in. rozwój wolontariatu). 4.3. Wspieranie systemu poradnictwa dla osób doznających przemocy domowej (w tym m.in. prawnego, psychologicznego, specjalisty z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej, doradcy zawodowego). 4.4. Wspieranie programów / inicjatyw / działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa osób doznających przemocy domowej (w tym m.in. uaktualniony wielkopolski model

1. USŁUGI SPOŁECZNE w tej kategorii mieszczą się poszczególne formy wsparcia udzielanego osobom doznającym przemocy domowej przez bezpośrednich realizatorów.	2. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA w tej kategorii mieszczą się z jednej strony infrastruktura wsparcia, tzn. konkretne typy instytucji świadczących wsparcie, jak i przestrzeń fizyczna obejmująca konkretne budynki i ich właściwości.	3. AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA I OBYWATELSKA w tej kategorii mieści się potencjał poszczególnych ludzi i grup do podejmowania oddolnych działań, zrzeszania się, realizowania różnego rodzaju aktywności.	4. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE w tej kategorii myślimy o przeciwdziałaniu przemocy domowej i oddziaływaniu na główne problemy Wielkopolan, a tym samym umożliwieniu osobom doznającym przemocy domowej pełnego powrotu do życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego.
KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA
z niepełnosprawnościami oraz osób starszych). 1.5. Rozwój usług informacyjnych dla osób doznających przemocy domowej oraz jej świadków, ułatwiających poruszanie się po systemach wsparcia. 1.6. Rozwój usług wspierających kompetencje komunikacyjne i wychowawcze osób doznających przemocy domowej (w tym np.: warsztaty z dobrej komunikacji w rodzinie dla osób doznających	2.4. Wspieranie dostępu/tworzenia miejsc świadczenia pomocy terapeutycznej.	przygotowania (szkolenie, edukacja dotycząca komunikacji i pracy z rodziną dotkniętą przemocą). 3.6. Wspieranie powstawania grup samopomocowych wśród osób doznających przemocy domowej.	wspierania osób doznających przemocy domowej).

1. USŁUGI SPOŁECZNE w tej kategorii mieszczą się poszczególne formy wsparcia udzielanego osobom doznającym przemocy domowej przez bezpośrednich realizatorów.	2. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA w tej kategorii mieszczą się z jednej strony infrastruktura wsparcia, tzn. konkretne typy instytucji świadczących wsparcie, jak i przestrzeń fizyczna obejmująca konkretne budynki i ich właściwości.	3. AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA I OBYWATELSKA w tej kategorii mieści się potencjał poszczególnych ludzi i grup do podejmowania oddolnych działań, zrzeszania się, realizowania różnego rodzaju aktywności.	4. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE w tej kategorii myślimy o przeciwdziałaniu przemocy domowej i oddziaływaniu na główne problemy Wielkopolan, a tym samym umożliwieniu osobom doznającym przemocy domowej pełnego powrotu do życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego.
KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA
przemocy domowej, warsztaty umiejętności wychowawczych).			

5. KOORDYNACJA POLITYKI SPOŁECZNEJ

działania koordynacyjne Samorządu Województwa Wielkopolskiego / Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu, których celem jest tworzenie sprzyjających warunków funkcjonowania instytucji pozwalających im na zaspokojenie zdiagnozowanych potrzeb Wielkopolan i świadczenie wysokiej jakości wsparcia

- 5.1. Monitorowanie instytucji i organizacji pozarządowych działających na rzecz osób doznających przemocy domowej i realizacji zadań w tym obszarze (m.in. realizacja dedykowanych badań w obszarze osób doznających przemocy domowej, analizy potrzeb JST).
- 5.2. Planowanie strategiczne, w tym programowanie działań w obszarze wsparcia osób doznających przemocy domowej realizowanych przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego i współfinansowanych ze środków będących w dyspozycji SWW (m.in. środków własnych, środków Budżetu Państwa).
- 5.3. Nadawanie priorytetu politycznego i strategicznego/rzecznictwo rozwiązań prawnych adekwatnych do potrzeb osób doznających przemocy domowej (m.in. opiniowanie projektów aktów prawnych oraz innych dokumentów strategicznych, promowanie nowych rozwiązań w zakresie wsparcia osób doznających przemocy domowej, lobbowanie na rzecz zmiany niefunkcjonalnych rozwiązań np. na styku systemów pomocy społecznej, sprawiedliwości, zdrowia i edukacji).
- 5.4. Tworzenie/wdrażanie/ upowszechnianie nowych narzędzi/ modeli pracy odpowiadających na aktualne wyzwania dot. sytuacji osób doznających przemocy domowej (m.in. uaktualnienie wielkopolskiego modelu wspierania osób doznających przemoc domową z uwzględnieniem wystąpienia przemocy domowej wobec osób zależnych: dzieci, osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, udostępnienie informacji o dobrych praktykach).
- 5.5. Inicjowanie/wdrażanie/upowszechnianie innowacji społecznych odpowiadających na potrzeby osób doznających przemocy domowej (m.in. w ramach regionalnych inkubatorów innowacji).
- 5.6. Promowanie dobrych praktyk/modelowych rozwiązań w obszarze wsparcia osób doznających przemocy domowej m.in. wizyty studyjne w celu zapoznania się i promowania krajowych i zagranicznych rozwiązań na rzecz wsparcia osób doznających przemocy domowej.
- 5.7. Dostarczanie zasobów materialnych (m.in. dotacje celowe dla JST, OKO, wsparcie w pozyskiwaniu środków z innych źródeł) i wsparcia merytorycznego (m.in. modele, wsparcie szkoleniowe) dla realizacji usług na rzecz osób doznających przemocy.
- 5.8. Wspieranie planowania strategicznego na poziomie samorządów lokalnych uwzględniającego potrzeby osób doznających przemocy domowej (w tym wsparcie JST w procesie opracowywania programów, konsultacje, doradztwo, warsztaty).

- 5.9. Wspieranie JST w koordynacji i organizacji usług na rzecz osób doznających przemocy domowej oraz usług profilaktycznych kierowanych do rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy domowej (m.in. sieciowanie interesariuszy, wdrażanie modelu koordynacji usług w gminie, wsparcie w uruchamianiu usług, w tym finansowe, szkoleniowe, doradcze, upowszechnianie modeli, tworzenie przestrzeni do wymiany doświadczeń między JST w zakresie organizacji usług, wizyty studyjne).
- 5.10. Wspieranie działań zmierzających do budowy kompleksowego i spójnego systemu wsparcia osób doznających przemocy domowej.
- 5.11. Wspieranie współpracy sektorowej i międzysektorowej na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej, m.in. powołanie zespołu doradczego ds. przeciwdziałania przemocy domowej.

PRIORYTET II. INTENSYFIKACJA ODDZIAŁYWAŃ SKIEROWANYCH DO OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC DOMOWĄ

1. USŁUGI SPOŁECZNE w tej kategorii mieszczą się poszczególne formy wsparcia udzielanego osobom stosującym przemoc domową przez bezpośrednich realizatorów.	2. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA w tej kategorii mieszczą się z jednej strony infrastruktura wsparcia, tzn. konkretne typy instytucji świadczących wsparcie, jak i przestrzeń fizyczna obejmująca konkretne budynki i ich właściwości.	3. AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA I OBYWATELSKA w tej kategorii mieści się potencjał poszczególnych ludzi i grup do podejmowania oddolnych działań, zrzeszania się, realizowania różnego rodzaju aktywności.	4. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE w tej kategorii myślimy o przeciwdziałaniu przemocy domowej i oddziaływaniu na główne problemy Wielkopolan, a tym samym umożliwieniu osobom doświadczającym przemocy domowej pełnego powrotu do życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego.
KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA
1.1 Zapewnienie dostępności programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową. 1.2 Zapewnienie dostępności programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową. 1.3 Zapewnienie dostępności programów wspierających dla osób stosujących przemoc domową. 1.4 Zapewnienie dostępności programów korekcyjno-edukacyjnych,	2.1. Zwiększanie dostępu do punktów wsparcia organizacji pozarządowych działających na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej. 2.2. Wspieranie dostępu do miejsc świadczenia usług, w tym całodobowych m.in. dla osób stosujących przemoc domową. 2.3. Wspieranie dostępu/tworzenia miejsc świadczenia pomocy psychologicznej/edukacyjnej/terapeutycznej.	3.1 Zwiększenie wiedzy i świadomości mieszkańców Wielkopolski w zakresie prawnych konsekwencji stosowania przemocy domowej (w tym m.in. kampanie społeczne, materiały informacyjne). 3.2 Wspieranie rozwoju NGO/PES/PS pracujących z osobami stosującymi przemoc domową (w tym m.in. spotkania, materiały informacyjne).	4.1 Wspieranie programów/inicjatyw/ działań przeciwdziałających ubóstwu i zadłużeniu osób stosujących przemoc domową (w tym: edukacja finansowa, przeciwdziałanie bezdomności, treningi budżetowe). 4.2 Wspieranie programów/inicjatyw/ działań w zakresie reintegracji społecznej osób stosujących przemoc po ukończeniu programu korekcyjno-

1. USŁUGI SPOŁECZNE w tej kategorii mieszczą się poszczególne formy wsparcia udzielanego osobom stosującym przemoc domową przez bezpośrednich realizatorów.	2. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA w tej kategorii mieszczą się z jednej strony infrastruktura wsparcia, tzn. konkretne typy instytucji świadczących wsparcie, jak i przestrzeń fizyczna obejmująca konkretne budynki i ich właściwości.	3. AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA I OBYWATELSKA w tej kategorii mieści się potencjał poszczególnych ludzi i grup do podejmowania oddolnych działań, zrzeszania się, realizowania różnego rodzaju aktywności.	4. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE w tej kategorii myślimy o przeciwdziałaniu przemocy domowej i oddziaływaniu na główne problemy Wielkopolan, a tym samym umożliwieniu osobom doświadczającym przemocy domowej pełnego powrotu do życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego.
KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA
programów psychologiczno-terapeutycznych oraz programów wspierających dla osób skazanych (w szczególności z art. 207 kk) przebywających w zakładach karnych / aresztach śledczych. 1.5 Rozwój usług wspierających kompetencje komunikacyjne i wychowawcze osób stosujących przemoc domową (w tym np.: warsztaty z dobrej komunikacji w rodzinie dla osób stosujących		3.3 Wspieranie tworzenia ciał konsultacyjno-doradczych działających na rzecz zmiany postaw osób stosujących przemoc domową. 3.4 Włączanie działań z zakresu pracy z osobami stosującymi przemoc domową w tematykę otwartych konkursów ofert na poziomie JST. 3.5 Wspieranie powstawania grup samopomocowych/wsparcia wśród osób stosujących przemoc domową po ukończonym programie	edukacyjnego, psychologiczno-terapeutycznego lub wspierającego.

1. USŁUGI SPOŁECZNE w tej kategorii mieszczą się poszczególne formy wsparcia udzielanego osobom stosującym przemoc domową przez bezpośrednich realizatorów.	2. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA w tej kategorii mieszczą się z jednej strony infrastruktura wsparcia, tzn. konkretne typy instytucji świadczących wsparcie, jak i przestrzeń fizyczna obejmująca konkretne budynki i ich właściwości.	3. AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA I OBYWATELSKA w tej kategorii mieści się potencjał poszczególnych ludzi i grup do podejmowania oddolnych działań, zrzeszania się, realizowania różnego rodzaju aktywności.	4. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE w tej kategorii myślimy o przeciwdziałaniu przemocy domowej i oddziaływaniu na główne problemy Wielkopolan, a tym samym umożliwieniu osobom doznającym przemocy domowej pełnego powrotu do życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego.
KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA
przemoc domową, warsztaty umiejętności wychowawczych).		edukacyjno-korekcyjnym lub terapeutyczno-psychologicznym.	

5. KOORDYNACJA POLITYKI SPOŁECZNEJ

działania koordynacyjne Samorządu Województwa Wielkopolskiego / Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu, których celem jest tworzenie sprzyjających warunków funkcjonowania instytucji pozwalających im na zaspokojenie zdiagnozowanych potrzeb Wielkopolan i świadczenie wysokiej jakości wsparcia

- 5.1. Monitorowanie instytucji i organizacji pozarządowych działających na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej i realizacji zadań w tym obszarze (m.in. realizacja dedykowanych badań dotyczących dostępności programów realizowanych na rzecz zmiany postaw i zachowań OSP, analizy potrzeb JST).
- 5.2. Planowanie strategiczne, w tym programowanie działań w obszarze wsparcia osób stosujących przemoc domową realizowanych przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego i współfinansowanych ze środków będących w dyspozycji SWW (m.in. środków własnych, środków Budżetu Państwa).
- 5.3. Tworzenie/wdrażanie/ upowszechnianie nowych narzędzi/ i modeli pracy odpowiadających na aktualne wyzwania dot. pracy z osobami stosującymi przemoc domową.
- 5.4. Inicjowanie/wdrażanie/ upowszechnianie innowacji społecznych mających na celu korygowanie zachowań osób stosujących przemoc domową (m.in. w ramach regionalnych inkubatorów innowacji).
- 5.5. Promowanie dobrych praktyk/modelowych rozwiązań w obszarze pracy z osobami stosującymi przemoc domową.
- 5.6. Wspieranie JST w koordynacji i organizacji usług na rzecz osób stosujących przemoc domową (m.in. sieciowanie interesariuszy, wdrażanie modelu koordynacji usług w gminie, wsparcie w uruchamianiu usług, w tym finansowe, szkoleniowe, doradcze, upowszechnianie modeli, tworzenie przestrzeni do wymiany doświadczeń między JST w zakresie organizacji usług, wizyty studyjne).
- 5.7. Wspieranie działań zmierzających do budowy kompleksowego i spójnego systemu pracy z osobami stosującymi przemoc domową.
- 5.8. Tworzenie przestrzeni wymiany doświadczeń dla podmiotów działających w obszarze pracy z osobami stosującymi przemoc domową.
- 5.9. Wspieranie potencjału podmiotów i kompetencji osób pracujących z osobami stosującymi przemoc domową.

**PRIORYTET III. WZMOCNIENIE KADR WIELKOPOLSKICH INSTYTUCJI W REALIZACJI ZADAŃ ZWIĄZANYCH
Z PRZECIWDZIAŁANIEM PRZEMOCY DOMOWEJ**

1. USŁUGI SPOŁECZNE w tej kategorii mieszczą się poszczególne formy wsparcia udzielanego osobom doznającym przemocy domowej przez bezpośrednich realizatorów.	2. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA w tej kategorii mieszczą się z jednej strony infrastruktura wsparcia, tzn. konkretne typy instytucji świadczących wsparcie, jak i przestrzeń fizyczna obejmująca konkretne budynki i ich właściwości.	3. AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA I OBYWATELSKA w tej kategorii mieści się potencjał poszczególnych ludzi i grup do podejmowania oddolnych działań, zrzeszania się, realizowania różnego rodzaju aktywności.	4. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE w tej kategorii myślimy o przeciwdziałaniu przemocy domowej i oddziaływaniu na główne problemy Wielkopolan, a tym samym umożliwieniu osobom doznającym przemocy domowej pełnego powrotu do życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego.
KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA
1.1 Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji osób działających na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej. 1.2 Organizowanie superwizji dla kadry pomocy i integracji społecznej w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej. 1.3 Organizowanie wsparcia psychologicznego, prawnego,	2.1. Wspieranie poprawy warunków pracy kadry pomocy i integracji społecznej w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej (w tym m.in.: zapewnienie bezpieczeństwa w miejscu pracy, lustra weneckie w OIK/MCIK).	3.1 Wspieranie sieciowania kadry w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej (w tym m.in.: fora wymiany doświadczeń, konferencje, spotkania sieciujące). 3.2 Wspieranie kadry JOPS, pracującej w jednostkach udzielających schronienia, w nabywaniu/ uzupełnianiu/ aktualizowaniu podstawowej wiedzy z zakresu	4.1 Propagowanie wprowadzania systemów wynagradzania adekwatnych do posiadanych kompetencji, realizowanych zadań i napotykanego ryzyka (w tym m.in.: lobbowanie nowych rozwiązań, aktów prawnych). 4.2 Wspieranie działań, inicjatyw, programów mających na celu

1. USŁUGI SPOŁECZNE w tej kategorii mieszczą się poszczególne formy wsparcia udzielanego osobom doświadczającym przemocy domowej przez bezpośrednich realizatorów.	2. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA w tej kategorii mieszczą się z jednej strony infrastruktura wsparcia, tzn. konkretne typy instytucji świadczących wsparcie, jak i przestrzeń fizyczna obejmująca konkretne budynki i ich właściwości.	3. AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA I OBYWATELSKA w tej kategorii mieści się potencjał poszczególnych ludzi i grup do podejmowania oddolnych działań, zrzeszania się, realizowania różnego rodzaju aktywności.	4. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE w tej kategorii myślimy o przeciwdziałaniu przemocy domowej i oddziaływaniu na główne problemy Wielkopolan, a tym samym umożliwieniu osobom doświadczającym przemocy domowej pełnego powrotu do życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego.
KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA
organizacyjnego i merytorycznego dla kadry pomocy i integracji społecznej w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej (w tym m.in.: przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu).		przeciwdziałania przemocy domowej, zwłaszcza w kontekście pracy z osobą stosującą przemoc.	wzmocnienie współpracy międzysektorowej. 4.3 Promowanie pozytywnego wizerunku zawodów pomocowych i wspieranie działań wzmacniających pracowników w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.

5. KOORDYNACJA POLITYKI SPOŁECZNEJ

działania koordynacyjne Samorządu Województwa Wielkopolskiego / Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu, których celem jest tworzenie sprzyjających warunków funkcjonowania instytucji pozwalających im na zaspokojenie zdiagnozowanych potrzeb Wielkopolan i świadczenie wysokiej jakości wsparcia

- 5.1. Monitorowanie instytucji i organizacji pozarządowych działających w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.
- 5.2. Wspieranie działań zmierzających do budowy kompleksowego systemu wsparcia kadry pracującej w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej na poziomie SWW.
- 5.3. Nadawanie priorytetu politycznego i strategicznego/ rzecznictwo rozwiązań prawnych na rzecz rozwoju kadr pomocy i integracji społecznej realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej.
- 5.4. Dostarczanie zasobów materialnych i wsparcia merytorycznego dla realizacji usług na rzecz kadry pomocy i integracji społecznej (otwarte konkursy ofert, środki SWW, środki Budżetu Państwa, wizyty studyjne, upowszechnianie dobrych praktyk).
- 5.5. Wspieranie podnoszenia jakości kształcenia kadry pomocy i integracji społecznej (w tym również za pośrednictwem nowych technologii).
- 5.6. Opracowywanie, promowanie, wspieranie i ewaluacja wdrażania standardów pracy (np. dot. realizacji pracy socjalnej, usług opiekuńczych, asystentury, modeli, pracy ZI i GR).
- 5.7. Promowanie i wdrażanie innowacji społecznych na rzecz kadry pomocy i integracji społecznej (np. otwarte konkursy ofert).
- 5.8. Tworzenie przestrzeni wymiany doświadczeń dla podmiotów działających na rzecz kadry pomocy i integracji społecznej (np. fora, konferencje, seminaria, szkolenia).
- 5.9. Wspieranie współpracy sektorowej i międzysektorowej na rzecz kadry pomocy i integracji społecznej (np. fora, konferencje, seminaria, szkolenia).
- 5.10. Wspieranie kadry pomocy i integracji społecznej w procesach strategicznych (np. wsparcie w tworzeniu dokumentów strategicznych i realizacji ich założeń).

PRIORYTET IV. ZWIĘKSZENIE ŚWIADOMOŚCI WIELKOPOLAN W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ

1. USŁUGI SPOŁECZNE w tej kategorii mieszczą się poszczególne formy wsparcia udzielanego osobom doznającym przemocy domowej przez bezpośrednich realizatorów.	2. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA w tej kategorii mieszczą się z jednej strony infrastruktura wsparcia, tzn. konkretne typy instytucji świadczących wsparcie, jak i przestrzeń fizyczna obejmująca konkretne budynki i ich właściwości.	3. AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA I OBYWATELSKA w tej kategorii mieści się potencjał poszczególnych ludzi i grup do podejmowania oddolnych działań, zrzeszania się, realizowania różnego rodzaju aktywności.	4. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE w tej kategorii myślimy o przeciwdziałaniu przemocy domowej i oddziaływaniu na główne problemy Wielkopolan, a tym samym umożliwieniu osobom doznającym przemocy domowej pełnego powrotu do życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego.
KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA
1.1 Rozwój działań profilaktycznych w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej wspierających Wielkopolan i informowanie o nich (w tym m.in.: mediacje, kampanie społeczne, warsztaty kompetencji rodzicielskich). 1.2 Rozwój i podniesienie jakości usług na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej (w tym m.in. SOW, OIK, PIK). 1.3 Wspieranie oraz promowanie programów i działań mających na	2.1. Zwiększanie dostępu do punktów wsparcia prowadzonych przez organizacje pozarządowe działające na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej. 2.2. Informowanie Wielkopolan o funkcjonujących punktach wsparcia oraz charakterze ich pracy i świadczonych przez nie formach wsparcia.	3.1 Pobudzanie i wspieranie aktywności społecznej i obywatelskiej Wielkopolan w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej w tym grup formalnych, nieformalnych, liderów m.in. z uwzględnieniem metody OSL. 3.2 Wspieranie JST w partycypacyjnej realizacji zadań publicznych z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej (otwarte konkursy ofert, wizyty studyjne, doradztwo).	4.1 Wspieranie programów/inicjatyw/ działań zapobiegających dziedziczeniu niewłaściwych wzorców rozwiązywania konfliktów w rodzinie (w tym: warsztaty umiejętności wychowawczych, treningi zastępowania agresji). 4.2 Wspieranie programów/inicjatyw/ działań uwrażliwiających Wielkopolan na sytuację osób zależnych w przypadku występowania przemocy domowej (np. kampanie społeczne, materiały informacyjne).

1. USŁUGI SPOŁECZNE w tej kategorii mieszczą się poszczególne formy wsparcia udzielanego osobom doznającym przemocy domowej przez bezpośrednich realizatorów.	2. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA w tej kategorii mieszczą się z jednej strony infrastruktura wsparcia, tzn. konkretne typy instytucji świadczących wsparcie, jak i przestrzeń fizyczna obejmująca konkretne budynki i ich właściwości.	3. AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA I OBYWATELSKA w tej kategorii mieści się potencjał poszczególnych ludzi i grup do podejmowania oddolnych działań, zrzeszania się, realizowania różnego rodzaju aktywności.	4. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE w tej kategorii myślimy o przeciwdziałaniu przemocy domowej i oddziaływaniu na główne problemy Wielkopolan, a tym samym umożliwieniu osobom doznającym przemocy domowej pełnego powrotu do życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego.
KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA
celu dostosowanie usług społecznych do potrzeb mieszkańców województwa wielkopolskiego w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej (w tym m.in.: innowacje, rozwój usług z wykorzystaniem nowoczesnych technologii). 1.4 Informowanie o usługach i zapewnienie dostępności usług dla Wielkopolan w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej (w tym m.in.: psychologa, terapeuty, prawnika, specjalisty z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej).		3.3 Wspieranie rozwoju NGO działających na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej. 3.4 Wspieranie tworzenia ciał konsultacyjno-doradczych działających na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej. 3.5 Włączanie działań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w tematykę otwartych konkursów ofert na poziomie JST. 3.6 Rozwój wolontariatu na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.	4.3 Wspieranie programów/inicjatyw/działań na rzecz zwiększenia wiedzy mieszkańców Wielkopolski o zjawisku przemocy domowej oraz możliwościach i miejscach uzyskania pomocy (w tym: kampania informacyjna). 4.4 Zwiększenie roli pracy socjalnej w rozwiązywaniu problemów związanych z przemocą domową. 4.5 Zwiększenie wrażliwości społecznej na problemy rodzin dotkniętych problemem przemocy domowej i przeciwdziałanie stereotypowemu postrzeganiu rodzin dotkniętych problemem przemocy domowej

1. USŁUGI SPOŁECZNE w tej kategorii mieszczą się poszczególne formy wsparcia udzielanego osobom doświadczającym przemocy domowej przez bezpośrednich realizatorów.	2. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA w tej kategorii mieszczą się z jednej strony infrastruktura wsparcia, tzn. konkretne typy instytucji świadczących wsparcie, jak i przestrzeń fizyczna obejmująca konkretne budynki i ich właściwości.	3. AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA I OBYWATELSKA w tej kategorii mieści się potencjał poszczególnych ludzi i grup do podejmowania oddolnych działań, zrzeszania się, realizowania różnego rodzaju aktywności.	4. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE w tej kategorii myślimy o przeciwdziałaniu przemocy domowej i oddziaływaniu na główne problemy Wielkopolan, a tym samym umożliwieniu osobom doświadczającym przemocy domowej pełnego powrotu do życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego.
KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA
1.5 Wspieranie rozwoju usług informacyjnych dla Wielkopolan w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, ułatwiających poruszanie się po systemach wsparcia (w tym m.in. infolinia, punkty konsultacyjne, materiały informacyjne). 1.6 Promowanie i wspieranie współpracy sektorowej i międzysektorowej na rzecz rozwoju usług w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej. 1.4 Zwiększenie zaangażowania mieszkańców Wielkopolski na rzecz reagowania na przemoc poprzez zgłaszanie przypadków przemocy (w tym m.in. kampanie społeczne).			(w tym m.in. kampanie społeczne, materiały informacyjne). 4.6 Wspieranie rozwoju współpracy/partnerstw między NGO oraz NGO z jednostkami publicznymi na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.

5. KOORDYNACJA POLITYKI SPOŁECZNEJ

działania koordynacyjne Samorządu Województwa Wielkopolskiego / Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu, których celem jest tworzenie sprzyjających warunków funkcjonowania instytucji pozwalających im na zaspokojenie zdiagnozowanych potrzeb Wielkopolan i świadczenie wysokiej jakości wsparcia

- 5.1 Badania społeczne prowadzone wśród mieszkańców województwa wielkopolskiego dotyczące tematyki przeciwdziałania przemocy domowej (w tym m.in.: realizacja badań dedykowanych różnym grupom społecznym).
- 5.2 Wspieranie działań zmierzających do budowy kompleksowego systemu wsparcia Wielkopolan w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej (wykorzystanie np. środków własnych, środków unijnych) w tym usług z wykorzystaniem nowoczesnych technologii.
- 5.3 Nadawanie priorytetu politycznego i strategicznego/orzecznictwo rozwiązań prawnych w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej (w tym m.in.: opiniowanie projektów aktów prawnych).
- 5.4 Dostarczanie zasobów materialnych i wsparcia merytorycznego dla realizacji usług na rzecz Wielkopolan w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej (otwarte konkursy ofert, środki SWW, upowszechnianie dobrych praktyk).
- 5.5 Inicjowanie i wspieranie programów/inicjatyw/działań na rzecz zwiększenia wiedzy mieszkańców Wielkopolski o zjawisku przemocy domowej oraz możliwościach i miejscach uzyskania pomocy (np. kampanie społeczne, materiały informacyjne).

PRZEDSIĘWZIĘCIA STRATEGICZNE

Przedsięwzięcia strategiczne to konkretne działania i projekty podejmowane lub zaplanowane do podjęcia przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu, wpisujące się w kierunek interwencji „Koordynacja polityki społecznej”. Mogą one być podejmowane przez ROPS samodzielnie lub w partnerstwie, mieć charakter długotrwałego procesu lub cyklicznego przedsięwzięcia, a ich finansowanie opierać się może na środkach własnych lub zewnętrznych. Tym, co je łączy, jest zobowiązanie ROPS do podjęcia określonego działania, w odpowiedzi na wynikające ze sporządzonej diagnozy potrzeby w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.

NAZWA	Wielkopolski Model Wspierania Osób Doznających Przemocy Domowej
Dlaczego?	Zróżnicowane wsparcie dla osób doznających przemocy domowej w zależności od skali problemu i specyfiki występowania zjawiska przemocy domowej w danej gminie/powiecie. Niewystarczające wsparcie dla osób doznających przemocy domowej na poziomie gmin i powiatów województwa wielkopolskiego. Różnice pojawiające się w sposobie interpretacji poszczególnych zapisów prawnych. Zróżnicowany system kooperacji instytucji.
Co?	Wielkopolski Model Wspierania Osób Doznających Przemocy Domowej

Efektywne wspieranie osób doznających przemocy domowej wiąże się w pierwszej kolejności z umiejętnością dokonania szczegółowej i wszechstronnej diagnozy problemu, poprzedzonej nawiązaniem otwartego, empatycznego i akceptującego kontaktu. Od osób zaangażowanych w pomaganie wymaga natomiast odpowiednich kompetencji i predyspozycji. Te niezwykle istotne aspekty pracy z osobami doznającymi przemocy stworzą kształt niniejszego dokumentu.

Identyfikując bariery wpływające na skuteczność działań pomocowych dla osób doznających przemocy domowej należy zauważyć, że mogą one wynikać zarówno z przyczyn niezależnych od jednostki doznającej przemocy, jak i być warunkowane przez czynniki od niej zależne. W tej ostatniej grupie należy umieścić brak motywacji osób doznających przemocy do podejmowania działań. Wśród czynników niezależnych od osoby doznającej przemocy, a wpływających na jakość tej pomocy, wymienić należy m.in.: niejasne procedury prawne, rozbudowaną biurokrację, niedostateczną liczbę szkoleń, brak zaangażowania lub nierówne zaangażowanie przedstawicieli służb w działania, niewystarczającą wiedzę i kompetencje przedstawicieli poszczególnych służb, za duże obciążenie emocjonalne/psychiczne, nadmierną liczbę zadań, wypalenie zawodowe.

Kadrę udzielającą wsparcia osobom doznającym przemocy domowej tworzą specjaliści różnych profesji, w tym m.in.: pracownicy socjalni, pedagodzy, psycholodzy, kuratorzy sądowi, policjanci. Celem zapewnienia efektywnego wspierania osób doznających przemoc specjaliści wykonujący te zadania winni posiadać wszechstronną rzetelną wiedzę i umiejętności z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

	Powyższy dokument będzie uaktualnieniem Wielkopolskiego Modelu Wspierania Ofiar Przemocy, który został wypracowany przez grono specjalistów z obszaru przeciwdziałania przemocy domowej w 2012 roku. Będzie to zbiór rekomendacji służących optymalizacji działań i zasad postępowania wobec osób doznających przemocy domowej. Opracowanie Modelu sprzyjać będzie promowaniu dobrych praktyk oraz ujednoliceniu procedur stosowanych na terenie województwa wielkopolskiego wobec osób doznających przemocy domowej.
Dla kogo?	Gminy i powiaty Województwa Wielkopolskiego
Instytucje realizujące	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej – zaktualizowanie dokumentu we współpracy ze specjalistami pracującymi w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej; Gminy i powiaty – wdrażanie wypracowanego Modelu
Kamienie milowe	1. Opracowanie Modelu Wspierania Osób Doznających Przemocy Domowej we współpracy z przedstawicielami instytucji i podmiotów realizujących zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej; 2. Prezentacja i przekazanie wypracowanego Modelu wielkopolskim gminom i powiatom.
Źródło finansowania:	Środki Samorządu Województwa Wielkopolskiego
Komórka koordynująca w ROPS	Dział Rozwoju Kadr Pomocy i Integracji Społecznej

NAZWA	Wielkopolski Model Pracy z Osobą Stosującą Przemoc Domową
Dlaczego?	Zróżnicowane wsparcie dla osób stosujących przemoc domową w zależności od skali problemu i specyfiki występowania zjawiska przemocy domowej w danej gminie/powiecie. Niewystarczające wsparcie dla osób stosujących przemoc domową na poziomie gmin i powiatów województwa wielkopolskiego. Różnice pojawiające się w sposobie interpretacji poszczególnych zapisów prawnych.
Co?	Wielkopolski Model Pracy z Osobą Stosującą Przemoc Domową Podstawowym celem działań programu pomocy dla osób stosujących przemoc domową jest korygowanie ich niepożądanych i szkodliwych zachowań i postaw: wykształcenie społecznie akceptowalnych sposobów radzenia sobie z napięciem i agresją, nauczanie kontroli zachowań oraz zaspokajania potrzeb w konstruktywny sposób a w rezultacie zmniejszenie prawdopodobieństwa ryzyka powrotu do zachowań przemocowych. Celem oddziaływań jest również nauka konstruktywnego wyrażania uczuć, potrzeb, promocja pozytywnych postaw (standardów i wartości) a w szczególności poczucia odpowiedzialności za własne czyny. Osoby zaangażowane w pomoc osobom stosującym przemoc domową powinny poruszać również tematykę pozytywnych postaw rodzicielskich, zagrożeń wynikających z nadużywania alkoholu i używania środków psychoaktywnych, jak również promować zdrowy styl życia. Realizacja działań na rzecz osób stosujących przemoc domową wymaga od osób zaangażowanych w pomaganie odpowiednich kompetencji i predyspozycji. Te niezwykle istotne aspekty pracy z osobami stosującymi przemoc stworzą kształt niniejszego dokumentu.

Identyfikując bariery wpływające na skuteczność działań dla osób stosujących przemoc domową należy zauważyć, że mogą one wynikać zarówno z przyczyn niezależnych od jednostki stosującej przemoc, jak i być warunkowane przez czynniki od niej zależne. W tej ostatniej grupie należy umieścić przeszkody w nawiązaniu kontaktu z osobą stosującą przemoc, brak chęci współpracy, przekonania społeczne, brak przyznania się do stosowania przemocy i co za tym idzie, brak motywacji do zmiany. Wśród czynników niezależnych od osoby stosującej przemoc, a wpływających na jakość tej pomocy, wymienić należy m.in.: niejasne procedury prawne, rozbudowaną biurokrację, niedostateczną liczbę szkoleń, brak zaangażowania lub nierówne zaangażowanie przedstawicieli służb w działania, niewystarczającą wiedzę i kompetencje przedstawicieli poszczególnych służb, za duże obciążenie emocjonalne/psychiczne, nadmierną liczbę zadań, wypalenie zawodowe.

Kadrę realizującą działania na rzecz osób stosujących przemoc domową tworzą specjaliści różnych profesji, w tym m.in.: pracownicy socjalni, pedagodzy, psycholodzy, kuratorzy sądowi, policjanci. Celem zapewnienia efektywnego działania na rzecz osób stosujących przemoc specjaliści wykonujący te zadania winni posiadać wszechstronną rzetelną wiedzę i umiejętności z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

Powyższy dokument będzie uaktualnieniem Wielkopolskiego Modelu Pracy ze Sprawcą Przemocy, który został wypracowany przez grono specjalistów z obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie w 2010 roku. Będzie to zbiór rekomendacji służących optymalizacji działań i zasad postępowania wobec osób stosujących przemoc domową. Opracowanie Modelu sprzyjać będzie promowaniu dobrych praktyk oraz ujednoliceniu procedur stosowanych na terenie województwa wielkopolskiego wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

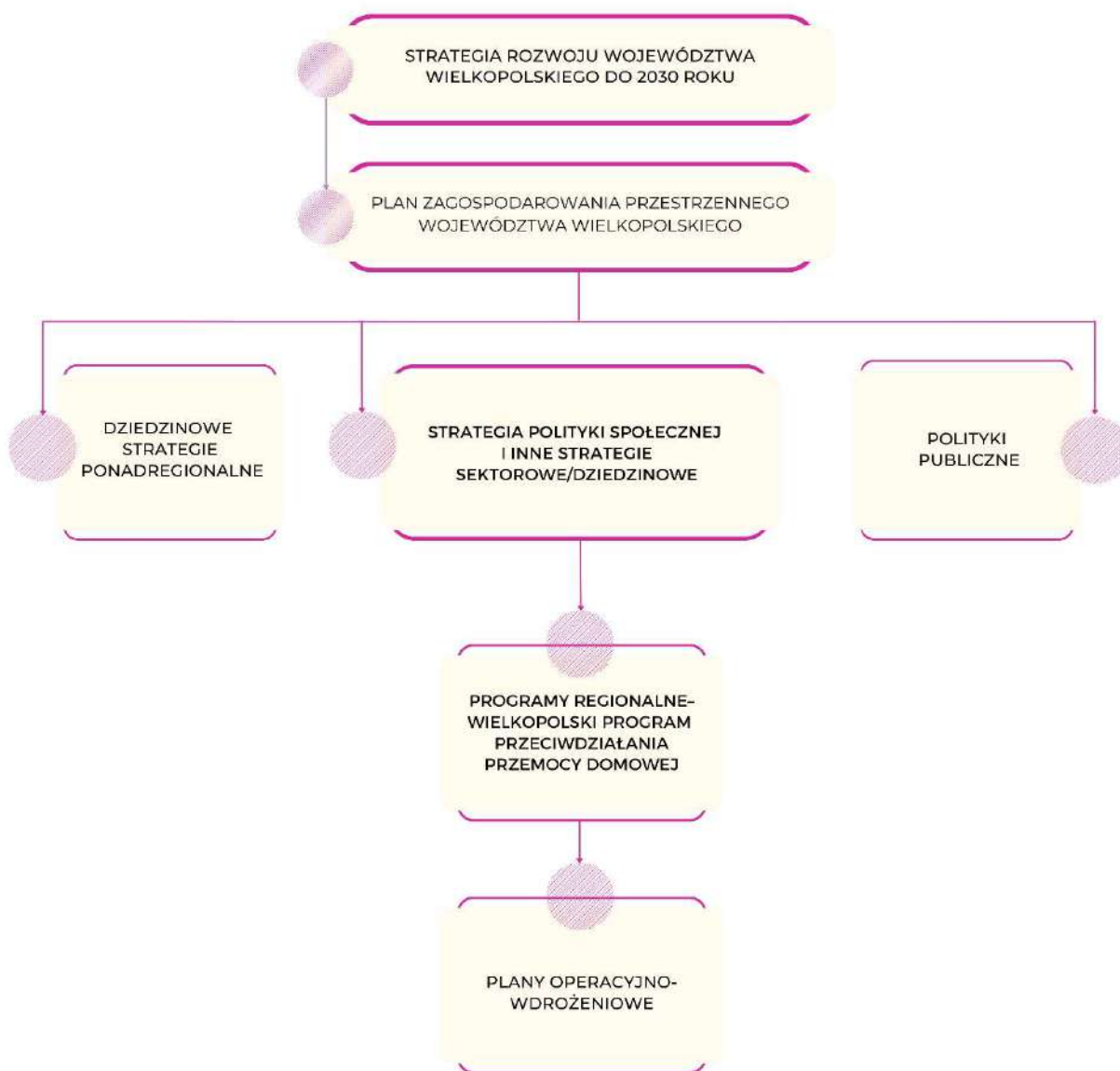
Dla kogo?	Gminy i powiaty Województwa Wielkopolskiego
Instytucje realizujące	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej – zaktualizowanie dokumentu we współpracy ze specjalistami pracującymi w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej; Gminy i powiaty – wdrażanie wypracowanego Modelu
Kamienie milowe	1. Opracowanie Modelu Pracy z Osobą Stosującą Przemoc Domową we współpracy z przedstawicielami instytucji i podmiotów realizujących zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej; 2. Prezentacja i przekazanie wypracowanego Modelu wielkopolskim gminom i powiatom.
Źródła finansowania	Środki Samorządu Województwa Wielkopolskiego
Komórka koordynująca w ROPS	Dział Rozwoju Kadr Pomocy i Integracji Społecznej

SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU

MIEJSCE PROGRAMU W SYSTEMIE ZARZĄDZANIA ROZWOJEM WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

Wielkopolski Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2021-2025 wpisuje się z jednej strony w porządek merytoryczny dokumentów z obszaru polityki społecznej w zakresie dotyczącym projektowania polityki przeciwdziałania przemocy domowej. Z drugiej strony natomiast wpisuje się w porządek dokumentów odnoszących się do regionalnego systemu zarządzania rozwojem, którego ramy zdefiniowane są w Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku. Jest to ogół wszystkich dokumentów o charakterze strategicznym i programowym, w których zdefiniowane są założenia rozwoju województwa wielkopolskiego w poszczególnych obszarach.

Rysunek 7. Regionalny system zarządzania rozwojem województwa

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2030, s. 110.

Założenia Programu będące integralną częścią systemu zarządzania rozwojem województwa wykraczają więc poza ramy systemu przeciwdziałania przemocy domowej, powinny być realizowane również w ramach innych systemów zarządzanych na poziomie województwa, w tym przede wszystkim polityki regionalnej, która określa m.in. ramy wydatkowania środków europejskich.

W ramach wewnętrznego systemu strategiczno-programowego Program jest dokumentem planowania średniookresowego uszczegóławiającym zapisy Strategii

Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do roku 2030 w perspektywie 5-letniej. W Programie zawarte zostały propozycje przedsięwzięć strategicznych ROPS.

Harmonogram realizacji konkretnych działań, w tym przedsięwzięć strategicznych przedstawiony będzie każdorazowo w rocznych planach opracowywanych dla poszczególnych adresatów Strategii.

W dokumentach tych zostaną uwzględnione wszystkie działania (procesy, projekty) planowane przez ROPS w danym roku wraz ze wskazaniem terminu realizacji, budżetu i wskaźników wykonania.

Rysunek 8. Struktura dokumentów strategiczno-operacyjnych w Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej w Poznaniu

SPOSÓB WDRAŻANIA PROGRAMU

Za koordynację wdrażania Programu odpowiada Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu.

W wyniku przyjęcia w grudniu 2020 r. Strategii Polityki Społecznej Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku nastąpiła w jego strukturze zmiana organizacyjna mająca na celu dostosowanie organizacji pracy Ośrodka do wyzwań i zakresów zadań wynikających ze Strategii.

Od dnia 1 października 2021 r. w ramach struktury Ośrodka funkcjonuje **Dział Rozwoju Kadr Pomocy i Integracji Społecznej**, któremu podlega większość zakresu zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy domowej.

Zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej są również realizowane w innych komórkach organizacyjnych ROPS, takich jak:

- 🌀 Dział Innowacji Społecznych (inkubowanie innowacji w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej);
- 🌀 Dział Polityki Rodzinnej i Migracyjnej (realizowanie zadań w obszarze systemu wsparcia rodziny, w tym wspieranie kadr pracujących z rodzinami, również w obszarze przemocy domowej)
- 🌀 Obserwatorium Integracji Społecznej (badania i analizy dotyczące np.: sytuacji rodzin dotkniętych problemem przemocy domowej, realizacji procedury „Niebieskie Karty”, pracy ZI/GR);
- 🌀 Stanowisko ds. strategii i rozwoju (zapewnianie spójności oraz uwzględnianie priorytetów i zapisów programów ROPS w dokumentach strategicznych i operacyjnych SWW, w kontekście działań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej).

Ponadto w strukturze ROPS funkcjonuje **zespół roboczy w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej**, który skupia przedstawicieli komórek organizacyjnych realizujących zadania w tym obszarze.

Wsparciem merytorycznym i opiniodawczym w tym obszarze mają być platformy zrzeszające instytucje i organizacje działające na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.

Rysunek 9. System koordynacji Programu w Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej w Poznaniu

SYSTEM FINANSOWANIA PROGRAMU

Do głównych źródeł finansowania Programu należą środki publiczne będące w dyspozycji Samorządu Województwa Wielkopolskiego, w tym:

- środki przekazane z Budżetu Państwa na realizację zadań w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej
- środki własne Samorządu Województwa Wielkopolskiego

- środki z funduszy europejskich, w tym szczególnie z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS+), będące w dyspozycji Samorządu Województwa Wielkopolskiego.

Poniższa tabela przedstawia przewidywany plan finansowy Programu. Uwzględnione kwoty mają charakter szacunkowy, ostateczny poziom planu finansowego i wydatków będą uzależnione od wysokości faktycznie przekazanych środków.

Tabela 1. Plan finansowania Programu

Źródło finansowania	Prognozowana wysokość alokacji środków na lata 2022-2025²³	Działania możliwe do finansowania w ramach środków	Podmiot odpowiedzialny za programowanie i wydatkowanie środków
Środki przekazane z Budżetu Państwa na realizację zadań samorządu województwa w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej	Rocznie min. 100 000 zł Łącznie: ok. 400 000 zł	Priorytet III , w tym przede wszystkim organizacja szkoleń dla kadr systemu przeciwdziałania przemocy domowej.	ROPS / Dział Rozwoju Kadr Pomocy i Integracji Społecznej
Środki własne Samorządu Województwa Wielkopolskiego na realizację zadań przez ROPS	Rocznie min. 20 % wartości wkładu własnego w stosunku do wydatkowanych środków otrzymanych od MRPiPS. Rocznie min. 25 000 zł Łącznie min. 100 000 zł	Priorytet I, II i III. Koordynacja polityki społecznej	ROPS / Dział Rozwoju Kadr Pomocy i Integracji Społecznej
Środki własne Samorządu Województwa Wielkopolskiego na realizację zadań przez organizacje	Rocznie: ok 120 000 zł Łącznie: ok. 480 000 zł	Priorytet I, II, III i IV – Usługi Społeczne, Aktywność Społeczna i Obywatelska, Włączenie Społeczne	ROPS / Dział Rozwoju Kadr Pomocy i Integracji Społecznej

²³ W związku z momentem przyjmowania programów oraz zmianami w strukturze organizacyjnej ROPS przeprowadzonymi w 10.2021 system finansowania rozpisany jest na lata 2022–2025.

pozarządowe w ramach Otwartych Konkursów Ofert		o dofinansowanie zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w ramach otwartych konkursów ofert.	
Środki własne Samorządu Województwa Wielkopolskiego na wspieranie inkubacji, wdrażania i upowszechniania innowacji społecznych w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej	W ramach działań statutowych ROPS wspiera inkubowanie, testowanie, wdrażanie i upowszechnianie innowacji społecznej, w tym również w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej. Budżet roczny na tego rodzaju działania wynosić będzie ok. 200 000 zł, na lata 2022–2025 wynosić będzie ok. 800 000 zł. W momencie opracowywania Programu niemożliwym jest wyodrębnienie z ogólnej	Priorytet I, II, III i IV Koordynacja polityki społecznej	ROPS / Dział Innowacji Społecznych

	kwoty zarezerwowanej na wspieranie inkubacji, wdrażania i upowszechniania innowacji społecznych, kwoty dedykowanej innowacjom w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.		
Środki własne Samorządu Województwa Wielkopolskiego na wspieranie kadr systemu pomocy i integracji społecznej, w tym wsparcie szkoleniowe i superwizyjne	W ramach działań statutowych ROPS organizowane są szkolenia i wspieranie kadr instytucji pomocy i integracji społecznej, w tym również dla pracowników instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej. Budżet roczny na tego rodzaju działania wynosić będzie ok. 300 000 zł, na lata 2022–2025 wynosić będzie ok. 1 200 000 zł. W momencie opracowywania Programu niemożliwym jest wyodrębnienie z ogólnej puli zarezerwowanej na wspieranie kadr systemu pomocy i integracji społecznej, w	Priorytet III. Koordynacja polityki społecznej organizacja szkoleń i wsparcia, w tym superwizji dla pracowników instytucji w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej	ROPS / Dział Rozwoju Kadr Pomocy i Integracji Społecznej

	tym wsparcie szkoleniowe i superwizyjne, kwoty dedykowanej na rzecz wsparcia kadry pracującej z osobami/rodzinami uwięzianymi w zjawisko przemocy domowej.		
Środki własne Samorządu Województwa Wielkopolskiego na wspieranie kadr systemu pomocy i integracji społecznej, w tym wsparcie szkoleniowe i superwizyjne	Projekt „Partnerstwo dla rodziny” w ramach którego odbywają się szkolenia m.in. dla kadry zaangażowanej w realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej. Wartość całkowita na lata 2019–2022 dla woj. wielkopolskiego: 1 741 215,00 zł, z czego na 2022 r. 228 633,00 zł	Priorytet III. Koordynacja polityki społecznej	ROPS / Dział Rozwoju Kadr Pomocy i Integracji Społecznej
Środki z funduszy europejskich, w tym szczególnie Europejskiego Funduszu Społecznego będące w dyspozycji Samorządu Województwa Wielkopolskiego w ramach	W ramach programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021–2027 wsparcie obszaru przeciwdziałania przemocy domowej w zakresie działań w obszarze poprawy dostępu i jakości wsparcia dla osób doświadczających przemocy domowej (cel szczegółowy I ²⁴)	Priorytet I, II i III – Usługi Społeczne, Aktywność Społeczna i Obywatelska, Włączenie Społeczne, Koordynacja polityki społecznej.	UMWW / Departament Polityki Regionalnej i Departament Wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego

²⁴ Cel szczegółowy (I) Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci, wartość alokacji wartość oznaczona w wersji programu podlegającej konsultacji, data dostępu 29.10.2021r.

https://wrpo.wielkopolskie.pl/system/file_resources/attachments/000/018/498/original/Projekt_programu_Fundusze_Europejskie_dla_Wielkopolski_na_lata_2021-2027_.pdf?1632983002

programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021–2027	W programie Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021–2027 na ten cel zarezerwowano wstępnie: 31 554 233,00 euro na cały okres realizacji Programu (2021–2027). W momencie opracowywania Programu niemożliwym jest wyodrębnienie kwoty planowanej do wydatkowania do roku 2025, ani konkretnej kwoty dedykowanej działaniom z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.		
Środki z funduszy europejskich, w tym szczególnie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego będące w dyspozycji Samorządu Województwa Wielkopolskiego w ramach programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021–2027	W ramach programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021–2027 wsparcie infrastruktury w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej będzie możliwe przede wszystkim w ramach: ○ działań w zakresie budowy, remontu, przebudowy, rozbudowy, nadbudowy, adaptacji, wyposażenie infrastruktury społecznej powiązanej m.in. z procesem integracji społecznej, aktywizacji społeczno-	Priorytet I, II, III i IV Infrastruktura społeczna	UMWW/ Departament Polityki Regionalnej, Departament Wdrażania Programu Regionalnego

	zawodowej i deinstytucjonalizacji usług (cel szczegółowy iii²⁵) W programie Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021–2027 na ten cel zarezerwowano wstępnie: 10 000 000,00 euro na cały okres realizacji Programu (2021–2027). W momencie opracowywania Programu niemożliwym jest wyodrębnienie z ogólnej puli zarezerwowanej na działania, kwoty dedykowanej na działania w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej oraz wyodrębnienie kwoty planowanej do wydatkowania do roku 2025.		
--	---	--	--

²⁵ Cel szczegółowy (iii) Wsparcie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne, wartość alokacji wartość oznaczona w wersji programu podlegającej konsultacji, data dostępu 29.10.2021r.

https://wrpo.wielkopolskie.pl/system/file_resources/attachments/000/018/498/original/Projekt_programu_Fundusze_Europejskie_dla_Wielkopolski_na_lata_2021-2027_.pdf?1632983002

SYSTEM MONITOROWANIA PROGRAMU

Istotnym elementem zarządzania wdrażaniem Programu jest jego system monitorowania, pozwalający na określenie stopnia osiągnięcia planowanych rezultatów.

Monitoring Programu odbywać się będzie na dwóch poziomach – operacyjnym oraz strategicznym.

Na poziomie strategicznym – wartości wskaźników będą uzupełniane o informacje kontekstowe dotyczące sytuacji osób i rodzin dotkniętych przemocą domową ze sprawozdań, raportów i badań w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej realizowanych przez zespół ROPS w Poznaniu/ UMWW lub będących w jego dyspozycji.

Na poziomie operacyjnym – corocznie raportowane będą dane dotyczące wartości wskaźników mierzących kluczowe efekty Programu. Do wskaźników wybrano z jednej strony wskaźniki pochodzące z programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski, w ramach którego będzie mogło zostać sfinansowanych wiele działań realizowanych przez JST i NGO na poziomie lokalnym. Z drugiej strony wybrano wskaźniki odnoszące się bezpośrednio do działań ROPS w Poznaniu lub do tych obszarów, na który ROPS ma bezpośredni wpływ. Wskaźniki są prezentowane w układzie kierunków interwencji, a nie priorytetów programu ze względu na specyfikę finansowania i realizacji działań, w której nie zawsze jest możliwość różnicowania ze względu na adresata (np. projekty w ramach FEW 2021+ czy otwartych konkursów ofert mogą zakładać wsparcie kierowane zarówno do osób doświadczających przemocy, jak i do osób stosujących przemoc).

Wartość docelową wskaźników określono w stosunku do nowych przedsięwzięć, których realizacja jest planowana w latach 2022–2025. W wartości wskaźników nie uwzględniono roku 2021 r., gdyż z jednej strony był to rok opracowywania Programu,

z drugiej ze względu na zmianę struktury organizacyjnej w ROPS zmieniły się warunki brzegowe realizacji działań i ich monitorowania.

Zestaw wskaźników przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. System monitorowania Programu – wskaźniki

Kierunek interwencji	Wskaźnik	Wartość docelowa wskaźnika na 2025²⁶
Usługi społeczne	Liczba osób objętych usługami w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.	Wartość wskaźnika będzie spójna z wartościami wskaźników określonymi w programie Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021–2027 ²⁷
Aktywność społeczna i obywatelska	Liczba wspartych projektów organizacji pozarządowych ze środków będących w dyspozycji SWW.	16 (ok. 4 rocznie)
Włączenie społeczne	Liczba inicjatyw w zakresie reintegracji społecznej i zawodowej osób uwikłanych w przemoc domową.	1
Koordynacja polityki społecznej	1. Liczba gmin, w których prowadzone są działania w obszarze przeciwdziałania	20 (średnio 5 rocznie)

²⁶ Wartość minimalna planowana do osiągnięcia na 31.12.2025. Realne osiągnięcie wartości wskaźnika jest uzależnione od faktycznie pozyskanych środków i możliwości realizacji planowanych przedsięwzięć. Wartości liczone na lata 2022–2025 włącznie.

²⁷ Na dzień opracowywania Programu system wskaźników dla programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021–2027 nie został jeszcze zamknięty, tym niemniej planowana jest spójność pomiędzy dwoma dokumentami.

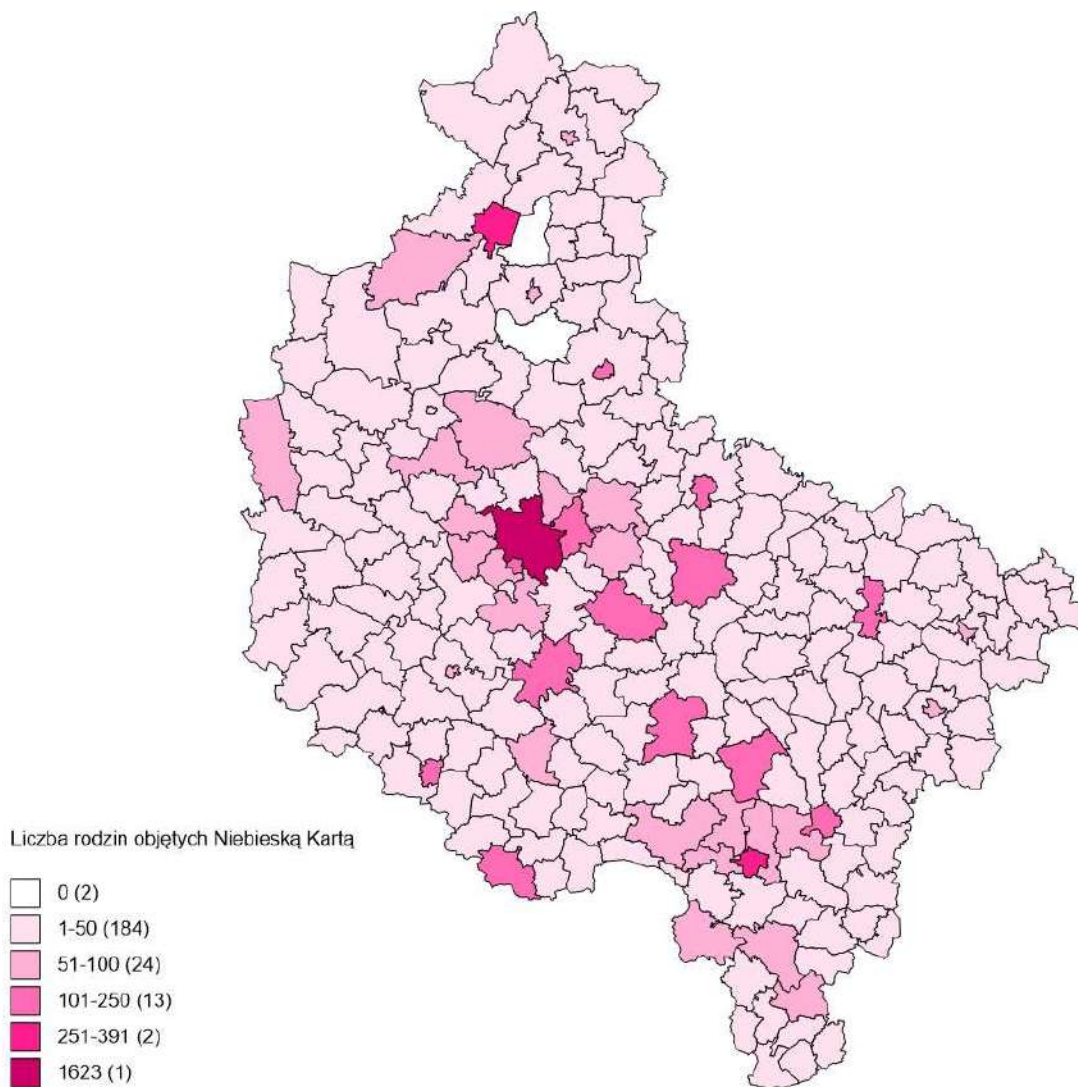
przemocy domowej we współpracy z ROPS.	
2. Liczba powiatów, w których prowadzone są działania w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej we współpracy z ROPS.	35
3. Liczba opracowanych modeli pracy z osobami doświadczającymi przemocy domowej.	1
4. Liczba opracowanych modeli pracy z osobami stosującymi przemoc domową.	1
5. Liczba utworzonych platform współpracy w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.	1
6. Liczba zrealizowanych kampanii podnoszących świadomość w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.	4 (średnio 1 rocznie)

ANEKS

WYBRANE ASPEKTY DIAGNOZY W UJĘCIU REGIONALNYM

Mapa 1. Liczba rodzin objętych procedurą Niebieskie Karty

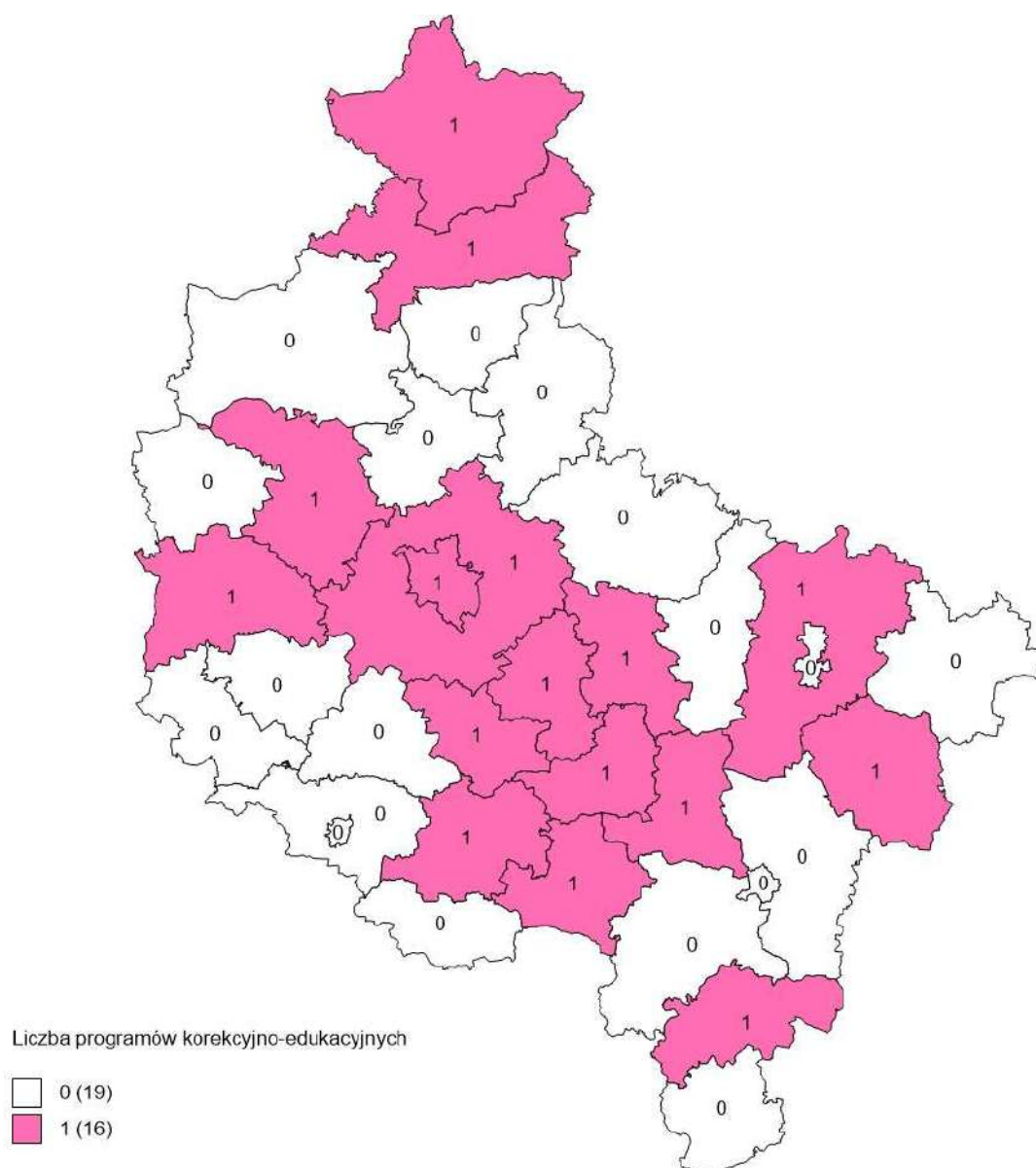

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres I-XII 2020 r.

W Wielkopolsce od kilku lat wzrasta liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”, co można interpretować m.in. jako efekt większej świadomości społecznej dotyczącej przemocy domowej, jak również większej skuteczności działań instytucji

wspierających osoby jej doświadczające. W 2020 roku Wielkopolskę zamieszkiwało 9 391 rodzin objętych NK, najliczniej w gminach: m. Poznań (1 623), Piła (391), Ostrów Wlkp. (345), Konin (242), Kalisz (227), Gniezno (186), Jarocin (166), Śrem (148). Na terenie gmin: Budzyń (p. chodzieski) oraz Kaczory (p. pilski) nie odnotowano w 2020 roku żadnej rodziny z uruchomioną procedurą.

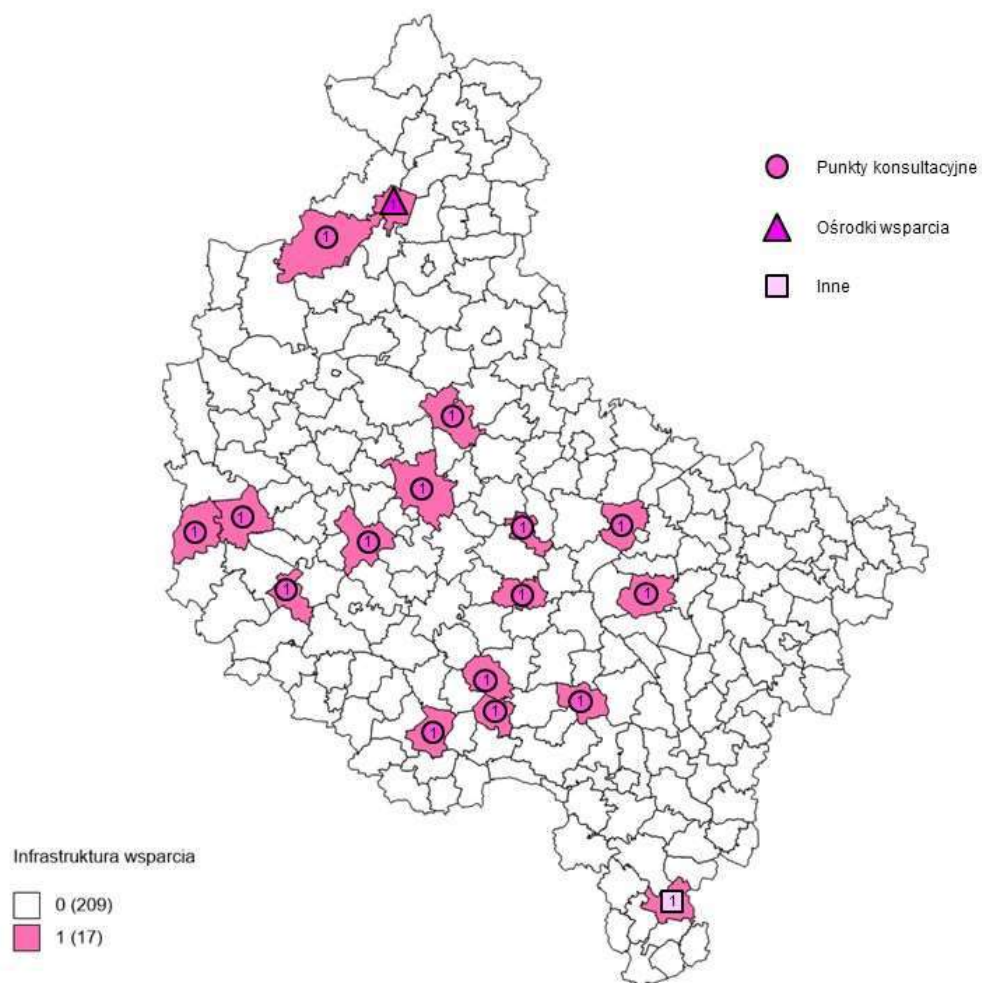
Mapa 2. Liczba programów edukacyjno-korekcyjnych dla osób stosujących przemoc domową

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej za okres I-XII 2020 r.

W 2020 roku zorganizowanych zostało 16 edycji programów edukacyjno-korekcyjnych skierowanych do osób stosujących przemoc domową. Ta forma wsparcia dostępna była jedynie w 16 powiatach Wielkopolski, skumulowanych w centralnej części oraz na południowych i północnych krańcach województwa, tj. w powiatach: gostyńskim, jarocińskim, konińskim, krotoszyńskim, nowotomyskim, ostrzeszowskim, pilskim, pleszewskim, m. Poznań, poznańskim, szamotulskim, średzkim, śremskim, tureckim, wrzesińskim i złotowskim.

Mapa 3. Infrastruktura wsparcia osób doznających przemocy domowej funkcjonująca w wielkopolskich gminach

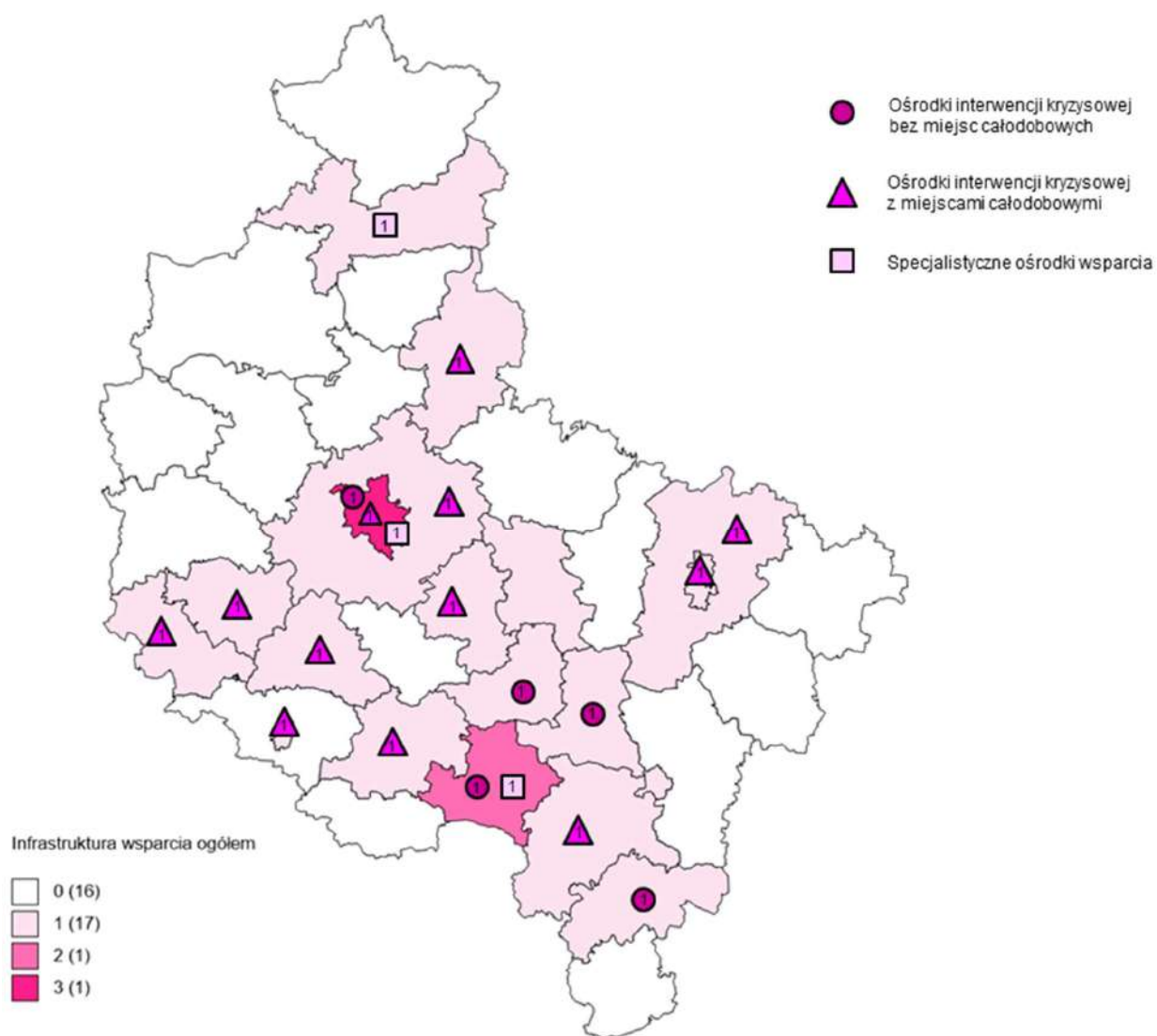

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres I-XII 2020 r.

Oprócz wsparcia świadczonego przez funkcjonujące we wszystkich gminach ośrodki pomocy społecznej (w ramach np. świadczeń pomocy społecznej, pracy socjalnej czy interwencji kryzysowej), w 2020 roku osoby doznające przemocy domowej mogły skorzystać ze wsparcia dedykowanego im dodatkowego zasobu instytucjonalnego prowadzonego przez 17 gmin, tj.: 15 punktów konsultacyjnych, 1 ośrodek wsparcia z miejscami całodobowymi oraz 1 placówki innego typu świadczącej specjalistyczną pomoc dla osób doznających przemocy domowej. Lokalizacja placówek jest

skoncentrowana raczej na centralnej części województwa, ich deficyty występują na północnych i wschodnich krańcach. Powyższe dane należy analizować komplementarnie z mapą nr 4, przedstawiającą infrastrukturę wsparcia osób doznających przemocy domowej funkcjonującą w powiatach.

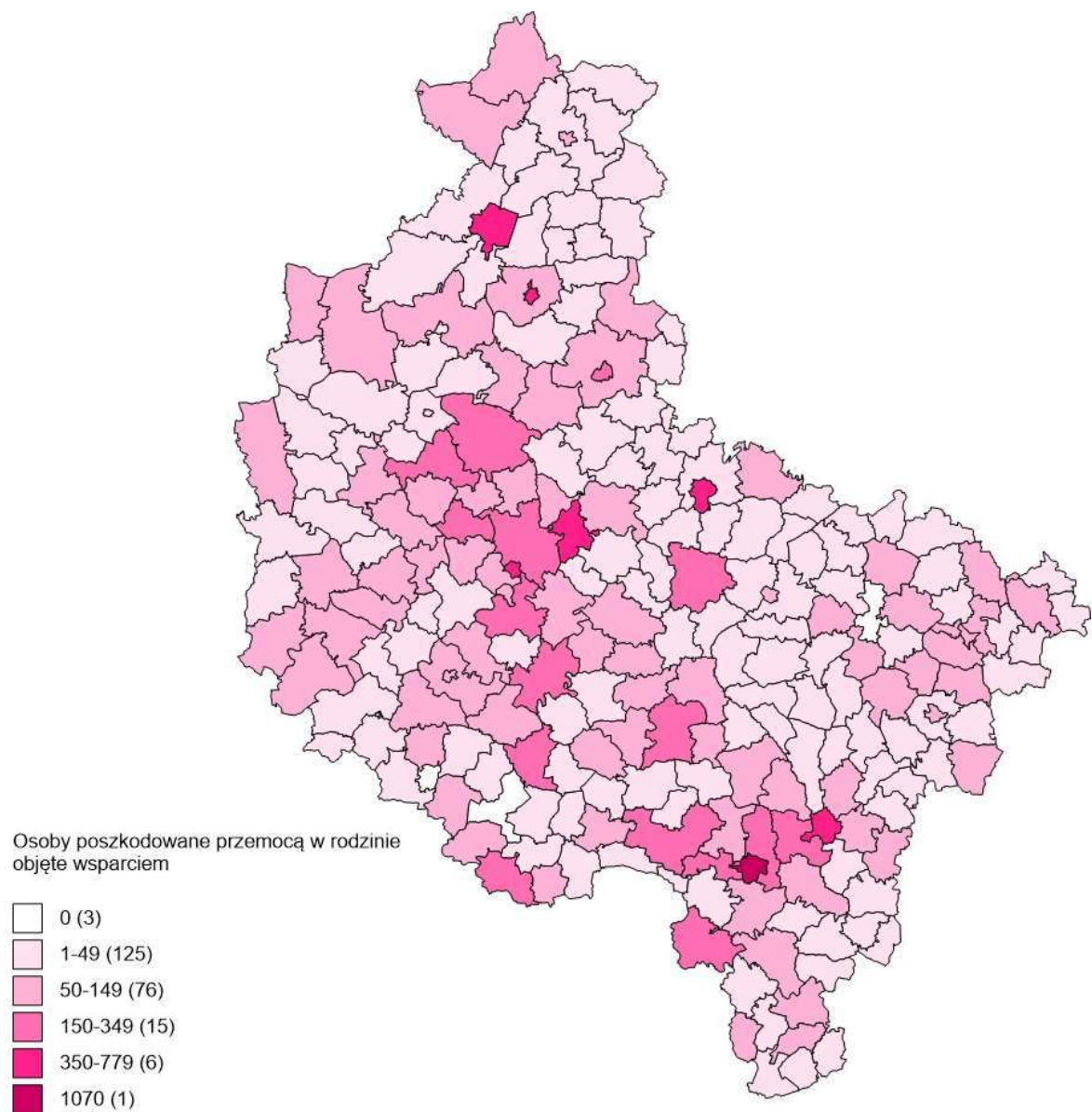
Mapa 4. Infrastruktura wsparcia osób doznających przemocy domowej funkcjonująca w wielkopolskich powiatach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres I-XII 2020 r.

Oprócz wsparcia świadczonego przez funkcjonujące we wszystkich powiatach powiatowe centra pomocy rodzinie (w których ramach mogą działać również wyodrębnione ośrodki wsparcia), w 2020 roku osoby doznające przemocy domową mogły skorzystać ze wsparcia dedykowanego im dodatkowego zasobu instytucjonalnego prowadzonego przez powiaty, tj.: 17 ośrodków interwencji kryzysowej (w tym 12 z miejscami całodobowymi), 3 specjalistycznych ośrodków wsparcia oraz 2 placówek innego typu świadczących specjalistyczną pomoc dla osób doznających przemocy domowej. Lokalizacja placówek jest skoncentrowana raczej na centralnej i południowej części województwa, ich deficyty występują na północnych, wschodnich i zachodnich krańcach. Powyższe dane należy analizować komplementarnie z mapą nr 3, przedstawiającą infrastrukturę wsparcia osób doznających przemocy domowej funkcjonującą w gminach.

Mapa 5. Liczba osób poszkodowanych przemocą domową objętych wsparciem w gminach

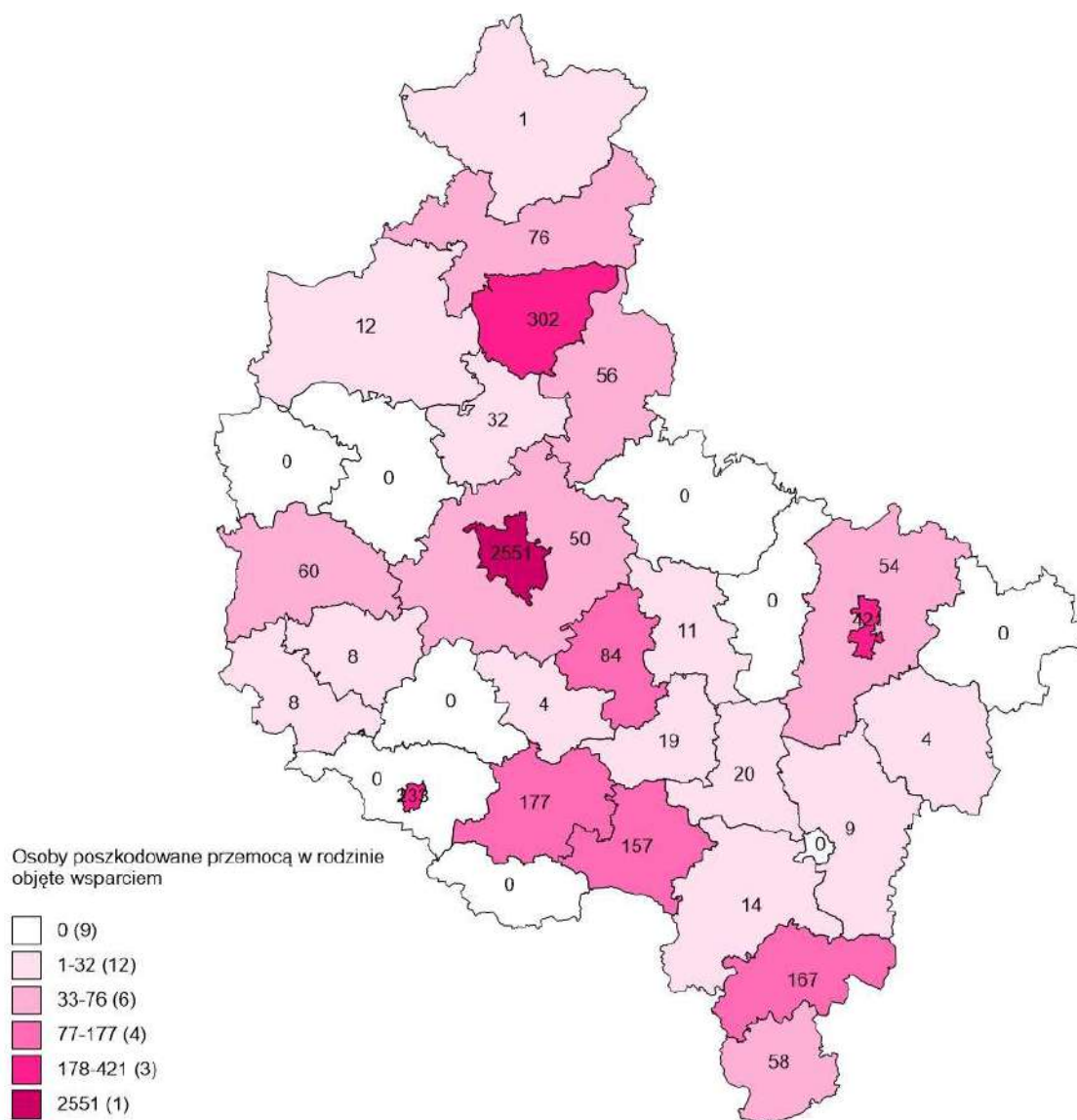

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres I-XII 2020 r.

W 2020 roku w niemal wszystkich gminach Wielkopolski 17 119 osób poszkodowanych przemocą domową uzyskało wsparcie samorządów gminnych, przede wszystkim w formie poradnictwa: medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego, a także możliwości skorzystania z dostępnej

infrastruktury wspierającej tę grupę osób. Najliczniej ze wsparcia skorzystali mieszkańcy gmin: Ostrów Wlkp. (1 070), Piła (779), Chodzież (511), Luboń (423), Kalisz (416), Gniezno (403) i Swarzędz (365). Powyższe dane należy analizować komplementarnie z mapą nr 6, przedstawiającą rozmieszczenie osób poszkodowanych przemocą domową korzystających ze wsparcia samorządów powiatowych.

Mapa 6. Liczba osób poszkodowanych przemocą domową objętych wsparciem w powiatach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres I-XII 2020 r.

W 2020 roku większość samorządów powiatowych (24) oferowała wsparcie osobom poszkodowanym przemocą domową, przede wszystkim w formie poradnictwa: medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego, a także możliwości skorzystania z dostępnej infrastruktury wspierającej tę grupę osób.

Łącznie skorzystało z niego 4 588 osób, najliczniej ze wsparcia skorzystali mieszkańcy powiatów: m. Poznań (2 551), m. Konin (421), chodzieskiego (302) i m. Leszna (233). Powyższe dane należy analizować komplementarnie z mapą nr 5, przedstawiającą rozmieszczenie osób poszkodowanych przemocą domową korzystających ze wsparcia samorządów gminnych.

ELEMENTY SYSTEMU WSPARCIA RODZIN DOTKNIĘTYCH PROBLEMEM PRZEMOCY DOMOWEJ

Na terenie Województwa Wielkopolskiego zadania w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej realizowane są przez różne podmioty. Jedne jednostki zorientowane są na świadczenie wyspecjalizowanej pomocy, natomiast inne podejmują bardziej zróżnicowane działania. Poniżej zostały przedstawione kluczowe podmioty podejmujące zadania w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.

POJĘCIE

WYJAŚNIENIE

asystent rodziny

Zadaniem asystenta rodziny jest pomoc rodzinie przy wdrażaniu prawidłowych postaw życiowych wszystkich jej członków. Współpraca z asystentem odbywa się za zgodą rodziny i przy aktywnym jej udziale. Pierwszy kontakt asystenta z rodziną następuje w obecności pracownika socjalnego. Głównym celem asystentury jest podniesienie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych, prowadzenia gospodarstwa domowego, radzenia z sytuacjami dnia codziennego rodziców lub opiekunów dzieci. Efektem powinno być odzyskanie przez osoby przyjmujące pomoc kontroli nad własnym życiem, które pozwala im być samodzielnym oraz tak wypełniać role rodzica, aby środowisko rodzinne sprzyjało bezpieczeństwu i rozwojowi dzieci. Zadania asystenta to m.in.:

- o opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym;
- o udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu

umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;

- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
- współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą diagnostyczno-pomocową, o których mowa w art. 9a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej;
- wspieranie aktywności społecznej rodzin;
- motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
- udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
- podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;

POJĘCIE

WYJAŚNIENIE

**dom dla matek z
małoletnimi dziećmi i
kobiet w ciąży**

- monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
- sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;
- współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
- współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą diagnostyczno-pomocową.

JOPS udzielająca schronienia i wsparcia doznającym przemocy domowej matkom oraz ojcom z małoletnimi dziećmi i kobietom w ciąży, a także innym osobom sprawującym opiekę prawną nad małoletnimi dziećmi. Do ich zadań należy m.in.:

- zapewnienie mieszkańcom i ich małoletnim dzieciom schronienia;
- zapewnienie mieszkańcom całodobowego, okresowego pobytu;
- zapewnienie bezpieczeństwa oraz ochrony w związku z problemem przemocy domowej;
- udzielenie, w razie potrzeby, natychmiastowej pomocy psychologicznej lub wsparcia emocjonalnego;
- udzielenie wsparcia terapeutycznego;

POJĘCIE

WYJAŚNIENIE

grupa diagnostyczno- pomocowa

- udzielenie wsparcia w formie specjalistycznego poradnictwa, w szczególności psychologicznego, prawnego lub socjalnego;
- udzielenie wsparcia mającego na celu rozwój umiejętności psychospołecznych;
- pomoc w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- doradztwo zawodowe, w tym w ramach współpracy z instytucjami rynku pracy, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych.

Grupa osób powoływana przez zespół interdyscyplinarny w celu dokonania diagnozy i oceny sytuacji w związku ze zgłoszonym podejrzeniem wystąpienia przemocy domowej, a także realizacji zadań takich jak:

- dokonanie, na podstawie procedury „Niebieskie Karty”, oceny sytuacji domowej osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- realizacja procedury „Niebieskie Karty” w przypadku potwierdzenia podejrzenia wystąpienia przemocy domowej, zwłaszcza w sytuacji wystąpienia ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia;
- zawiadomienie osoby podejrzanej o stosowanie przemocy domowej o wszczęciu procedury „Niebieskie Karty” pod jej nieobecność;
- realizacja działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;

- występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o skierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową albo w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;
- występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o złożenie zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń;
- monitorowanie sytuacji osób doznających przemocy domowej, a także zagrożonych wystąpieniem przemocy domowej, w tym również po zakończeniu procedury „Niebieskie Karty”;
- zakończenie procedury „Niebieskie Karty”;
- dokumentowanie podejmowanych działań, stanowiących podstawę uznania braku zasadności wszczęcia procedury „Niebieskie Karty” lub stanowiących podstawę wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”;
- informowanie przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego o efektach podjętych działań w ramach procedury „Niebieskie Karty”.

W skład grupy wchodzi pracownicy socjalni jednostki organizacyjnej pomocy społecznej i funkcjonariusze Policji oraz, fakultatywnie, pracownicy socjalni

POJĘCIE

WYJAŚNIENIE

kuratorzy zawodowi i społeczni

specjalistycznego ośrodka wsparcia dla osób doznających przemocy domowej, asystenci rodziny, nauczyciele wychowawcy będący wychowawcami klas lub nauczyciele znający sytuację domową małoletniego, osoby wykonujące zawód medyczny, w tym lekarz, pielęgniarka, położna lub ratownik medyczny, przedstawiciele gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, a także żołnierz Żandarmerii Wojskowej (w sprawach żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową stosujących przemoc domową) oraz zawodowy kurator sądowy bądź społeczny kurator sądowy. W skład grupy diagnostyczno-pomocowej mogą także wchodzić pedagog, psycholog lub terapeuta, będący przedstawicielami podmiotów, o których mowa w art. 9a ust. 3, czyli:

1) jednostek organizacyjnych pomocy społecznej; 2) gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych; 3) Policji; 4) oświaty; 5) ochrony zdrowia; 6) organizacji pozarządowych.

Kuratorzy sądowi realizują określone przez prawo zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym, związane z wykonywaniem orzeczeń sądu. Zawodowy kurator sądowy lub społeczny kurator sądowy (wskazany przez kierownika zespołu kuratorskiej służby sądowej) wchodzi w skład grupy diagnostyczno-pomocowej

POJĘCIE

WYJAŚNIENIE

mediatorzy

w sprawach osób stosujących przemoc domową pozostających pod dozorem lub nadzorem kuratora.

Mediacja może się odbyć na podstawie umowy stron sporu z mediatorem (mediacja umowna), albo na skutek postanowienia sądu, kierującego sprawę do mediacji (mediacja sądowa). W drodze mediacji mogą być rozpatrywane sprawy cywilne, które mogą być rozstrzygane w drodze ugody zawartej przed sądem. Ugoda zawarta przed mediatorem ma moc ugody zawartej przed sądem. Mediatorem sądowym jest osoba wpisana na listę stałych mediatorów przez prezesa sądu okręgowego na podstawie decyzji wydawanej na wniosek osoby ubiegającej się o wpis.

ochrona zdrowia

Do zadań ochrony zdrowia należy: udzielenie podstawowej pomocy medycznej, wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” oraz umiejętne przeprowadzenie rozmowy umożliwiającej rozpoznanie przemocy i pokierowanie osoby doznającej przemocy do miejsc, gdzie może uzyskać pomoc. Do obowiązków pracownika ochrony zdrowia należy też wydanie bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy domowej. Dodatkowo istnieje również możliwość uzyskania obdukcji, którą wystawia tylko biegły lekarz sądowy. Jeżeli jest wystawiana na życzenie pacjenta jest płatna, bezpłatnie jest robiona jeśli zleci jej przeprowadzenie policja lub prokuratura. Również do obowiązków pracowników ochrony zdrowia należy

POJĘCIE

WYJAŚNIENIE

powiadomienie organów ścigania gdy zachodzi podejrzenie popełnienia przestępstwa (np. ślady ciężkiego uszkodzenia ciała, ślady wykorzystania seksualnego, itp.). Ujawnienie lub powzięcie podejrzenia o przemoc domowej może mieć miejsce m.in. podczas:

- badania ambulatoryjnego w przychodni;
- badania szpitalnego;
- wizyty lekarskiej w domu pacjenta;
- wizyty patronażowej położnej, pielęgniarki;
- zabiegów pielęgniarstwa w domu pacjenta;
- działań podejmowanych przez pielęgniarkę szkolną.

Osoby, które w związku z wykonywaniem swoich obowiązków służbowych lub zawodowych powzięły podejrzenie o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy domowej, niezwłocznie zawiadamiają o tym Policję lub prokuratora.

ośrodek interwencji kryzysowej

Podstawowym celem Ośrodka jest prowadzenie interdyscyplinarnych działań w zakresie interwencji kryzysowej, podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. W ramach interwencji kryzysowej OIK musi prowadzić: indywidualne i rodzinne poradnictwo psychologiczne,

POJĘCIE**WYJAŚNIENIE****ośrodek pomocy społecznej**

indywidualną bądź rodzinną psychoterapię, specjalistyczne poradnictwo prawne, pracę socjalną, animowane grupy samopomocowe i grupy wsparcia.

JOPS w gminie, wykonująca zadania w zakresie pomocy społecznej (własne oraz zlecone z zakresu administracji rządowej).

Do zadań OPS należy m.in.:

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych i okresowych;
- opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne, emerytalne i rentowe;
- praca socjalna;
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych w miejscu zamieszkania;
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach treningowych lub wspomaganych;
- kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
- pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego.

Do zadań własnych gminy z obszaru przeciwdziałania przemocy domowej należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym:

POJĘCIE

WYJAŚNIENIE

- opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej;
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
- zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Obsługę organizacyjno-techniczną i finansową zespołu interdyscyplinarnego zapewnia ośrodek pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. poz. 1818) – centrum usług społecznych.

ośrodek wsparcia

Jednostka organizacyjna pomocy społecznej dziennego pobytu. W ośrodku wsparcia mogą być prowadzone miejsca całodobowe okresowego pobytu. Ośrodkiem wsparcia jest środowiskowy dom samopomocy, dzienny dom pomocy, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, schronisko dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi oraz klub samopomocy.

POJĘCIE**WYJAŚNIENIE**

oświata (system oświaty)	Ośrodkami wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi są: środowiskowy dom samopomocy lub klub samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Obejmuje ogół instytucji (szkoły, przedszkola, świetlice, poradnie psychologiczno-pedagogiczne), których celem jest upowszechnienie wykształcenia oraz realizowanie określonych celów wychowawczych. Instytucje te poza podstawowym zadaniem kształcenia dzieci i młodzieży m.in. zapewniają im opiekę poza rodziną oraz, mając możliwości oddziaływania na rodziców, wspierają prowadzone przez nich działania wychowawcze. W ramach działań na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej przedstawiciel oświaty – psycholog, pedagog, terapeuta, nauczyciel wychowawca będący wychowawcą klasy lub nauczyciel znający sytuację domową małoletniego wszczyna procedurę „Niebieskie Karty” i uczestniczy w pracach grupy diagnostyczno-pomocowej.
placówka wsparcia dziennego	Placówka wsparcia dziennego to jednostka organizacyjna wspierania rodziny w zakresie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci z rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W pracy z dzieckiem współpracuje z rodzicami/opiekunami, placówkami oświatowymi i podmiotami leczniczymi. Placówka wsparcia dziennego obejmuje opieką i wychowaniem dzieci w czasie pozalekcyjnym. Pobyt dziecka w placówce wsparcia

POJĘCIE

WYJAŚNIENIE

policja

dzienne jest dobrowolny, chyba, że dziecko do placówki skieruje sąd. Placówki wsparcia dziennego mogą być prowadzone w formie:

- opiekuńczej: zapewniającej opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe, rozwój zainteresowań;
- specjalistycznej: zapewniającej socjoterapię, terapię, korekcję, kompensację, logopedię; realizującej indywidualne programy korekcyjne, psychokorekcyjne lub psychoprofilaktyczne, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną, socjoterapię;
- podwórkowej: realizującej animację i socjoterapię.

W jednej placówce można łączyć w/w formy.

W ramach procedury „Niebieskie Karty” funkcjonariusz Policji:

- udziela osobie doznającej przemocy domowej niezbędnej pomocy, w tym udziela pierwszej pomocy przedmedycznej;
- organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby doznającej przemocy domowej;
- podejmuje, w razie potrzeby, inne niezbędne czynności zapewniające ochronę życia, zdrowia i mienia osób doznających przemocy domowej, włącznie z zastosowaniem na podstawie odrębnych przepisów w stosunku do osoby

stosującej przemoc domową środków przymusu bezpośredniego i zatrzymania;

- przeprowadza, o ile jest to możliwe, z osobą stosującą przemoc domową rozmowę, w szczególności o odpowiedzialności karnej za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od osoby stosującej przemoc domową albo nad małoletnim lub pełnoletnią osobą nieporadną ze względu na jej wiek lub stan zdrowia, oraz wzywa osobę stosującą przemoc domową do zachowania zgodnego z prawem i zasadami współżycia społecznego;
- przeprowadza na miejscu zdarzenia, w przypadkach niecierpiących zwłoki, czynności procesowe w niezbędnym zakresie, w granicach koniecznych do zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa;
- podejmuje działania mające na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w środowisku domowym, w szczególności składa systematyczne wizyty sprawdzające stan bezpieczeństwa osoby doznającej przemocy domowej, w zależności od potrzeb określonych przez grupę diagnostyczno-pomocową;
- dokonuje niezbędnych ustaleń w zakresie udziału osoby stosującej przemoc domową w

programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;

- informuje, w formie notatki urzędowej, zespół interdyscyplinarny o działaniach podejmowanych wobec osoby doznającej przemocy domowej oraz osoby stosującej przemoc domową, w tym w szczególności o udziale w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową.

Policjant ma prawo wydać wobec osoby stosującej przemoc domową, stwarzającej zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby doznającej tej przemocy:

- nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia;
- zakaz zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia;
- zakaz zbliżania się do tej osoby na wyrażoną w metrach odległość;
- zakaz kontaktowania się z osobą doznającą przemocy domowej.

W razie zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą domową, funkcjonariusz Policji wraz z

POJĘCIE

WYJAŚNIENIE

pracownikiem socjalnym (a także lekarzem, pielęgniarką, ratownikiem medycznym) podejmuje decyzję o zapewnieniu dziecku ochrony przez umieszczenie go u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, dającej gwarancję zapewnienia dziecku bezpieczeństwa i należytej opieki, w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Osoby wzywające Policję mają prawo do:

- uzyskania od policjantów zapewnienia doraźnego bezpieczeństwa;
- uzyskania informacji, kto przyjechał na wezwanie – numer identyfikacyjny policjantów, nazwa i siedziba jednostki;
- wykorzystania dokumentacji interwencji policyjnej jako dowodów w sprawie karnej przeciw osobie stosującej przemoc;
- zgłoszenia interweniujących policjantów na świadków w sprawie sądowej.

poradnia psychologiczno- pedagogiczna

Publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym publiczne poradnie specjalistyczne udzielają dzieciom, od momentu urodzenia, i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, udzielają rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży, a także wspomagają przedszkola, szkoły i placówki w zakresie realizacji zadań dydaktycznych,

POJĘCIE

WYJAŚNIENIE

powiatowe centrum pomocy rodzinie

wychowawczych i opiekuńczych. Do zadań poradni psychologiczno-pedagogicznej należy:

- diagnozowanie dzieci i młodzieży;
- udzielanie dzieciom i młodzieży oraz rodzicom bezpośredniej pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- realizowanie zadań profilaktycznych oraz wspierających wychowawczą i edukacyjną funkcję przedszkola, szkoły i placówki, w tym wspieranie nauczycieli w rozwiązywaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych;
- organizowanie i prowadzenie wspomagania przedszkoli, szkół i placówek w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

PCPR jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej realizującą zadania powiatu m.in. z zakresu pomocy społecznej, przeciwdziałania przemocy domowej czy pieczy zastępczej.

Do zadań własnych powiatu w obszarze przeciwdziałania przemocy należy w szczególności:

- opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej;
- opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych

POJĘCIE

WYJAŚNIENIE

metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową;

- zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
- zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

- tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla osób doznających przemocy domowej;
- opracowywanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową;
- opracowywanie i realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;
- wydawanie zaświadczeń o zgłoszeniu się osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych i psychologiczno-terapeutycznych oraz o ich ukończeniu.

pracownik socjalny

Do zadań pracownika socjalnego w obszarze pracy z osobą/rodziną dotkniętą problemem przemocy należy m.in.:

- diagnozowanie sytuacji, potrzeb i zasobów osoby doznającej przemocy domowej;

- udzielanie kompleksowych informacji o:
 - ✿ możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób doznających przemocy domowej;
 - ✿ formach pomocy małoletnim doznającym przemocy domowej oraz o instytucjach i podmiotach świadczących tę pomoc;
 - ✿ możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby doznającej przemocy domowej;
- wszczęcie procedury „Niebieskie Karty”;
- organizacja dostępu do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby doznającej przemocy domowej;
- zapewnienie osobie doznającej przemocy domowej, w zależności od potrzeb, schronienia w całodobowej placówce świadczącej pomoc, w tym w szczególności w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla osób doznających przemocy domowej.

Pracownik socjalny prowadzi rozmowy z osobami stosującymi przemoc domową, na temat prawnokarnych konsekwencji stosowania przemocy domowej.

Zadaniem pracownika socjalnego jest także poinformowanie osoby stosującej przemoc domową o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale

POJĘCIE**WYJAŚNIENIE****punkt konsultacyjny**

w programach korekcyjno-edukacyjnych lub programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową.

Punkt konsultacyjny dla osób doznających przemocy domowej to placówka wspierająca i udzielająca pomocy osobom doznającym przemocy domowej. Zadania punktu konsultacyjnego w zakresie przeciwdziałania przemocy obejmują rozpoznanie zjawiska przemocy domowej, udzielenie informacji o możliwościach powstrzymania przemocy, stosownego wsparcia i pomocy oraz inicjowanie interwencji w przypadku diagnozy przemocy domowej. Punkt konsultacyjny udziela informacji świadkom przemocy m.in. na temat mechanizmów przemocy, regulacji prawnych czy możliwych sposobów reagowania świadków przemocy w przypadku jej zaobserwowania. Warto zaznaczyć, że celem jest, by oferta punktów konsultacyjnych stawała się coraz bardziej interdyscyplinarna, a ich zadaniem było zdiagnozowanie problemów całej rodziny i zaplanowanie pomocy dla wszystkich jej członków (dorosłych i dzieci). Ustawa o pomocy społecznej nie zalicza punktów konsultacyjnych do katalogu jednostek organizacyjnych pomocy społecznej.

rodziny wspierające

Wsparciem rodziny wspierającej może zostać objęta rodzina przeżywająca trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

POJĘCIE

WYJAŚNIENIE

sąd, wydział rodzinny i nieletnich

Przy współpracy z asystentem rodziny, rodzina wspierająca pomaga w trudnościach związanych z:

- opieką i wychowaniem dziecka;
- prowadzeniem gospodarstwa domowego;
- kształtowaniem i wypełnianiem podstawowych ról społecznych.

Sąd rodzinny, zgodnie z ustawą prawo o ustroju sądów powszechnych, jest właściwym sądem do rozpoznawania spraw z zakresu m.in.: prawa rodzinnego i opiekuńczego, spraw dotyczących demoralizacji i czynów karalnych nieletnich, a także spraw dotyczących leczenia osób uzależnionych od alkoholu.

Postępowanie w sprawach rodzinnych - sąd rozpoznaje sprawy z zakresu władzy rodzicielskiej, pieczy zastępczej, uznania ojcostwa, kontaktów z dzieckiem, opieki oraz kurateli.

Postępowanie w sprawach nieletnich - przepisy ustawy stosuje się w zakresie:

- zapobiegania i zwalczania demoralizacji - w stosunku do osób, które nie ukończyły lat 18;
- postępowania w sprawach o czyny karalne (przestępstwo lub przestępstwo skarbowe albo wykroczenie) - w stosunku do osób, które dopuściły się takiego czynu po ukończeniu lat 13, ale nie ukończyły lat 17;
- wykonywania środków wychowawczych lub poprawczych - w stosunku do osób, względem

POJĘCIE**WYJAŚNIENIE**

**specjalistyczny ośrodek
wsparcia dla osób
doznających przemocy
domowej**

których środki te zostały orzeczone, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez te osoby lat 21. Wobec nieletniego mogą być stosowane środki wychowawcze oraz środek poprawczy w postaci umieszczenia w zakładzie poprawczym. W ramach środków wychowawczych wobec nieletnich, sąd rodzinny może m.in. udzielić upomnienia, zobowiązać do określonego postępowania, ustanowić nadzór odpowiedzialny rodziców lub opiekuna czy zastosować nadzór kuratora.

Placówka prowadzona przez powiat w ramach zadań z zakresu administracji rządowej zapewniająca usługi w zakresie:

- interwencyjnym, w tym m.in.: schronienie, ochrona osoby doznającej przemocy domowej przed osobą stosującą przemoc, udzielanie natychmiastowej pomocy psychologicznej i prawnej, ocena sytuacji i rozpoznanie ryzyka w zakresie zagrożenia bezpieczeństwa;
- terapeutyczno-wspomagającym, w tym m.in.: diagnoza sytuacji osoby doznającej przemocy domowej, wsparcie w formie specjalistycznego poradnictwa (prawnego, psychologicznego, socjalnego, medycznego), prowadzenie grup wsparcia i grup terapeutycznych, prowadzenie terapii indywidualnej, dostęp do pomocy medycznej;
- zapewnienia potrzeb bytowych.

POJĘCIE

WYJAŚNIENIE

zespół interdyscyplinarny

Realizacja usług w zakresie terapeutyczno-wspomagającym świadczonych przez ośrodek odbywa się w oparciu o indywidualny plan wsparcia.

Grupa specjalistów podejmująca współpracę w celu udzielenia pomocy osobom lub rodzinom znajdującym się w kryzysie i dotkniętym problemem przemocy. Celem głównym zespołu interdyscyplinarnego jest efektywna współpraca instytucji i organizacji na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej.

Zespół interdyscyplinarny ma za zadanie tworzyć warunki umożliwiające realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integrować i koordynować działania podmiotów, których przedstawiciele wchodzi w jego skład, w szczególności przez:

- diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym;
- inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom;
- inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;

- opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań;
- monitorowanie procedury „Niebieskie Karty”;
- przekazywanie informacji, o której mowa w art. 9e ust. 3, oraz dokumentacji, o której mowa w art. 9c ust. 5a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej;
- kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową;
- składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, które polega na uporczywym niestosowaniu się do obowiązków wynikających ze skierowania tej osoby do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych lub programach psychologiczno-terapeutycznych.

SŁOWNICZEK²⁸

POJĘCIE

WYJAŚNIENIE

domy sąsiedzkie

Jest to przestrzeń do działania dla społeczności lokalnej. Jest miejscem, w którym integrują się wszystkie grupy wiekowe – rodziny, seniorzy i dzieci, realizując szereg działań i aktywności.

cyberprzemoc

Działanie istotnie naruszające prywatność osoby doznającej przemocy domowej lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

grupy samopomocowe

Są dobrowolnymi, najczęściej luźnymi zgromadzeniami osób, których aktywne działanie skierowane jest na wspólne pokonywanie chorób, problemów natury psychicznej albo socjalnej, które dotyczą ich bezpośrednio albo ich bliskich. Celem ich pracy jest zmiana własnych osobistych warunków życia. Grupa samopomocowa jest środkiem prowadzącym do zniesienia izolacji zewnętrznej (społecznej, towarzyskiej) i wewnętrznej (osobistej, duchowej). Grupy samopomocowych nie prowadzą osoby udzielające na co dzień profesjonalnej pomocy.

grupy wsparcia dla osób doznających przemocy domowej

Grupa osób o wspólnych doświadczeniach i troskach, które zapewniają sobie nawzajem wsparcie emocjonalne i moralne. Grupa wsparcia może mieć charakter formalny albo nieformalny. Celem grupy wsparcia może być m.in.:

²⁸ Źródło definicji w aneksie: materiały źródłowe (np. akty prawne, dokumenty strategiczne) oraz opracowanie własne zespołu Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu.

POJĘCIE

WYJAŚNIENIE

interwencja kryzysowa

- dzielenie się doświadczeniem i wsparciem emocjonalnym
- dodawanie sobie wzajemnej odwagi w celu przezwyciężenia poczucia bezradności
- przezwyciężanie poczucia wstydu, poczucia winy osób doznających przemocy
- odkrywanie na nowo własnej wartości i poszanowania dla własnej osoby
- zdobywanie wiedzy dotyczącej zjawiska przemocy domowej
- wzmacnianie poczucia własnej wartości, poczucia siły i sprawstwa.

lokal socjalny

Interdyscyplinarne działania podejmowane na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Interwencją kryzysową obejmuje się osoby i rodziny bez względu na posiadany dochód. W ramach tego typu interwencji udziela się natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, a w zależności od potrzeb – poradnictwa socjalnego lub prawnego, pomocy medycznej, a także w sytuacjach uzasadnionych – schronienia do 3 miesięcy.

Wydzielony z gminnego zasobu mieszkaniowego lokal mieszkalny, który nadaje się do zamieszkania ze względu na wyposażenie i stan techniczny, którego powierzchnia pokoi przypadająca na członka gospodarstwa domowego najemcy nie może być mniejsza niż 5 m², a w wypadku zamieszkiwania lokalu przez jedną osobę

POJĘCIE

WYJAŚNIENIE

metoda OSL

10 m², przy czym lokal ten może być o obniżonym standardzie.

Ramowy model organizowania społeczności lokalnej, jest koncepcją środowiskowej pracy socjalnej. Organizowanie społeczności lokalnej opiera się na założeniach, że efektywne wspomaganie oraz pełna integracja ze społeczeństwem osób i rodzin nie jest możliwa bez odpowiedniego przetwarzania ich środowiska życia. Tylko bowiem aktywne i prężne społeczności stwarzają szansę na samorealizację dla osób i grup w nim funkcjonujących. Podejmowane w ramach OSL działania mają na celu wyrównywanie szans przez wspieranie w rozwoju tych osób, rodzin, środowisk i grup, które znajdują się w najtrudniejszym położeniu oraz przywróceniu najsłabszym ogniwoom wspólnot lokalnych poczucia podmiotowości, kontrolowania własnego życia i sprawstwa (empowerment).

mieszkania treningowe i wspomagane

Mieszkania treningowe i wspomagane są formą pomocy społecznej przygotowującą, przy wsparciu specjalistów, osoby w nich przebywające do prowadzenia niezależnego życia lub wspierającą te osoby w codziennym funkcjonowaniu.

W mieszkaniu treningowym, którego celem jest umożliwienie osobom w nim przebywającym prowadzenie niezależnego życia, świadczy się:

- usługi bytowe;
- pracę socjalną;

POJĘCIE

WYJAŚNIENIE

mieszkania ze wsparciem

osoba doznająca przemocy

- naukę w obszarze rozwijania lub utrwalania niezależności, sprawności w zakresie samoobsługi, pełnienia ról społecznych w integracji ze społecznością lokalną.

W mieszkaniu wspomagany, którego celem jest umożliwienie osobom w nim przebywającym utrzymanie lub rozwijanie niezależności na poziomie psychofizycznych możliwości tych osób, świadczy się:

- usługi bytowe;
- pracę socjalną;
- pomoc w wykonywaniu czynności niezbędnych w codziennym funkcjonowaniu i realizacji kontaktów społecznych.

Lokale mieszkalne, lokale socjalne i pomieszczenia tymczasowe, w których beneficjenci zawierają umowę najmu w oparciu o ustawę o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego. Jednocześnie na podstawie ustawy o pomocy społecznej lub innych ustaw beneficjenci objęci są wsparciem, które zapewnia JST i/lub organizacje pozarządowe działające na zlecenie JST lub współpracujące z JST.

Osoba znajdującą się w sytuacji kryzysu spowodowanego stosowaniem wobec niej przemocy domowej (fizycznej, psychicznej, ekonomicznej, seksualnej) lub zaniedbaniem ze strony drugiego człowieka, także z wykorzystaniem środków

POJĘCIE

WYJAŚNIENIE

komunikowania się na odległość, określanej jako cyberprzemoc.

Osoba doznająca przemocy domowej w rozumieniu ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie to:

- małżonek, także w przypadku gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie;
- wstępni i zstępni oraz ich małżonkowie;
- rodzeństwo oraz ich wstępni, zstępni i ich małżonkowie; osoba pozostająca w stosunku przysposobienia i jej małżonek oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie;
- osoba pozostająca obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie;
- osoba wspólnie zamieszkująca i gospodarująca oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie;
- osoba pozostająca obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania;
- małoletni, wobec których jest stosowana przemoc domowa;
- małoletni będący świadkami przemocy domowej.

osoba stosująca przemoc

Osoba, która intencjonalnie dopuszcza się stosowania przemocy (fizycznej, psychicznej, ekonomicznej, seksualnej) wobec drugiego człowieka lub go zaniedbuje, a także stosuje cyberprzemoc.

POJĘCIE

WYJAŚNIENIE

Nie ma jednolitego portretu (jednego typu) osoby stosującej przemoc domową. Osoby stosujące przemoc charakteryzuje określony system przekonań na temat mężczyzn, kobiet, rolach w związku, rodzinie, relacji pomiędzy płciami i ludźmi w ogóle i określony sposób wychowania dzieci. Osoba stosująca przemoc manipuluje, obwiniając za swoje zachowanie innych, minimalizując to, co zrobiła lub zaprzeczając stosowaniu przemocy. Poprzez manipulacje i inne zachowania przemocowe dąży do dominacji oraz sprawowania władzy i kontroli. Konflikty rozwiązuje poprzez narzucenie swojej woli i używanie siły, także dlatego, że nie dostrzega wartości związanych z kompromisem i współdziałaniem.

W ujęciu ustawowym przez osobę stosującą przemoc domową należy rozumieć pełnoletniego, który dopuszcza się przemocy domowej wobec osoby doznającej przemocy domowej.

praca socjalna

Działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym.

procedura

„Niebieskie Karty”

Ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli instytucji/podmiotów m.in. jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji

rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia czy organizacji pozarządowych, w związku z uzasadnionym podejrzeniem stosowania przemocy domowej lub zgłoszeniem dokonany przez świadka przemocy domowej.

W ramach procedury „Niebieskie Karty” wykorzystywane są 4 formularze:

Niebieska Karta - A

Karta wszczynająca procedurę NK.

Niebieska Karta - B

Zawiera informacje prawne i praktyczne przydatne dla osoby doznającej przemocy domowej. Przekazywana jest osobie doznającej przemocy domowej przez wszczynającego procedurę.

Niebieska Karta - C

Zawiera diagnozę sytuacji osoby/osób doznających przemocy domowej oraz indywidualny plan pomocy, uwzględniający potrzeby, zasoby i sytuację osoby doznającej przemocy domowej. Karta jest wypełniana przez grupę diagnostyczno-pomocową.

Niebieska Karta - D

Karta jest wypełniana w stosunku do osoby, która stosuje przemoc domową. Karta jest wypełniana przez grupę diagnostyczno-pomocową po analizie sytuacji w związku z podejrzeniem stosowania przemocy domowej dokonanej w obecności osoby podejrzanej o stosowanie przemocy. Ponadto w formularzu „Niebieska Karta – D”

POJĘCIE

WYJAŚNIENIE

Program

programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc domową

programy psychologiczno- terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową

grupa diagnostyczno-pomocowa dokonuje ustaleń dotyczących dalszych działań, zobowiązując osobę stosującą przemoc domową do ich realizacji w celu zmiany jej postępowania.

Wielkopolski Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2021–2025.

Programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc domową mają na celu w szczególności powstrzymanie osoby stosującej przemoc domową przed dalszym stosowaniem przemocy oraz rozwijanie umiejętności samokontroli i rozwiązywania problemów bez stosowania przemocy.

Przyjmują formę zajęć edukacyjnych, mających ukazać uczestnikom alternatywne sposoby myślenia i zachowania oraz umożliwić im korektę zachowania poprzez nabycie umiejętności i technik radzenia sobie z emocjami i agresją czy też konstruktywnego rozwiązywania konfliktów i komunikacji.

Programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową mają na celu w szczególności powstrzymanie osoby stosującej przemoc domową przed dalszym stosowaniem przemocy oraz rozwijanie umiejętności samokontroli i rozwiązywania problemów bez stosowania przemocy.

Jest to element systemu oddziaływań ukierunkowanych na zmianę zachowań osób stosujących przemoc domową. To kolejny kierunek oddziaływań wobec osób stosujących przemoc, obok realizowanych przez

POJĘCIE

WYJAŚNIENIE

program reintegracji społecznej i zawodowej

powiaty, programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc domową. Celem programu jest poprawa jakości życia rodzin dotkniętych przemocą, poprzez rozwijanie i utrwalanie kompetencji osób stosujących przemoc w zakresie komunikacji z osobami najbliższymi, bez stosowania przemocy.

Założeniem programu jest reintegracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez podejmowanie systemowych działań terapeutycznych, psychologicznych i aktywizacji zawodowej. Działania skierowane do tych osób mają ułatwić im uczestnictwo w różnych formach zatrudnienia i dostęp do wszelkich zasobów, praw, dóbr i usług mających zapobiegać ryzyku wykluczenia społecznego.

programy wspierające dla osób stosujących przemoc domową

Programy wspierające dla osób stosujących przemoc domową są formą pracy z osobą stosującą przemoc domową – mają na celu utrwalenie i wzmocnienie zmian zapoczątkowanych programami korekcyjno-edukacyjnymi dla osób stosujących przemoc domową lub psychologiczno-terapeutycznymi dla osób stosujących przemoc domową rekomendowane w Rządowym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030. Realizatorami tego zadania są jednostki samorządu terytorialnego na szczeblu gminnym i powiatowym we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

POJĘCIE

przemoc domowa

WYJAŚNIENIE

Jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Cechy charakterystyczne przemocy:

- **intencjonalność** – jest zamierzonym działaniem człowieka, ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie osoby,
- **nierówność sił** – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą, osoba doznająca jest słabsza, a osoba stosująca - silniejsza,
- **naruszanie praw i dóbr osobistych** – osoba stosująca przemoc wykorzystuje swoją przewagę i

POJĘCIE

WYJAŚNIENIE

przemoc fizyczna

przemoc psychiczna/ emocjonalna

przemoc ekonomiczna

narusza podstawowe prawa osoby doznającej przemocy (prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku),

- **powodowanie cierpienia i bólu** – osoba stosująca przemoc naraża zdrowie osoby doznającej na poważne szkody, również zagrażające jej życiu, doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że osoba doznająca przemocy ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Nieprzypadkowy, a więc nie będący skutkiem wypadku, akt zadania cierpienia fizycznego, którego konsekwencją mogą być także uszkodzenia ciała. Najczęstsze formy przemocy fizycznej to: popychanie, rzucanie przedmiotami, policzkowanie, bicie rękami i pięściami po całym ciele oraz wyrzucanie z mieszkania.

Obejmuje takie zachowania jak: poniżanie, zastraszanie, zawstydzanie, upokarzanie, narzucanie własnych poglądów, krytykowanie, szantaż, ograniczanie kontaktów z rodziną, przyjaciółmi, kolegami z pracy, a ich ostatecznym efektem jest zniszczenie pozytywnego obrazu własnej osoby i poczucia własnej wartości.

Działanie ograniczające lub pozbawiające osobę doznającą przemocy domowej dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej. Może przybierać formę kontrolowania wydatków, odbierania zarobionych pieniędzy czy zakazywania podjęcia pracy zarobkowej.

POJĘCIE

WYJAŚNIENIE

przemoc seksualna

Polega na zmuszaniu osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania o jej zgodę lub gdy obawia się odmówić.

rodzina

Osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące (zgodnie z art. 6 pkt 14 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej).

rodzina w kryzysie

Charakteryzuje się nieprawidłowym wypełnianiem podstawowych funkcji, co wiąże się z wystąpieniem zaburzeń w funkcjonowaniu zarówno członków rodziny, jak i całego systemu rodzinnego.

supervizja

Supervizja polega na ustawicznym rozwoju zawodowym pracowników służącym utrzymaniu wysokiego poziomu świadczonych usług, zachowaniu i wzmacnianiu kompetencji zawodowych, udzielaniu wsparcia, poszukiwaniu źródeł trudności w pracy i możliwości ich pokonywania.

ustawa

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz. U. z 2024 r. poz. 1673).

zaniedbanie

Niezaspokojenie podstawowych potrzeb biologicznych lub psychicznych drugiego człowieka. Jest to często spotykana forma przemocy wobec osób zależnych: dzieci, osób starszych oraz wobec osób z niepełnosprawnościami – przez ich rodziców, dorosłe dzieci, opiekunów czy domowników.

